

MATCH MED BEHOVENE I FOLKESKOLEN

Delanalyse 3 i evalueringen af læreruddannelsen

Styrelsen for Forskning og Uddannelse

Oktober 2018

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	RESUMÉ	2
2.	INDLEDNING	8
2.1	Datagrundlag og metode	8
2.2	Læsevejledning	9
3.	DIMITTENDERNES KOMPETENCER TIL JOBBET SOM GRUNDSKOLELÆRER	10
3.1	Vurderingen af dimittendernes kompetencer	11
3.2	Vurderingen af dimittendernes fagfaglige kompetencer ligger højt	14
3.3	Stor variation i vurderingerne af dimittendernes almindelige og pædagogiske kompetencer	16
3.4	Dimittender vurderer uddannelsen bidrag til deres almene og professionsrettede kompetencer lavere	26
3.5	Kompetenceniveauet vurderes til omtrent samme niveau som for fem år siden	29
4.	DIMITTENDER OG SKOLELEDERES VURDERING AF KOMPETENCERNES RELEVANS	31
5.	KOMPETENCEDÆKNING I FOLKESKOLEN	35
5.1	Dimittender underviser i andre fag end deres undervisningsfag fra læreruddannelsen	36
5.2	Fagkombinationen er vigtig for skolelederne	37
5.3	Positivt at alle dimittender lærer om specialpædagogik og undervisning af tosprogede	39
6.	OVERGANGEN FRA UDDANNELSE TIL ARBEJDSMARKEDET	43
6.1	Læreruddannelsens evne til at klæde dimittenderne på vurderes blandet	44
6.2	Overgangen til arbejdsmarkedet kan være svær for dimittenderne	45
6.3	Skolelederne oplever dimittenderne som engagerede og ambitiøse på elevernes og egne vegne	47
7.	KOBLING TIL PRAKSIS OG PRAKTIK I LÆRERUDDANNELSEN	48
7.1	Praktiklæreres vurdering af kompetencer minder om skoleledernes, men de ligger generelt lavere	49
7.2	Praktikanternes skema i tredje praktikforløb kunne indeholde flere timer og aktiviteter på praktikskolen	53
7.3	Omtrent halvdelen af praktiklærerne vurderer, at praktikprøven afspejler praktikanternes kompetenceniveau	56
7.4	Tvivl om samarbejdet mellem praktikskoler og professionshøjskoler	58
8.	KULTUR OG MOTIVATION PÅ LÆRERUDDANNELSEN	60
8.1	Dimittenderne vurderer deres egen og undervisernes indsats højere end deres medstuderendes	61
8.2	Dimittender, der oplever uddannelsen som krævende, yder en større indsats og vurderer kompetencer højere	63
8.3	Uddannelsens evne til at motivere til at arbejde i en grundskole hænger sammen med oplevelsen af kulturen	65
8.4	Dimittenderne var afklarede om deres uddannelsesvalg	68
9.	METODE OG DATAGRUNDLAG	71
9.1	Spørgeskeamundersøgelse	71
9.2	Fokusgruppeinterview	77

1. RESUMÉ

Det fremgår af den politiske aftale indgået i juni 2012 mellem den daværende regering (Socialdemokratiet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti) og Venstre, Konservative og Dansk Folkeparti, at uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen (herefter læreruddannelsen) skulle reformeres. Det fremgår ligeledes af aftalen om den nye læreruddannelse, at der skal ske en samlet evaluering af uddannelsen efter dens første gennemløb. Den samlede evaluering gennemføres af en ekspertgruppe med afsæt i tre delanalyser.

Denne rapport indeholder den tredje delanalyse, som ser nærmere på følgende temaer:

- Kompetencer hos dimittenderne
- Kompetencedækning i folkeskolen
- Overgang til arbejdsmarkedet
- Kobling til praksis i praktikken
- Kultur på læreruddannelsen og motivation blandt de lærerstuderende

Rapportens analyser er baseret på spørgeskemaundersøgelser blandt dimittender fra den nye læreruddannelse, skoleledere, der har ansat mindst én dimittend fra den nye læreruddannelse, og praktiklærere fra praktikskoler, der har haft lærerstuderende fra den nye læreruddannelse i deres tredje praktik. Derudover er der gennemført to fokusgruppeinterview med dimittender og to fokusgruppeinterview med skoleledere.

Hovedpointer i delanalyse 3 er:

- **Skolelederne vurderer dimittendernes fagfaglige kompetencer højt.** 81 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til at udvise stor faglig viden og færdigheder i undervisningsfagene.
- **Dimittendernes kompetence til at planlægge konkrete undervisningsforløb vurderes højt,** idet 69 % af dimittenderne og 83 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er klædt på til at planlægge konkrete undervisningsforløb.
- **Dimittenderne vurderer sig bedre klædt på til at udøve kompetent klasseledelse end til at håndtere konflikter blandt elever.** 40 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de er i stand til at udøve kompetent klasseledelse, mens kun 8 % vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til deres kompetence til at håndtere konflikter blandt elever.
- **Dimittenderne vurderer i mindre grad, at læreruddannelsen bidrager til deres kompetencer inden for forældresamarbejde og det tværprofessionelle samarbejde.** Under 10 % af dimittenderne oplever, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de kan håndtere konflikter i forældresamarbejdet, samarbejde med pædagoger og med PPR.
- **Skolelederne oplever det som en udfordring at finde dimittender, der med deres undervisningsfag har de fagkombinationer, som matcher skolens behov.** 42 % af skolelederne oplever det i høj eller meget høj grad som en udfordring. Skolelederne i fokusgruppeinterviewene lægger vægt på, at dimittenderne enten har dansk eller matematik som undervisningsfag, og at de vælger fagkombinationer inden for samme skoletrin.
- **Spørgeskemaundersøgelserne viser variation i, hvorvidt dimittenderne samlet set vurderes klædt på, når de starter lærergerningen.** 45 % af skolelederne og 31 % af dimittenderne svarer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har klædt dimittenderne på til deres første job. Henholdsvis 42 % og 48 % vurderer, at det i nogen grad er tilfældet.
- **52 % af praktiklærerne vurderer, at praktikanternes skema i tredje praktikforløb kunne indeholde flere timer og aktiviteter på praktikskolen.** 46 % af praktiklærerne vurderer i høj eller meget høj grad, at praktikanternes skema indeholder tilstrækkelig timer og aktiviteter på praktikskolen, hvorimod 28 % vurderer det i nogen grad og 24 % i mindre grad eller slet ikke.
- **Dimittenderne har forskellige oplevelser af, hvor krævende læreruddannelsen er som studie.** 61 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen er krævende, men kun 4 % oplever den som meget krævende. Spørgeskemaundersøgelsen tyder på, at dimittender, der oplever læreruddannelsen som krævende, lægger en større indsats og får et større fagligt udbytte.
- **Dimittenderne oplever en ambitiøs kultur med høje forventninger blandt deres undervisere, men i mindre grad blandt deres medstuderende.** 71 % af dimittenderne oplever, at der er en ambitiøs kultur blandt underviserne, mens 53 % oplever en ambitiøs kultur blandt de studerende på læreruddannelsen. Dimittender, der oplever en ambitiøs kultur med høje forventninger, vurderer i højere grad at læreruddannelsen har motiveret dem til at blive lærer i grundskolen efter endt uddannelse.

1. VURDERINGEN AF DIMITTENDERNES KOMPETENCER

Af aftaleteksten fremgår, at formålet med reformen af læreruddannelsen var en fagligt stærkere og mere attraktiv læreruddannelse, der matcher folkeskolens behov, er gennemsyret af almen dannelse og hæver barren for de lærere, der skal løfte morgendagens folkeskole.

Skoleledere og dimittender er blevet bedt om at vurdere dimittender i forhold til 34 kompetencer, som til brug for undersøgelsen er grupperet i tre overordnede kompetencetyper:

- Fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer
- Almendidaktiske og pædagogiske kompetencer
- Almene og professionsrettede kompetencer

Ser vi på tværs af alle 34 kompetencer, vurderer skolelederne dimittendernes kompetenceniveau generelt højere end dimittenderne selv¹.

Skolelederne vurderer dimittendernes **fagfaglige kompetencer** højt i forhold til de andre kompetencetyper. 81 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne udviser stor faglig viden og stærke faglige færdigheder, og 77 % vurderer, at dimittenderne kan omsætte deres faglige viden og faglige færdigheder.

Skoleledere og dimittenders vurdering af dimittendernes **almendidaktiske og pædagogiske kompetencer** dækker over et stort spændt. Henholdsvis 69 % af dimittenderne og 83 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er klædt på til at planlægge konkrete undervisningsforløb. Det er således den kompetence flest dimittender i høj eller meget høj grad oplever sig klædt på til fra uddannelsen. Omvendt vurderer kun 8 % af dimittenderne, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til deres kompetence til at håndtere konflikter blandt elever. Blandt skolelederne ligger vurderingen af dimittendernes kompetencer til at inkludere elever med specialpædagogiske udfordringer (34 %) og at lave systematiske evalueringer af den enkelte elevs fremskridt (33 %) blandt de lavest vurderede kompetencer blandt alle kompetencer.

Dimittenderne vurderer i mindre grad, at læreruddannelsen har bidraget til deres **almene og professionsrettede kompetencer**, som relaterer sig til opgaver, der ikke direkte er knyttet til undervisningssituationer, men som er en integreret del af jobbet som grundskolelærer. Kun en lille del af dimittenderne oplever, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de kan håndtere konflikter i forældresamarbejdet (2 %), samarbejde med pædagoger om undervisning og trivsel (8 %) samt samarbejde med PPR-medarbejdere, vejledere og andre ressourcepersoner (5 %). Spørgeskemaundersøgelsen blandt praktiklærere tyder på, at omtrent halvdelen af praktikanterne ikke afprøver disse kompetencer i deres praktikforløb, idet knap halvdelen af praktiklærerne svarer "ved ikke", når de skal vurdere praktikanternes niveau inden for disse kompetencer.

Praktiklærernes vurdering af **praktikanternes kompetencer** minder i høj grad om skoleledernes vurdering af dimittendernes kompetencer. Det er overordnet set de samme kompetencer, hvor praktikanter/dimittenders kompetenceniveau vurderes relativt højt eller lavt. Praktiklærerne vurderer dog generelt kompetenceniveauet lavere end skolelederne.

¹ Dette kan dels skyldes forskelle i spørgsmålsformuleringerne, idet skolelederne vurderer dimittendernes samlede kompetenceniveau, hvorimod dimittenderne forholder sig til, hvorvidt *læreruddannelsen* har bidraget til en given kompetence. Derudover forholder skolelederne sig eksplicit til dimittendernes kompetencer som *nyuddannede*. Forskelle i vurderingerne kan derudover skyldes, at dimittenderne føler sig pressede i deres første år på arbejdsmarkedet, jf. kapitel 6.

2. KOMPETENCEDÆKNINGEN I FOLKESKOLEN

Med reformen af læreruddannelsen skal de studerende som norm have tre undervisningsfag, heraf almindeligvis enten dansk eller matematik. Det skal understøtte, at folkeskolens lærere underviser i fag, som de har formel undervisningskompetence i. I reformaftalen fremhæves det, at professionshøjskolerne skal have pligt til at sikre den regionale og nationale forsyning af lærere med undervisningskompetencer i forhold til folkeskolens behov.

De fleste skoleledere oplever, at dimittender skal undervise i fag, som de ikke har **formel undervisningskompetence** i. 7 % af skolelederne svarer, at det sker ofte, mens 34 % svarer, at det sker indimellem. For 37 % af skoleledere sker det dog sjældent, og 21 % svarer, at det som udgangspunkt aldrig sker. Skolelederne i fokusgruppeinterviewene oplever det som positivt, at dimittenderne efter reformen af læreruddannelsen får formel undervisningskompetence i tre fag frem for tidligere to.

Dimittendernes **fagkombination** er vigtig for skolelederne. 42 % af skolelederne oplever det i høj eller meget høj grad som en udfordring at finde dimittender, der med sine undervisningsfag har de fagkombinationer, som matcher skolens behov. 36 % oplever det i nogen grad. Skolelederne lægger vægt på, at dimittenderne enten har dansk eller matematik som undervisningsfag, og at de vælger fagkombinationer inden for samme skoletrin, så de eksempelvis kan indgå i lærerteams i *enten* ind- eller udskolingen. Dimittenderne i fokusgruppeinterviewene vælger deres undervisningsfag primært ud fra interesse og er ikke nødvendigvis opmærksomme på, hvad fagkombinationerne betyder for deres efterfølgende arbejde som lærer. De fleste dimittender i undersøgelsen har dog enten dansk eller matematik som undervisningsfag samt fagkombinationer inden for samme skoletrin. Således har kun 10 % af dimittenderne i spørgeskemaundersøgelsen hverken valgt dansk eller matematik, mens 20 % har undervisningsfag fra både ind- og udskolingen.

Reformen af læreruddannelsen skulle styrke de læreruddannedes generelle viden og kompetencer i at undervise elever med særlige behov samt give specifik viden og kompetencer i forhold til **udvalgte elevgruppers særlige undervisningsmæssige behov**. Med reformen af læreruddannelsen er specialpædagogik og undervisning af elever med dansk som andet sprog hver blevet et selvstændigt modul på 10 ECTS-point. Dimittenderne vurderes i mindre grad klædt på i forhold til aktivt at inddrage og inkludere elever med henholdsvis specialpædagogiske udfordringer eller med dansk som andetsprog. Henholdsvis 18 % og 21 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj grad har bidraget til disse kompetencer. Henholdsvis 34 % og 37 %² af skolelederne vurderer, at dimittenderne i meget høj eller høj grad har disse kompetencer som nyuddannede. Dimittender og skoleledere i fokusgruppeinterviewene vurderer det positivt, at alle lærerstuderende undervises i inklusion og inddragelse af elever med specialpædagogiske udfordringer.

² Vurderingen af dimittendernes kompetence til at inkludere elever med dansk som andetsprog er mere usikker, da 41 % af skolelederne har svaret "ved ikke". Andelen bygger derfor på et lavere besvarelsesgrundlag.

3. OVERGANGEN TIL ARBEJDSMARKEDET

Det var en målsætning i reformaftalen, at den nye læreruddannelse skulle styrke de studerendes **arbejdsmarkedsparathed**.

Spørgeskemaundersøgelserne viser variation i, hvorvidt **dimittenderne samlet set vurderes klædt på, når de starter lærergerningen**. 45 % af skolelederne og 31 % af dimittenderne vurderer i høj eller meget høj grad, at læreruddannelsen har klædt dimittenderne på til deres første job. Henholdsvis 42 % og 48 % vurderer, at det i nogen grad er tilfældet, mens henholdsvis 12 % og 20 % vurderer det i mindre grad eller slet ikke. Skolelederne oplever således i højere grad end dimittenderne selv, at læreruddannelsen har klædt dimittenderne på til deres første job.

Overgangen til arbejdsmarkedet kan opleves udfordrende for dimittenderne. Således oplever 67 % af dimittenderne, at det er svært at nå alle arbejdsopgaver på en tilfredsstillende måde, og 61 % at jobbet ikke altid lever op til deres forestillinger. Spørgeskemaundersøgelsen peger sammen med fokusgruppeinterview blandt dimittender og skoleledere på, at det særligt er manglende tid samt håndteringen af de svære situationer i mødet med forældre og elever, der udfordrer dimittenderne i overgangen fra uddannelse til arbejdsmarkedet.

Skolelederne oplever, at dimittenderne er **engagerede og ambitiøse** på elevernes og deres egne vegne. Over 80 % af skoleledere vurderer i høj eller meget høj grad, at dimittenderne har ambitioner om at gøre en forskel for eleverne og udviser et stort engagement som lærer.

4. KOBLINGEN TIL PRAKSIS OG PRAKTIKKEN

Forligspartierne ville med reformen af læreruddannelsen i 2013 skabe en bedre praktik, hvor de kommende lærere bliver bedre klædt på til at undervise i grundskolen. Praktikken indebærer både aktiviteter på praktikskolen samt udarbejdelsen af en skriftlig opgave.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt praktiklærere peger på, at praktikanterne kunne få flere **timer og aktiviteter i deres tredje praktikforløb på praktikskolen**. 46 % af praktiklærerne vurderer i høj eller meget høj grad, at praktikanternes skema på praktikskolen omfatter tilstrækkelig mange timer og aktiviteter, mens 28 % vurderer det kun i nogen grad og 24 % i mindre grad eller slet ikke. Dimittender påpeger ligeledes i fokusgruppeinterviewene, at praktikken ikke giver et fuldt indblik i, hvordan det er at arbejde som lærer på fuldtid. Dels fordi de ikke har fuldt skema og derfor har mere forberedelsestid end fastansatte lærere. Dels fordi en gruppe studerende kan være i praktik sammen og deles om undervisningen af eleverne.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt praktiklærere peger på, at de lærerstuderende kunne få et større udbytte i praktikkerne, idet kun omtrent halvdelen af praktiklærerne i høj eller meget høj grad oplever, at de har tilstrækkelig tid til vejledning (57 %), at praktikprøven er velfungerende (47 %), at samarbejdet med professionshøjskolerne om de praktiske aftaler fungerer godt (54 %), og at læreruddannelsen forbereder praktikanterne godt til deres tredje praktikforløb (33 %).

Praktiklærernes vurdering af **praktikanternes ambitioner og engagement** ligger lavere end skoleledernes vurdering af dimittendernes. Omkring 60 % af praktiklærerne oplever praktikanterne som ambitiøse og engagerede på deres egne og elevernes vegne. Til gengæld oplever omkring 30 % af praktiklærerne, at det kun gælder i nogen grad, mens lidt under 10 % vurderer, at det i mindre grad eller slet ikke er tilfældet.

5. KULTUREN PÅ LÆRERUDDANNELSEN OG MOTIVATIONEN FOR AT ARBEJDE SOM GRUNDSKOLELÆRER

Formålet med reformen er en mere attraktiv læreruddannelse, der hæver barren for de lærere, der skal løfte morgendagens folkeskole. Læreruddannelsen skal være præget af en ambitiøs kultur, der afspejler professionens betydning for samfundet. Af aftaleteksten fremgår, at der skal stilles højere krav til de lærerstuderende, som vil få en større arbejdsbelastning.

Undersøgelsen viser, at 61 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen er **krævende**, men kun 4 % oplever uddannelsen som meget krævende. Langt størstedelen af dimittenderne i spørgeskemaundersøgelsen, 79 %, er helt eller delvist enige i, at de generelt ydede deres maksimale på læreruddannelsen.

Der er en sammenhæng mellem dimittendernes oplevelse af, hvor krævende læreruddannelsen har været, deres vurdering af egen indsats og deres vurdering af deres faglige udbytte. De dimittender, der oplever uddannelsen som krævende, vurderer også i højere grad, at de generelt har ydet deres maksimale på læreruddannelsen, samt at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til deres fagfaglige samt almindelige og pædagogiske kompetencer. Det tyder på, at dimittender, der oplever læreruddannelsen som krævende, lægger en større indsats og får et større fagligt udbytte.

Dimittenderne vurderer i højere grad, at der er en ambitiøs kultur med høje forventninger blandt deres **undervisere** end blandt deres **medstuderende**. Således vurderer størstedelen af dimittenderne, at der er en ambitiøs kultur blandt underviserne (71 %), og at underviserne har høje forventninger til de studerendes deltagelse og engagement i undervisningen (61 %). Omvendt vurderer færre dimittender, at der er en ambitiøs kultur blandt de studerende på læreruddannelsen (53 %), og at de studerende har høje forventninger til, at man deltag og engagerer sig i undervisningen (31 %).

56 % af dimittenderne er helt enige eller delvist enige i, at **læreruddannelsen motiverede dem til at skulle undervise i en grundskole**. Der er dog også en gruppe på 43 % af dimittenderne, der ikke er enige i dette. Således er 22 % af dimittender hverken enige eller uenige heri, mens 21 % er helt eller delvist uenige. Dette skal ses i lyset af, at 78 % af dimittenderne i høj eller meget høj grad var afklarede om deres uddannelsesvalg, og 92 % af dimittenderne prioriterede læreruddannelsen som førsteprioritet.

Undersøgelsen viser, at der er en sammenhæng mellem dimittendernes oplevelse af en ambitiøs kultur på læreruddannelsen og motivation for at undervise i grundskolen. Dimittender, der oplever en ambitiøs kultur med høje forventninger, er i højere grad enige i, at læreruddannelsen motiverede dem til at skulle undervise i grundskolen.

2. INDLEDNING

Det fremgår af den politiske aftale indgået i juni 2012 mellem den daværende regering (Socialdemokratiet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti) og Venstre, Konservative og Dansk Folkeparti, at uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen (herefter læreruddannelsen) skulle reformeres. Det fremgår ligeledes af aftalen om den nye læreruddannelse, at der skal ske en samlet evaluering af uddannelsen efter dens første gennemløb.

Formålet med den samlede evaluering af læreruddannelse er at give en grundig og uafhængig vurdering af, i hvilken grad kvaliteten og relevansen af læreruddannelsen lever op til målsætningerne i den politiske aftale fra 2012. Evalueringen tager udgangspunkt i forventningerne i aftaleteksten med målsætningerne om en stærkere og mere attraktiv læreruddannelse, der matcher grundskolens behov, er gennemsyret af almen dannelse og hæver barren for de lærere, der skal løfte morgendagens folkeskole.

Denne rapport sammenfatter resultaterne af delanalyse 3, som har til hensigt at bidrage med viden om læreruddannelsens relevans og match med arbejdsmarkedets behov. Rapporten analyserer og gengiver dimittender, skoleledere og praktiklæreres oplevelser. Den vurderer hverken, hvorvidt læreruddannelsen klæder dimittenderne tilstrækkeligt på, eller hvorvidt den lever op til de politiske målsætninger.

Sammen med delanalyse 1 med fokus på læreruddannelsens indhold, faglige krav og almindelig samt delanalyse 2 med fokus på kvalitet i undervisningen skal denne tredje delanalyse danne grundlag for en samlet vurdering af læreruddannelsens styrker og svagheder samt tydeliggøre områder, som det er nødvendigt at videreudvikle for at styrke opfyldelsen af de politiske målsætninger med den nye læreruddannelse. En ekspertgruppe med nordisk deltagelse foretager den samlede evaluering og vurdering af læreruddannelsen.

2.1 DATAGRUNDLAG OG METODE

Evalueringsens tredje delanalyse er baseret på fem datakilder:

- Spørgeskemaundersøgelse med besvarelser fra 523 **dimittender** fra den nye læreruddannelse, der dimittederede i sommeren 2017. Hermed opnås en besvarelsesprocent på **36 %** i denne undersøgelse
- Spørgeskemaundersøgelse med 169 **skoleledere på folkeskoler og private grundskoler**, der har ansat en eller flere dimittender, som færdiggjorde læreruddannelsen i sommeren 2017.
- Spørgeskemaundersøgelse med 251 **praktikkoordinatorer og -lærere** fra 198 grundskoler, som i skoleåret 2017/18 eller 2016/17 havde praktikanter/studerende fra læreruddannelsen i deres tredje praktik i deres undervisningsfag.
- **To fokusgruppeinterview** med sammenlagt 17 **dimittender** fra den nye læreruddannelse, der dimittederede i sommeren 2017.
- **To fokusgruppeinterview** med sammenlagt 10 **skoleledere** på folkeskoler og private grundskoler, der har ansat dimittender, som færdiggjorde læreruddannelsen i sommeren 2017.

Spørgeskemaundersøgelserne er gennemført i perioden 31. maj til 29. august 2018, mens fokusgrupperne er gennemført i Aarhus og København i slutningen af august måned.

Det stærkeste besvarelsesgrundlag giver spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittenderne. En svarprocent på 36 % er tilfredsstillende, særligt da besvarelserne fordeler sig på alle uddannelsessteder, jf. afsnit 9.1.1. I alt

har 1.074 skoleledere reageret på spørgeskemaundersøgelsen, men kun 169 skoleledere har ansat en dimittend og indgår derfor i undersøgelsen. Besvarelsene fra de 169 skoleledere er repræsentative i forhold til grundskolernes skoletype og geografi, jf. afsnit 9.1.2. Spørgeskemaundersøgelsen blandt skoleledere bygger på et lavere antal besvarelser, hvilket gør, at udsving i skoleledernes besvarelser skal tolkes mere varsomt end i dimittendernes. Det mindst sikre besvarelsesgrundlag giver spørgeskemaundersøgelsen blandt praktikkoordinatorer og -lærere, hvor udsendelsesgrundlaget er mere usikkert, jf. afsnit 9.1.3.

Spørgeskemaundersøgelserne blandt dimittender, skoleledere og praktiklærere er udarbejdet med afsæt i udvalgte evalueringsspørgsmål. Epinion har foretaget operationaliseringen i samarbejde med Danmarks Evalueringsinstitut og Styrelsen for Forskning og Uddannelse (SFU). De fleste spørgsmål er formuleret med samme ordlyd til dimittender, skoleledere og praktiklærere for at muliggøre sammenligningen af besvarelsene. Resultaterne er udtryk for dimittender, skoleledere og praktiklæreres subjektive oplevelser og vurderinger. Der er udarbejdet tabelrapporter for henholdsvis dimittender, skoleledere og praktiklæreres besvarelser af samtlige spørgsmål i spørgeskemaerne. De fire **fokusgruppeinterview** er kodet med udgangspunkt i evalueringsspørgsmålene for at sikre en systematisk og transparent behandling af de kvalitative data. Resultaterne fra fokusgruppeinterviewene bruges til at forklare og udfolde tendenser fra spørgeskemaundersøgelsen. For en mere udførlig beskrivelse af datagrundlaget henvises til **kapitel 9**.

2.2 LÆSEVEJLEDNING

Rapporten indeholder indledning og resumé samt følgende syv kapitler:

- **Kapitel 3** beskriver dimittender og skolelederes vurderinger af dimittendernes kompetencer til jobbet som grundskolelærer. Det bygger på dimittendernes vurdering af, i hvilken grad læreruddannelsen har bidraget til en given kompetence, og skoleledernes vurdering af, i hvilken grad dimittenderne er i stand til at bruge kompetencen.
- I **kapitel 4** beskrives dimittender og skolelederes vurderinger af kompetencernes relevans i forhold til jobbet som grundskolelærer. Det sammenholder disse vurderinger med analyserne fra kapitel 3 for at belyse, i hvilken grad dimittender og skoleledere oplever, at dimittenderne har kompetencerne i forhold til, hvor relevante kompetencerne vurderes.
- **Kapitel 5** indeholder analyser i forbindelse med kompetencedækningen i folkeskolen, og hvorvidt strukturen med tre undervisningsfag understøtter denne.
- **Kapitel 6** beskriver dimittender, skoleledere og praktiklæreres vurderinger og oplevelser i forbindelse med praktikanternes tredje praktik på læreruddannelsen.
- **Kapitel 7** handler om dimittendernes overgang fra læreruddannelsen til arbejdsmarkedet og belyser, hvordan dimittenderne oplever overgangen og skolelederens oplevelse af dimittendernes engagement.
- **Kapitel 8** belyser dimittendernes oplevelse af kulturen på læreruddannelsen, og hvorvidt læreruddannelsen motiverer til at undervise i grundskolen.
- **Kapitel 9** beskriver data- og metodegrundlaget.

I tillæg til denne rapport er der udarbejdet tre **bilag** med resultaterne fra de tre spørgeskemaundersøgelser.

• Bilag 1: Tabelrapport fra spørgeskema til dimittender	• Bilag 2: Tabelrapport fra spørgeskema til skoleledere	• Bilag 3: Tabelrapport fra spørgeskema til praktikvejledere

3. DIMITTENDERNES KOMPETENCER TIL JOBBET SOM GRUNDSKOLELÆRER

Formålet med læreruddannelsen er at klæde de studerende på til at kunne varetage opgaverne som lærere i grundskolen. Jobbet som grundskolelærer kræver både fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer samt grundfaglige kompetencer til at kunne undervise i fagene og varetage almene læreropgaver. Reformen af læreruddannelsen skulle styrke lærernes grundfaglighed, herunder klasserumsledelse, relationskompetence, kompetencer i forhold til inklusion og identifikation af sociale problemer. Reformen har også til formål at styrke lærernes undervisningskendskab og -kompetencer, herunder almen didaktik og it som pædagogisk redskab.

Der er operationaliseret 34 kompetencer, som til brug for spørgeskemaundersøgelsen er grupperet i tre overordnede kompetencetyper:

- Fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer
- Almendidaktiske og pædagogiske kompetencer
- Almene og professionsrettede kompetencer

Hovedpointer i dette afsnit om dimittendernes kompetencer til jobbet som grundskolelærer er:

- **Skolelederne vurderer dimittendernes fagfaglige kompetencer højt.** 81 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til at udvise stor faglig viden og færdigheder i undervisningsfagene.
- **Dimittendernes kompetence til at planlægge konkrete undervisningsforløb vurderes højt,** idet 69 % af dimittenderne og 83 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er klædt på til at planlægge konkrete undervisningsforløb.
- **Dimittenderne vurderer sig bedre klædt på til at udøve kompetent klasseledelse end til at håndtere konflikter blandt elever.** 40 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de er i stand til at udøve kompetent klasseledelse, mens kun 8 % vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til deres kompetence til at håndtere konflikter blandt elever.
- **Dimittenderne vurderer i mindre grad, at læreruddannelsen bidrager til deres kompetencer inden for forældresamarbejde og det tværprofessionelle samarbejde.** Under 10 % af dimittenderne oplever, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de kan håndtere konflikter i forældresamarbejdet, samarbejde med pædagoger og med PPR.

3.1 VURDERINGEN AF DIMITTENDERNES KOMPETENCER

I de følgende afsnit præsenteres andelen af henholdsvis dimittender og skoleledere, der i høj eller meget høj grad er enige i, at dimittenderne er klædt på med hensyn til 34 kompetencer.

Gennemgangen af skoleledere og dimittenders vurderinger af dimittendernes kompetencer tager udgangspunkt i disse kompetencer, som til brug for spørgeskemaundersøgelserne grupperet i tre overordnede kategorier:

- Fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer
- Almendidaktiske og pædagogiske kompetencer
- Almene og professionsrettede kompetencer

Kategorierne er anvendt for at sikre en systematisk gennemgang af de forskellige kompetencer, som er forbundet med lærergerningen³. Det er altså ikke en autoritativ kategorisering. Den følgende gennemgang tager udgangspunkt i denne kategorisering af kompetencerne.

Tabel 1 viser, hvordan de 34 kompetencer er fordelt på de tre overordnede kategorier. De **fagfaglige kompetencer** dækker både over fagfaglighed, dvs. viden om og færdigheder i undervisningsfagernes indhold, teori og historik, og fagdidaktik, dvs. evnen til at undervise i undervisningsfagene på en måde, der fører til læring hos eleverne. De **almendidaktiske og pædagogiske kompetencer** dækker over kompetencer inden for at sætte mål og evaluere, differentieret undervisning, klasseledelse, relationsdannelse og inklusion samt digitale kompetencer. De **almene og professionsrettede kompetencer** dækker over udarbejdelse af årsplaner, samarbejde med andre lærere, tværprofessionelt samarbejde og forældrekommunikation.

Dimittenderne har vurderet, i hvilken grad uddannelsen har bidraget til, at de er i stand til at gøre brug af en given kompetence. Skolelederne har vurderet, i hvilken grad den nyuddannede lærer er i stand til at gøre brug af en given kompetence. Tabel 1 viser andelen af henholdsvis skoleledere og dimittender, der i høj eller meget høj grad vurderer, at dimittenden har den givne kompetence.

Tabellen viser for det første, at skolelederne generelt vurderer dimittendernes kompetencer højere end dimittenderne selv. I gennemsnit vurderer henholdsvis 56 % af skolelederne og 30 % af dimittenderne, at dimittenderne i høj eller meget høj grad har en given kompetence.

Der kan være flere forklaringer på forskellene i skoleledere og dimittenders vurdering af dimittendernes kompetenceniveau. For det første adskiller spørgsmålsformuleringerne sig fra hinanden. Dimittenderne vurderer, i hvilken grad *uddannelsen* har bidraget til, at de er i stand til at gøre brug af en given kompetence. Skolelederne bliver derimod spurgt til, i hvilken grad den nyuddannede lærer er i stand til at gøre brug af en given kompetence. Dimittenden kan have opnået kompetencen igennem andet end læreruddannelsen. Det kan fx være med til at forklare de store forskelle i skoleledere og dimittenders vurdering af dimittendens evne til at anvende digitale læringsplatforme, beskrevet i afsnit 3.3.4 om digitale kompetencer. For det andet er dimittenderne begyndt i deres job for under et år siden. Overgangen fra uddannelse til arbejdsmarkedet kan være overvældende for mange dimittender. Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittenderne viser således, at 67 %

³ I spørgeskemaundersøgelsen er kompetencerne inddelt i fire overordnede kategorier. "Faglig nysgerrighed og lyst til at opsøge ny faglig viden", "Have en undersøgende og reflekteret tilgang til egen undervisningspraksis" og "Agere og føle sig som autoritet over for elever og forældre" blev kategoriseret som professionelle kompetencer. Da disse går på tværs af de øvrige kompetencekategorier og for at lette formidlingen af kompetencerne, indgår disse i fremstillingen i de tre øvrige kategorier.

af dimittenderne oplever, at det i deres første tid i lærerjobbet er svært at nå alle arbejdsopgaver på en tilfredsstillende måde. Dimittender og skoleledere i fokusgruppeinterviewene fortæller, at dimittenderne oplever et "praksischock", når de starter som nyuddannet lærer. For det tredje bliver skolelederne eksplicit spurgt til, hvordan de vurderer dimittendens kompetencer som *nyuddannet lærer*. Det vil sige, at skolelederne i deres vurdering bliver bedt om at tage højde for, at dimittenderne er nyuddannede.

Tabel 1 viser ligeledes, at **skolelederne** vurderer dimittendernes **fagfaglige kompetencer** højt sammenlignet med de andre kompetencetyper. Henholdsvis 84 % og 81 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad har en faglig nysgerrighed og udviser stor faglig viden og færdigheder.

Skoleledernes vurdering af dimittendernes **almendidaktiske og pædagogiske kompetencer** dækker over et stort spænd. 83 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til at planlægge konkrete undervisningsforløb. Omvendt ligger skoleledernes vurderingerne af dimittendernes kompetencer til at inkludere elever med specialpædagogiske udfordringer (34 %) og at lave systematiske evalueringer af den enkelte elevs fremskridt (33 %) blandt de lavest vurderede kompetencer blandt alle kompetencer.

I forhold til dimittendernes **almene og professionsrettede kompetencer** oplever skolelederne dimittenderne klædt på til samarbejdet med andre lærere, idet 74 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til at bidrage til dette. Omvendt vurderer kun 35 % af skolelederne, at dimittenderne har stærke kompetencer til at håndtere konflikter i forældresamarbejdet.

Dimittendernes vurdering af, i hvilken grad læreruddannelsen har bidraget til deres **fagfaglige kompetencer** ligger blandt de højeste kompetencer. Ca. halvdelen af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de kan anvende varierede, fagspecifikke didaktiske metoder (55 %) samt vurdere og begrunde valg af læremidler (51 %). Dimittenderne oplever sig i mindre grad klædt på til at holde faglige kompetencer ajour (30 %) og gøre fagenes indhold nærværende og engagerende for eleverne (34 %).

Dimittendernes vurderinger af deres **almendidaktiske og pædagogiske kompetencer** dækker over stor variation i vurderingen af de enkelte kompetencer. 69 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de kan planlægge konkrete undervisningsforløb. Det er således kompetencen, som flest dimittender vurderer at have fået med sig fra læreruddannelsen. Dimittenderne oplever derimod i mindre grad, at læreruddannelsen har klædt dem på til at håndtere konflikter blandt elever. Således oplever 8 % af dimittenderne, at læreruddannelsen i meget høj eller høj grad har bidraget til dette.

I forhold til dimittendernes **almene og professionsrettede kompetencer** vurderer kun en lille andel af dimittenderne, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de kan håndtere konflikter i forældresamarbejdet (2 %), kommunikere og samarbejde med forældrene om elevens skolegang (7 %), samarbejde med PPR-medarbejdere, vejledere og andre ressourcepersoner (5 %) samt samarbejde med pædagoger om undervisning og trivsel (8 %).

Tabel 1. Andelen af dimittender og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at dimittenden behersker følgende kompetencer fra læreruddannelsen, pct.

I hvilken grad har din uddannelse bidraget til, at du er i stand til at... I hvilken grad er den nyuddannede lærer i stand til at...	Dimittend (pct.)	Skoleleder (pct.)
Fagfaglige kompetencer, gennemsnit	44	73
Fagfaglige kompetencer		
Udvide stor faglig viden og stærke faglige færdigheder	44	81
Omsætte faglig viden og faglige færdigheder	41	77
Holde faglige kompetencer ajour og selvstændigt opsøge ny fagviden	30	64
En faglig nysgerrighed og lyst til at opsøge ny faglig viden	50	84
Fagdidaktiske kompetencer		
Anvende varierede, fagspecifikke didaktiske metoder	55	66
Vurdere og begrunde valg af læremidler	51	48
Gøre fagenes indhold nærværende og engagerende for eleverne	34	73
Almendidaktiske og pædagogiske kompetencer, gennemsnit	34	54
At sætte mål og evaluere		
Sætte konkrete læringsmål for den enkelte elev	53	44
Planlægge konkrete undervisningsforløb	69	83
Lave systematisk evaluering af den enkelte elevs fremskridt	27	33
Lave systematisk evaluering af klassens fremskridt	31	41
Få eleven til at have en realistisk vurdering af eget niveau	12	40
Kunne anvise, hvad eleven konkret skal gøre for at nå sine mål	22	41
Have en undersøgende og reflekteret tilgang til egen undervisningspraksis	68	65
Differentieret og varieret undervisning		
Variere mine undervisningsformer	51	49
Tilpasse undervisning efter elevers forudsætninger og behov	33	40
Integrere bevægelse i undervisningen	21	36
Klasseledelse, relationsdannelse og inklusion mv.		
Udøve kompetent klasseledelse	40	52
Etablere og udvikle positive sociale relationer, så eleven føler sig tryk	34	73
Håndtere konflikter blandt eleverne	8	48
Inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer	18	34
Inkludere og aktivt inddrage elever med dansk som andet sprog	21	37*
Danne eleverne demokratisk	41	53
Digitale kompetencer		
Anvende digitale læremidler og medier som understøtter elevernes læring	44	76
Anvende digitale læringsplatforme	13	73
Styrke elevernes refleksion og dannelse som digitale brugere	16	58
Almene og professionsrettede kompetencer, gennemsnit	11	54
Forældresamarbejde		
Kommunikere og samarbejde med forældrene om elevens skolegang	7	53
Håndtere konflikter i forældresamarbejdet	2	35
Agere og føle mig som en autoritet over for elever og forældre	15	43
Almene lærerkompetencer		
Udarbejde årsplaner	15	69
Bidrage til samarbejdet med de andre lærere	28	74
Tværfprofessionelt samarbejde		
Samarbejde med pædagoger om undervisning og trivsel	8	63*
Samarbejde med skoleeksterne parter	10	43*
Samarbejde med PPR-medarbejdere, vejledere og andre ressourcepersoner	5	46
Gennemsnitlig vurdering af alle 34 kompetencer	30	56

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerdimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=435-444 (dimittender). N=144-168 (skoleledere). 'Ved ikke'-svar er udeladt. *Vurderingen af disse kompetencer er mere usikre, da mellem 22-41 % af skolelederne har svaret "ved ikke". Vurderingerne bygger derfor kun på besvarelser fra henholdsvis 99, 128 og 132 skoleledere.

3.2 VURDERINGEN AF DIMITTENDERNES FAGFAGLIGE KOMPETENCER LIGGER HØJT

Med reformen af læreruddannelsen fra 2013 vælger lærerstuderende almindeligvis tre frem for tidligere to undervisningsfag. Det skal være med til at sikre en bedre kompetencedækning og dermed, at dimittenderne har en faglig fordybelse i de fag, de underviser i i grundskolen. De lærerstuderende klædes på i forhold til både *fagfaglige* kompetencer, dvs. viden om undervisningsfagernes indhold, teori og historik samt færdigheder i fagene, og *fagdidaktiske* kompetencer, forstået som evnen til at undervise på en måde, der fører til læring hos eleverne.

De følgende syv kompetencer er i spørgeskemaundersøgelsen blevet samlet under kompetencetyperne fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer:

- Udvide stor faglig viden og stærke faglige færdigheder
- Omsætte faglig viden og faglige færdigheder
- Holde faglige kompetencer ajour og selvstændigt opsøge ny fagviden
- En faglig nysgerrighed og lyst til at opsøge ny faglig viden
- Anvende varierede, fagspecifikke didaktiske metoder
- Vurdere og begrunde valg af læremidler
- Gøre fagernes indhold nærværende og engagerende for eleverne

Skolelederne vurderer dimittendernes fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer højt sammenlignet med andre kompetencetyper. På tværs af kompetencerne er der 73 % af skolelederne, der i høj grad og meget høj grad vurderer, at dimittenderne har en given fagfaglig kompetence. I toppen finder vi **kompetencen til at have en faglig nysgerrighed samt udvide stor faglig viden og stærke faglige færdigheder**, jf. tabel 2. Det er der henholdsvis 84 og 81 % af skolelederne, der i høj eller meget høj grad vurderer. I den anden ende ligger kompetencen til at vurdere og begrunde valg af læremidler. 48 % af skolelederne vurderer i høj eller meget høj grad, at dimittenderne har denne kompetence.

Dimittendernes vurderinger ligger generelt lavere end skoleledernes, om end **dimittendernes vurdering af deres fagfaglige kompetencer ligger blandt de højest vurderede kompetencer sammenlignet med andre kompetencetyper.** På tværs af kompetencerne vurderer 45 % af dimittenderne, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til en given fagfaglig kompetence. Dimittenderne vurderer sig bedst klædt på til at **anvende varierede fagspecifikke didaktiske metoder** (55 %) og til at **vurdere og begrunde valg af læremidler** (49 %). De oplever sig mindst klædt på til at gøre fagernes indhold nærværende og engagerende for eleverne samt at holde faglige kompetencer ajour og selvstændigt opsøge ny fagviden. Omtrent en tredjedel af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til disse kompetencer.

Tabel 2. Andelen af dimittender og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at dimittenden behersker følgende fagfaglige kompetencer fra læreruddannelsen, pct., sorteret efter skoleledernes vurdering.

I hvilken grad har din uddannelse bidraget til, at du er i stand til at... I hvilken grad er den nyuddannede lærer i stand til at...	Dimittender (pct.)	Skoleledere (pct.)
En faglig nysgerrighed og lyst til at opsøge ny faglig viden	50	84
Udvide stor faglig viden og stærke faglige færdigheder	44	81
Omsætte faglig viden og faglige færdigheder	41	77
Gøre fagenes indhold nærværende og engagerende for eleverne	34	73
Anvende varierede, fagspecifikke didaktiske metoder	55	66
Holde faglige kompetencer ajour og selvstændigt opsøge ny fagviden	30	64
Vurdere og begrunde valg af læremidler	51	48
Gennemsnitlig vurdering af de fagfaglige kompetencer	45	73
Gennemsnitlig vurdering af alle kompetencer	30	56

 : 0 - 20 : 21 - 40 : 41 - 60 : 61 - 80 : 81 - 100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerdimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=437-444 (dimittender). N=146-168 (skoleledere). Ved ikke-svar er udeladt.

Det varierer, i hvilken grad dimittenderne oplever et stærkt fokus på udviklingen af henholdsvis de studerendes *fagfaglige* og *fagdidaktiske* viden i undervisningsfagene på læreruddannelsen. Godt halvdelen af dimittenderne i spørgeskemaundersøgelsen vurderer, at læreruddannelsen i undervisningsfagene har et stort fokus på udviklingen af de lærerstuderendes fagfaglige og fagdidaktiske viden. I de kvalitative fokusgruppeinterview fortæller flere dimittender, at det er meget forskelligt fra underviser til underviser på professionshøjskolen, hvorvidt fagfaglig viden, fagdidaktisk viden eller begge dele fylder i undervisningsfagene. Dimittenderne oplever, at nogle undervisere udelukkende fokuserer på fagfaglige kompetencer, men ikke på fagdidaktikken. Det gælder særligt undervisere, der ikke har en lærerfaglig baggrund.

I fokusgruppeinterviewene blandt henholdsvis skoleledere og dimittender kommer det ligeledes frem, at dimittenderne er godt klædt på i forhold til deres fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer. Skolelederne påpeger særligt, at dimittenderne har teoretiske kompetencer inden for fagdidaktik og fagfaglighed. De oplever dimittenderne som dygtige og fokuserede i forhold til deres fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer.

"Det, han har med sig i rygsækken, det er en faglig didaktisk selvtillid. Han ved, hvad han taler om teoretisk. Det var tydeligt, at han havde teorierne med sig." Skoleleder

Der er dog forskellige oplevelser blandt skolelederne af, hvorvidt dimittenderne formår at bringe disse kompetencer i spil i praksis. Der er ligeledes dimittender i fokusgruppeinterviewene, der også selv oplever, at de kan have svært ved at anvende deres teoretiske viden i praksis.

”Jeg synes, at jeg har fået rigtigt meget fagdidaktisk med fra læreruddannelsen. Jeg ville gerne have ført det mere ned på noget praktisk. Fra at have haft teorien, hvordan bruger vi det så i nogle konkrete situationer.” Dimittend

Andre dimittender påpeger, at de oplever sig godt klædt på med hensyn til fagdidaktik fra læreruddannelsen, men at de har svært ved at gøre brug af kompetencerne inden for rammerne i folkeskolen, hvor de ikke oplever at have nok tid til at forberede de enkelte undervisningstimer.

3.3 STOR VARIATION I VURDERINGERNE AF DIMITTENDERNES ALMENDIDAKTISKE OG PÆDAGOGISKE KOMPETENCER

Reformen af læreruddannelsen har til formål at styrke lærernes grundfaglighed, herunder kompetencer inden for klasseledelse, opbygning af relationer, inklusion af elever med særlige behov, identifikation af sociale problemer, håndtering af elever med forskellige sociale baggrunde, undervisning af tosprogede elever og konflikt-håndtering. Derudover skal læreruddannelsen klæde de studerende på i forhold til undervisningskendskab og -kompetencer, herunder almen didaktik og it som pædagogisk redskab.

Som tabel 1 i afsnit 3.1 viser, vurderer 54 % af skolelederne og 34 % af dimittenderne, at dimittenderne har en given almindidaktisk og pædagogisk kompetence. Tabellen viser ligeledes, at dette dækker over en stor variation i forhold til vurderingen af de enkelte kompetencer. Vurderingen af de almindidaktiske og pædagogiske kompetencer spænder således fra kompetencen til at planlægge et konkret undervisningsforløb, som er kompetencen flest dimittender vurderer sig klædt på til (69 %), til kompetencen at håndtere konflikter blandt elever, som er blandt de kompetencer færrest dimittender vurderer sig klædt på til (8 %).

I alt er 19 kompetencer i spørgeskemaundersøgelsen samlet under kompetencetypen almindidaktiske og pædagogiske kompetencer. I den følgende gennemgang er disse inddelt i følgende fire typer af kompetencer for at lette oversigten:

- At sætte mål og evaluere
- At differentiere og variere undervisning
- Klasseledelse, relationsdannelse, inklusion mv.
- Digitale kompetencer

De følgende afsnit følger denne inddeling af kompetencer.

3.3.1 Dimittenderne vurderes klædt på til at planlægge konkrete undervisningsforløb, men mangler kompetencer inden for at sætte mål og evaluere

Følgende syv kompetencer er i spørgeskemaundersøgelsen samlet under kompetencetypen **at sætte mål og evaluere**:

- Sætte konkrete læringsmål for den enkelte elev
- Planlægge konkrete undervisningsforløb
- Lave systematisk evaluering af den enkelte elevs fremskridt
- Lave systematisk evaluering af klassens fremskridt
- Få eleven til at have en realistisk vurdering af eget niveau
- Kunne anvise, hvad eleven konkret skal gøre for at nå sine mål
- Have en undersøgende og reflekteret tilgang til egen undervisningspraksis

Skoleledernes vurdering af dimittendernes kompetencer inden for at sætte mål og evaluere ligger lavere end vurderingen af dimittendernes fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer. Dette dækker dog over et stort spænd. 83 % af skolelederne vurderer i høj eller meget grad, at dimittenderne kan planlægge konkrete undervisningsforløb. Ligeledes vurderer 65 % af skolelederne, at dimittenderne har en undersøgende og reflekteret tilgang til egen undervisningspraksis.

Omvendt er skoleledernes vurdering af dimittendernes evne til systematisk at evaluere den enkelte elevs fremskridt den lavest vurderede kompetence blandt alle 34 kompetencer. Kun 33 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til at lave en systematisk evaluering af den enkelte elevs fremskridt. Skoleledernes vurdering af de øvrige kompetencer inden for at sætte mål og evaluere ligger ligeledes lavt sammenlignet med skoleledernes vurderinger af dimittendernes øvrige kompetencer.

Dimittendernes vurderinger af deres kompetencer til at sætte mål og evaluere dækker ligeledes over et stort spænd. I gennemsnit vurderer 40 % af dimittenderne, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til en given kompetence inden for dette. Henholdsvis 69 % og 68 % af dimittenderne vurderer i høj eller meget høj grad, at læreruddannelsen har bidraget til, at de kan planlægge konkrete undervisningsforløb, og at de har en undersøgende og reflekteret tilgang til egen undervisningspraksis. **At planlægge konkrete undervisningsforløb og at have en reflekteret tilgang til egen undervisningskompetence er de to kompetencer blandt alle 34 kompetencer, som dimittenderne vurderer sig bedst klædt på til fra læreruddannelsens side.**

Dimittendernes vurdering af, hvorvidt læreruddannelsen har bidraget til at kunne sætte konkrete læringsmål for den enkelte elev, ligger ligeledes højt sammenlignet med dimittendernes øvrige kompetencevurderinger. 53 % af dimittenderne vurderer i høj eller meget høj grad, at læreruddannelsen har bidraget til, at de kan sætte konkrete læringsmål for den enkelte elev. Det er således en af de få kompetencer, hvor dimittenderne i højere grad end skolelederne vurderer sig klædt på.

Dimittenderne oplever i mindre grad, at læreruddannelsen har bidraget til, at de kan få eleven til at have en realistisk vurdering af eget niveau. 12 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til kompetencen, mens 17 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen slet ikke har bidraget til, at de kan få eleven til at have en realistisk vurdering af eget niveau. Dimittenderne oplever sig også i mindre grad klædt på til at kunne anvise, hvad eleven konkret skal gøre for at nå sine mål.

Tabel 3. Andelen af dimittender og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at dimittenden behersker følgende kompetencer inden for at sætte mål og evaluere fra læreruddannelsen, pct., sorteret efter skoleledernes vurdering.

I hvilken grad har din uddannelse bidraget til, at du er i stand til at...	Dimittender (pct.)	Skoleledere (pct.)
I hvilken grad er den nyuddannede lærer i stand til at...		
Planlægge konkrete undervisningsforløb	69	83
Have en undersøgende og reflekteret tilgang til egen undervisningspraksis	68	65
Sætte konkrete læringsmål for den enkelte elev	53	44
Lave systematisk evaluering af klassens fremskridt	31	41
Kunne anvise, hvad eleven konkret skal gøre for at nå sine mål	22	41
Få eleven til at have en realistisk vurdering af eget niveau	12	40
Lave systematisk evaluering af den enkelte elevs fremskridt	27	33
Gennemsnitlig vurdering af de almindelige og pædagogiske kompetencer	34	54
Gennemsnitlig vurdering af alle kompetencer	30	56

0 - 20
21 - 40
41 - 60
61 - 80
81 - 100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerdimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=435-446 (lærerdimitender). N=152-168 (skoleledere). 'Ved ikke'-svar er udeladt.

En forklaring på, at dimittender og skolelederes vurdering varierer med henblik på dimittendernes kompetence til at sætte konkrete læringsmål for den enkelte elev, kan ligge i, at dimittenderne i højere grad vurderer, at læreruddannelsen bidrager til kompetencen, end de vurderer, at de i deres job gør brug af kompetencen. Som tabel 10 i kapitel 4 viser, svarer kun 33 % af dimittenderne, at de i høj eller meget høj grad gør brug af kompetencen i deres arbejde. Spørgeskemaundersøgelsen tyder således på, at dimittenderne oplever at lære at sætte læringsmål på læreruddannelsen, men at det ikke nødvendigvis medfører, at de gør det i deres arbejde som lærer.

I fokusgruppeinterviewene forklarer dimittenderne dette ved, at det at sætte læringsmål fylder meget på læreruddannelsen, og at de har et godt kendskab til læringsmålene. De føler sig derfor forholdsvis godt klædt på til dette. Dimittender i fokusgruppeinterviewene oplever dog udfordringer, når de skal anvende læringsmålene i praksis og oversætte læringsmålene til "børneperspektivet". Skolelederne i fokusgruppeinterviewene fortæller, at de tydeligt kan mærke, at dimittenderne har stiftet bekendtskab med læringsmål og vurderer dem *bedre* klædt på til dette end dimittender fra de tidligere læreruddannelser og til dels erfarne lærere.

"Det er de meget bedre klædt på til end de gamle" Skoleleder

Skolelederne vurderer dog også, at det er en svær kompetence, og at dimittenderne ikke er fuldt klædt på til dette, netop fordi de kan have udfordringer ved at anvende læringsmålene i praksis. Så selvom dimittenderne oplever at have en god teoretisk ballast og et godt kendskab til læringsmålene, afspejler skoleledernes vurderinger i højere grad, at dimittenderne kan have svært ved at bringe kompetencen i spil i praksis.

Dimittenderne fortæller i fokusgruppeinterviewene, at de i mindre grad føler sig klædt på til at evaluere på læringsmålene efterfølgende. Skolelederne er enige i dette, men vurderer ligeledes, at det er svære kompetencer, også for erfarne lærere.

”De er blevet oplært i det [at sætte mål og evaluere], men det der med, hvordan man reelt følger klassens eller elevernes progression, det har de svært ved. Hvordan siger vi, hvordan klassen er på et skriftligt niveau. Den type evalueringer, der er de ligeså dårlige som de erfarne ansatte.” Skoleleder

Interessant er, at dimittenderne i fokusgruppeinterviewene ikke fokuserer særlig meget på evaluering, når de bliver spurgt til deres kompetencer inden for ”at kunne sætte mål og evaluere”. Dimittenderne er derimod i høj grad optaget af, hvorvidt de kan omsætte læringsmålene i mødet med eleven. Skolelederne i fokusgruppeinterviewene fokuserer både på dimittendernes evne til at kunne sætte mål og til efterfølgende at kunne evaluere dem.

3.3.2 Dimittenderne oplever sig klædt på til at variere deres undervisningsformer, men i mindre grad til at differentiere undervisningen og integrere bevægelse

De følgende tre kompetencer er i spørgeskemaundersøgelsen samlet under kompetencetypen at differentiere og variere undervisningen:

- Variere sine undervisningsformer
- Tilpasse undervisning efter elevers forudsætninger og behov
- Integrere bevægelse i undervisningen

Skoleledernes vurdering af dimittendernes almendidaktiske kompetencer med henblik på at kunne differentiere og variere deres undervisning ligger lavere end vurderingen af dimittendernes fagdidaktiske kompetencer, jf. afsnit 3.2. Kun henholdsvis 40 % og 36 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til at tilpasse deres undervisning efter elevernes forudsætninger og at integrere bevægelse i undervisningen. Det er således nogle af de kompetencer, som færrest skoleledere vurderer dimittenderne klædt på til.

Dimittendernes vurdering af de tre kompetencer er mere spredt. 51 % af dimittenderne vurderer i høj eller meget høj grad, at læreruddannelsen har bidraget til, at de kan **variare deres undervisningsformer**. Det er således en af de kompetencer, som dimittenderne **i højest grad vurderer, at læreruddannelsen har bidraget til**. Dimittendernes vurdering af de to andre kompetencer, at tilpasse deres undervisningsformer efter elevers forudsætninger og behov og at integrere bevægelse i undervisningen, ligger derimod i tråd med skoleledernes vurdering. Kun henholdsvis 33 % og 21 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til disse. 16 % af dimittenderne svarer derudover, at læreruddannelsen slet ikke har bidraget til, at de kan integrere bevægelse i undervisningen.

Tabel 4. Andelen af dimittender og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at dimittenden behersker følgende kompetencer inden for differentieret og varieret undervisning fra læreruddannelsen, pct., sorteret efter skoleledernes vurdering.

I hvilken grad har din uddannelse bidraget til, at du er i stand til at...	Dimittender (pct.)	Skoleledere (pct.)
I hvilken grad er den nyuddannede lærer i stand til at...		
Variere sine undervisningsformer	51	49
Tilpasse undervisning efter elevers forudsætninger og behov	33	40
Integrere bevægelse i undervisningen	21	36
Gennemsnitlig vurdering af de almendidaktiske og pædagogiske kompetencer	34	54
Gennemsnitlig vurdering af alle kompetencer	30	56

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerdimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=443-446 (lærerdimittender). N=160-166 (skoleledere). 'Ved ikke'-svar er udeladt.

I fokusgruppeinterviewene forklarer dimittenderne, at de lærer om undervisningsdifferentiering på læreruddannelsen. Flere fortæller, at de har **svært ved at omsætte det i praksis inden for folkeskolens rammer**, hvor de oplever ikke at have nok tid til forberedelse, samt at eleverne i klassen dækker over et stort fagligt spænd. Dimittenderne har i løbet af praktikken ikke nødvendigvis skullet undervise en hel klasse, da de har delt undervisningen af klassen med medstuderende. Det har derfor ikke i samme grad været nødvendigt at differentiere undervisningen i praktikken, som det er i deres nuværende klasser som færdiguddannet lærer.

Skolelederne vurderer i fokusgruppeinterviewene, at dimittenderne er bevidste om undervisningsdifferentiering, men at de har svært ved at omsætte det i praksis. De vurderer dog ligeledes, at det altid har og fortsat er en svær kompetence.

"Det [evnen til at tilpasse undervisningen til de enkelte elever] er jo en generel udfordring, som vi har haft i 30 år. (...) Det handler om deres værktøjskasse. Der er forskellige måder, hvorpå man kan få lavet undervisningen, så den er varieret og tager hensyn til forskellige lærerstile. Det har vi også fokus på med de erfarne lærere. Den værktøjskasse er måske ikke så stor fra seminaret. (...) Jeg tror også, at de har noget [med sig fra læreruddannelsen]. Det er bevidstheden om, hvilke muligheder der er for at skabe en varieret undervisning." Skoleleder

Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittenderne viser, at kun godt hver femte dimittend vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de kan integrere bevægelse i undervisningen. Samtidigt svarer en næsten lige så stor gruppe, 16 %, at læreruddannelsen slet ikke har bidraget til, at de kan integrere bevægelse i undervisningen. Fokusgruppeinterviewene med dimittender tyder på, at det i høj grad afhænger af undervisernes fokus på kompetencen, hvor meget og hvordan dimittenderne lærte om dette på læreruddannelsen. Der er således dimittender i fokusgruppeinterviewene, der i høj grad har stiftet bekendtskab med kompetencen på uddannelsen, da deres underviser på professionshøjskolen selv havde fokus på det.

"Jeg synes, at jeg har været rimeligt kvalificeret [til at integrere bevægelse i undervisningen]. Det handler nok mere om undervisningen [på professionshøjskolen]. Vi har snakket rigtigt meget om det, og hvordan man kunne gøre det. Det kommer igen an på, hvilken underviser som man havde." Dimittend

Andre har oplevelsen af, at deres undervisere ikke har haft fokus på det og heller ikke vurderede denne kompetence som relevant.

"Min underviser i matematik sagde altid, at man ikke bliver bedre til matematik af at klatre i træer. Jeg er stødt på det, men det [at integrere bevægelse i undervisningen] er ikke noget vi lærte." Dimittend

3.3.3 Vurderingen af dimittendernes kompetencer inden for klasseledelse, relationsdannelse og inklusion varierer

Følgende seks kompetencer er i spørgeskemaundersøgelsen samlet under kompetencetypen **klasseledelse, relationsdannelse og inklusion mv.:**

- Udøve kompetent klasseledelse
- Etablere og udvikle positive sociale relationer, så eleven føler sig tryk
- Håndtere konflikter blandt eleverne
- Inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer
- Inkludere og aktivt inddrage elever med dansk som andet sprog
- Danne eleverne demokratisk

Skoleledernes vurdering af dimittendernes kompetencer inden for klasseledelse, relationsdannelse og inklusion mv. ligger lavere end vurderingen af dimittendernes fagfaglige kompetencer. Vurderingen dækker dog over et **meget stort spænd**. 73 % af **skolelederne vurderer, at dimittenderne er stærke til at etablere og udvikle positive relationer med eleverne**. Det er således en af de kompetencer, som flest skoleledere vurderer dimittenderne stærke i. Til gengæld vurderer kun 34 % af skolelederne, at dimittenderne i høj eller meget høj grad kan **inkludere og inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer**. Det er således **en af de kompetencer, som færrest skoleledere vurderer dimittenderne stærke i**. 37 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til at inkludere og aktivt inddrage elever med dansk som andet sprog. Denne vurdering bygger dog på et lavere besvarelsesgrundlag, da 41 % af skolelederne har svaret "Ved ikke", da de blev bedt om at vurdere dimittendernes kompetenceniveau. Det kan hænge sammen med, hvorvidt dimittenderne har elever med dansk som andet sprog i sin klasse. Det lavere besvarelsesgrundlag betyder, at der er større usikkerheder knyttet til skoleledernes vurdering af kompetencen.

Dimittendernes vurdering af kompetencerne inden for klasseledelse, relationsdannelse, inklusion mv. ligger lavere end deres vurdering af deres fagfaglige og fagdidaktiske samt deres almindelige kompetencer. Ser vi på tværs af kompetencerne, vurderer 27 % af dimittenderne, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til en given pædagogisk kompetence. Som kapitel 4 viser, er det dog nogle af de kompetencer, som dimittenderne vurderer til at være blandt de mest relevante i deres arbejde.

Dimittenderne oplever sig bedst klædt på i forhold til at udøve kompetent klasseledelse (40 %) og at danne eleverne demokratisk (41 %). Dimittenderne oplever sig i **mindre grad klædt på i forhold til aktivt at inddrage og inkludere elever med henholdsvis specialpædagogiske udfordringer eller med dansk som andetsprog**. Henholdsvis 21 % og 18 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj grad har bidraget til disse kompetencer. Med reformen af læreruddannelsen er specialpædagogik og undervisning af elever med dansk som andet sprog hver blevet et selvstændigt modul på 10 ECTS-point.

Dimittenderne vurderer sig i **mindst grad klædt på til konflikthåndteringen**. 8 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad bidrager til denne kompetence, samtidig med at 28 % vurderer, at de slet ikke bliver klædt på til dette fra læreruddannelsens side.

Tabel 5. Andelen af dimittender og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at dimittenden behersker følgende pædagogiske kompetencer fra læreruddannelsen, pct., sorteret efter skoleledernes vurdering.

I hvilken grad har din uddannelse bidraget til, at du er i stand til at... I hvilken grad er den nyuddannede lærer i stand til at...	Dimittender (pct.)	Skoleledere (pct.)
Etablere og udvikle positive sociale relationer, så eleven føler sig tryk	34	73
Danne eleverne demokratisk	41	53
Udøve kompetent klasseledelse	40	52
Håndtere konflikter blandt eleverne	8	48
Inkludere og aktivt inddrage elever med dansk som andet sprog	21	37*
Inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer	18	34
Gennemsnitlig vurdering af de almindelige og pædagogiske kompetencer	34	54
Gennemsnitlig vurdering af alle kompetencer	30	56

0 - 20 : 21 - 40 : 41 - 60 : 61 - 80 : 81 - 100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerdimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=438-446 (lærerdimittender). N=149-168 (skoleledere). 'Ved ikke'-svar er udeladt. *Andelen bygger kun på 99 besvarelser, da 41 % af skolelederne svarer 'Ved ikke' ved denne kompetence.

I fokusgruppeinterviewene er dimittender og skoleledere blevet bedt om at forholde sig til, hvorfor dimittenderne i mindre grad oplever sig klædt på til kompetencer inden for klasseledelse, relationsdannelse og inklusion mv. Både dimittender og skoleledere påpeger i fokusgruppeinterviewene, at klasseledelse, relationsdannelse, inklusion og konflikthåndtering er kompetencer, der i høj grad kræver en kobling mellem teori og praksis. De skal derfor både læres teoretisk på uddannelsen og i mødet med eleverne i praksis. Dimittenderne i fokusgruppeinterviewene savner typisk koblingen til praksis på læreruddannelsen. De savner konkrete redskaber og værktøjer, de kan gøre brug af, særligt i en presset hverdag. Tabellen opsummerer dimittender og skolelederes forklaring på disse resultater fra spørgeskemaundersøgelsen.

Tabel 6. Display med forklaringer fra fokusgrupperne på dimittender og skolelederes oplevelse af, hvor dimittenderne klædes på i forhold til dimittendernes grundfaglige kompetencer, og hvor de mangler kompetencerne.

Klasseledelse, relationsdannelse og konflikthåndtering

Svært at tilegne sig kompetencerne teoretisk uden erfaring i praksis

"Det er det der med konflikthåndtering. Det er meget svært at lære. Man kan godt komme med teorier og værktøjer, men meget af det er også det menneskelige. Det at mærke det. Man kan godt komme med nogle konkrete værktøjer, men man lærer det ved at være i det." Dimittend

"Vi læste meget om klasseledelse, men det var ikke på en måde, hvor jeg tænkte, nå det er sådan, at man skal gøre. Det var ikke særligt praktisk." Dimittend

For lidt praksiserfaring i praktikken (Dimittender og skoleledere)

"I praktikken finder du måske en klasserumsledelse, der fungerer til de få klasser, som man har der, men når man så kommer ud og får seks klasser, så skal man jo finde en klasserumsledelse, som fungerer i alle de klasser." Dimittend

Manglende tid og overskud til at omsætte kompetencer (Dimittender)

"Jeg synes, at det superinteressant, at snakke med den enkelte [ift. at etablere relationer], men det er noget helt andet at have tiden til det. Man kan sagtens havde lært en hel masse på læreruddannelsen, men hvis man ikke har overskuddet og tiden til det, så bliver det svært." Dimittend

Undervisning af elever med specialpædagogiske udfordringer

Mangler værktøjer til konflikthåndtering i specialklasser (Dimittender og skoleledere)

"Jeg har manglet meget konflikthåndtering. Vi har haft noget om det, men jeg har godt nok oplevet rigtig mange konflikter, hvor jeg ikke vidste, hvordan jeg skulle håndtere det. Det er måske også, fordi jeg er i specialklasser, hvor konflikterne kan stikke helt af. Jeg kunne godt bruge nogle helt konkrete redskaber, og ikke kun det teoretiske." Dimittend

Teoretisk forståelse af diagnoser, men manglende viden om håndteringen af disse (Dimittender)

"Det er meget i kasser i forhold til diagnoser, men hvordan får man lige koblet det sammen med alle de forskellige børn." Dimittend

Undervisning af elever med dansk som andet sprog

Teoretisk forståelse af tosprogede elever, men mangler viden om undervisningen af disse i praksis (Dimittender)

"Hvordan inkluderer jeg teorierne i min klasse. Jeg ved, hvad der foregår i de tosprogedes hoveder, men ved ikke, hvordan jeg kan undervise dem." Dimittend

Undervisning af tosprogede mangler kobling til andre fag end dansk (Dimittender)

Jeg føler mig slet ikke klædt på til det. De undervisere, som jeg havde, fokuserede kun på dansksprogsdelen i undervisning af tosprogede. Det er svært at overføre til natur og teknik. Dimittend

I forhold til at kunne styrke koblingen mellem teori og praksis på læreruddannelsen er det forskelligt, hvad dimittenderne viser tilbage på af gode eksempler fra læreruddannelsen. Det kan være feedback fra praktiklæren, inddragelse af elever fra samarbejdsskoler i undervisningen på professionshøjskolen, undervisere på professionshøjskolen, der selv anvender konkrete metoder og fx integrerer bevægelse i deres egen undervisning, eller på anden vis formår at koble teorien til praksis ved at arbejde med cases, rollespil, konkrete eksempler mv.

3.3.4 Skolelederne vurderer dimittendernes digitale kompetenceniveau højt, men dimittenderne oplever i varierende grad at være klædt på

De følgende tre kompetencer er i spørgeskemaundersøgelsen samlet under kompetencetypen digitale kompetencer:

- Anvende digitale læremidler og medier som understøtter elevernes læring
- Anvende digitale læringsplatforme
- Styrke elevernes refleksion og dannelse som digitale brugere

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at skolelederne vurderer dimittendernes digitale kompetencer højt, særligt deres evne til at anvende digitale læremidler på en måde, der understøtter elevernes læring samt anvendelse af digitale læringsplatforme. Henholdsvis 76 % og 73 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til dette.

Dimittenderne vurderer i mindre grad end skolelederne, at læreruddannelsen har klædt dem på i forhold til deres digitale kompetencer. 43 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at dimittenden kan anvende it i undervisningen, så det understøtter elevernes læring. Til gengæld vurderer 13 % af dimittenderne sig godt klædt på i forhold til at anvende digitale læringsplatforme, mens 32 % vurderer, at læreruddannelsen slet ikke har klædt dem på til dette. Det samme billede tegner sig i forhold til dimittendernes vurdering af, hvorvidt læreruddannelsen har bidraget til, at de kan styrke elevernes refleksion og dannelse som digitale brugere. 16 % vurderer dette i høj eller meget høj grad, mens 21 % vurderer, at læreruddannelsen slet ikke har bidraget til dette.

Tabel 7. Andelen af dimittender og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at dimittenden behersker følgende digitale kompetencer fra læreruddannelsen, pct., sorteret efter skoleledernes vurdering.

I hvilken grad har din uddannelse bidraget til, at du er i stand til at... I hvilken grad er den nyuddannede lærer i stand til at...	Dimittender (pct.)	Skoleledere (pct.)
Anvende digitale læremidler og medier som understøtter elevernes læring	44	76
Anvende digitale læringsplatforme	13	73
Styrke elevernes refleksion og dannelse som digitale brugere	16	58
Gennemsnitlig vurdering af de almindelige og pædagogiske kompetencer	34	54
Gennemsnitlig vurdering af alle kompetencer	30	56

0 - 20
21 - 40
41 - 60
61 - 80
81 - 100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerdimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=441-445 (lærerdimittender). N=144-166 (skoleledere). 'Ved ikke'-svar er udeladt.

Dimittenderne i fokusgruppeinterviewene har også meget fokus på deres manglende kendskab til læringsplatforme.

*"Det er meget de samme kompetencer [brugen af læringsplatforme]. Jeg savnede det at vide, hvad folkeskolerne bruger af platforme. Jeg har styr på det nu, men føler stadig, at der er meget, som jeg ikke har lært endnu. Jeg har f.eks. lige lært, at der findes lektiebøger på Intra. Det [brugen af læringsplatforme] fylder rigtig meget, når man kommer ud som ny lærer." **Dimittend***

Nogle enkelte dimittender i fokusgrupperne mangler derudover viden om, hvordan eleverne bruger digitale læremidler, herunder hvor de skal støttes. Skolelederne **oplever i høj grad, at dimittenderne er klædt på til at bruge digitale læringsplatforme og læremidler**. I fokusgruppeinterviewene giver skolelederne udtryk for det samme, dog kan de ikke vurdere, hvorvidt kompetencen kommer fra læreruddannelsen.

*"Jeg er helt enig med jer andre. De kan håndværket." **Skoleleder***

Skolelederne i fokusgruppeinterviewene oplever, at dimittenderne i højere grad kan se digitale læremidler som hjælpemiddel til undervisningen sammenlignet med de andre lærere på skolen. Det er forskelligt, hvorvidt skolelederne vurderer, at dimittenderne har en større refleksion i forhold til anvendelsen af it på skolen. Nogle skoleledere påpeger, at dimittenderne er stærke på dette punkt.

*"Jeg huske, at han nævnte digitale læringsplatforme og det her med at forholde sig kritisk til det, hvor man ikke bare skulle overføre og bruge det ukritisk. Det synes jeg er en stærk fagdidaktisk kompetence at have." **Skoleleder***

Enkelte skoleledere fortæller, at de har et ønske om, at dimittenderne i højere grad vil kunne bidrage til at ændre skolens brug af it og kulturen omkring dette.

*"Der kunne jeg godt tænke mig, at de nye lærere bliver en del af refleksionen og kulturen omkring brugen af it på skolen. Der synes jeg ikke, de nye lærere har den refleksion, som man kunne ønske." **Skoleleder***

Dimittenderne i fokusgruppeinterviewene har forskellige niveauer i forhold til deres digitale kompetencer. En dimittend med specialiseringsmodul inden for digitale kompetencer føler sig i høj grad klædt på. Andre dimittender, der ikke aktivt har opsøgt viden og færdigheder om it, oplever sig derimod i mindre grad klædt på.

3.4 DIMITTENDERNE VURDERER I MINDRE GRAD, AT LÆRERUDDANNELSEN HAR BIDRAGET TIL DERES ALMENE OG PROFESSIONSRETTEDE KOMPETENCER

De følgende otte kompetencer er i spørgeskemaundersøgelsen samlet under kompetencetypen professionsrettede og almene kompetencer, dvs. kompetencer der ikke relaterer til opgaver, som er direkte knyttet til undervisningssituationen, men som er en del af jobbet som grundskolelærer:

- Udarbejde årsplaner
- Bidrage til samarbejdet med de andre lærere
- Samarbejde med pædagoger om undervisning og trivsel
- Samarbejde med skoleeksterne parter
- Samarbejde med PPR-medarbejdere, vejledere og andre ressourcepersoner
- Kommunikere og samarbejde med forældrene om elevens skolegang
- Håndtere konflikter i forældresamarbejdet
- Agere og føle sig som en autoritet over for elever og forældre

Skolelederne vurderer dimittendernes almene og professionsrettede kompetencer på niveau med dimittendernes almindelige og pædagogiske kompetencer. Deres vurdering ligger dermed markant højere end dimittendernes.

Skolelederne vurderer dimittenderne stærkest i forhold til at **bidrage til samarbejde med de andre lærere**. 74 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er klædt på til det. Skolelederne vurderer dimittenderne **mindst klædt på i forhold til at håndtere konflikter i forældresamarbejdet**. 35 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til dette. Det er således en af de tre kompetencer, som færrest skoleledere vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad kan gøre brug af. Skoleledernes vurdering af dimittendernes kompetencer til at samarbejde med pædagoger og med skoleeksterne parter skal tolkes mere varsomt, da de bygger på et lavere antal besvarelser.

Spørgeskemaundersøgelsen peger på, at **dimittenderne generelt vurderer, at læreruddannelsen i mindre grad bidrager til deres almene og professionsrettede kompetencer, særligt i forbindelse med forældresamarbejde og det tværprofessionelle samarbejde**. I gennemsnit vurderer 11 % af dimittenderne, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til den type kompetence.

Kun 2 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har klædt dem på til at håndtere konflikter i forældresamarbejdet. Samtidigt vurderer 51 % af dimittenderne, at **læreruddannelsen slet ikke har bidraget til, at de kan håndtere konflikter i forældresamarbejdet**. 7 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til at kommunikere og samarbejde med forældrene, mens 27 % vurderer, at det slet ikke er tilfældet.

Dimittenderne oplever **ikke, at læreruddannelsen i særlig høj grad bidrager til deres kompetencer inden for det tværprofessionelle samarbejde**. Henholdsvis 5 % og 8 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at dimittenderne kan samarbejde med PPR-medarbejdere, vejledere og andre ressourcepersoner samt samarbejde med pædagoger om undervisning og trivsel. Samtidigt vurderer henholdsvis 39 % og 41 % af dimittender, at det slet ikke er tilfældet.

I forhold til dimittendernes vurdering af kompetencerne inden for det tværprofessionelle samarbejde samt konflikthåndtering med forældrene er det interessant at se på praktiklærernes vurderinger. Knap halvdelen af

praktiklærerne svarer "ved ikke", når de bliver bedt om at vurdere praktikanternes kompetencer til at samarbejde med pædagoger, samarbejde med PPR og til at håndtere konflikter i forældresamarbejdet, jf. afsnit 7.1. Det kunne **tyde på, at praktikanterne ikke kommer i situationer i praktikken, hvor de kan anvende deres tværprofessionelle kompetencer samt kompetencer til at håndtere konflikter i forældresamarbejdet**, og derfor heller ikke føler sig klædt på til dette.

Tabel 8. Andelen af dimittender og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at dimittenden behersker følgende almene og professionsrettede kompetencer fra læreruddannelsen, pct., sorteret efter skoleledernes vurdering.

I hvilken grad har din uddannelse bidraget til, at du er i stand til at...	Dimittender (pct.)	Skoleledere (pct.)
I hvilken grad er den nyuddannede lærer i stand til at...		
Bidrage til samarbejdet med de andre lærere	28	74
Udarbejde årsplaner	15	69
Samarbejde med pædagoger om undervisning og trivsel	8	63*
Kommunikere og samarbejde med forældrene om elevens skolegang	7	53
Samarbejde med PPR-medarbejdere, vejledere og andre ressourcepersoner	5	46
Samarbejde med skoleeksterne parter	10	43**
Agere og føle mig som en autoritet over for elever og forældre	15	43
Håndtere konflikter i forældresamarbejdet	2	35
Gennemsnitlig vurdering af de almene og professionsrettede kompetencer	11	54
Gennemsnitlig vurdering af alle kompetencer	30	56

0 - 20 : 21 - 40 : 41 - 60 : 61 - 80 : 81 - 100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerdimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=441-445 (lærerdimitender). N=132-168 (skoleledere). 'Ved ikke'-svar er udeladt. *Andelen bygger kun på 128 besvarelser, da 24 % af skolelederne svarer 'Ved ikke' ved denne kompetence. **Andelen bygger kun på 132 besvarelser, da 22 % af skolelederne svarer 'Ved ikke' ved denne kompetence.

I forbindelse med samarbejdet med andre lærere viser analyser på tværs af kompetencerne en sammenhæng med dimittendernes vurdering af deres fagdidaktiske kompetencer og refleksion af egen praksis. Dimittender, der vurderer sig klædt på i forhold til deres fagdidaktiske kompetencer og til at reflektere over egen praksis, vurderer i højere grad, at de er blevet klædt på til at kunne bidrage til samarbejdet i lærerkollegiet.

Det er også nogle af disse kompetencer, som skolelederne i fokusgruppeinterviewene fremhæver, at dimittenderne kan bidrage med til samarbejdet med de andre lærere. I fokusgrupperne fortæller nogle skoleledere blandt andet, at dimittenderne er gode til og har en reflekteret tilgang i samarbejdet med lærerkollegaerne.

"Han har haft nogle refleksioner. Han referer direkte til noget, som de har haft på seminaret og spørger, om vi kan bruge det på skolen i teamsamarbejdet. Den der fælles refleksion omkring udbyttet af undervisningen og måden at tilrettelægge ting på, men som et input ind i team samarbejdet. Jeg har en ung mand, som godt tør byde ind med det refleksive." Skoleleder

Kun 8 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til deres kompetence til at kunne samarbejde med pædagoger om undervisning og trivsel. I fokusgruppeinterviewene fortæller dimittenderne, at de har svært ved at vide, hvilke kompetencer pædagogerne ligger inde med, og hvordan de kan bringe disse i spil. Det gælder ligeledes for dimittender, der fortæller, at de har haft fag sammen med eller delt campus med pædagogstuderende.

*"Jeg har masser af pædagoger på min årgang, men jeg ved bare ikke, hvordan jeg bruger dem. Man skulle have set dem mere. Fordi selv ude på campus [professionshøjskolen], der ser du ikke pædagogerne nogensinde." **Dimittend***

Dimittenderne tilkendegiver ligeledes i spørgeskemaundersøgelsen, at de ikke oplever sig klædt på i forhold til samarbejdet med PPR og andre ressourcepersoner. I fokusgruppeinterviewene fortæller dimittender og skoleledere, at det blandt andet handler om, at dimittenderne mangler overblik over, hvilke muligheder de har for at få hjælp.

*"Sådan opgavefordeling og hjælp til undervisning ift. PPR. Jeg ville ikke ane, hvad jeg skulle stille op, og hvordan jeg skal håndtere opgaverne." **Dimittend***

Skoleledere i fokusgruppeinterviewene fortæller ligeledes, at dimittenderne ikke nødvendigvis ved, hvem de skal række ud til, hvorfor de kan føle, at de står alene med en opgave. Det gælder både i forhold til samarbejdet med pædagoger og med PPR. De påpeger, at det kan være svært at klæde dimittenderne på til dette på læreruddannelsen, da der kan være store forskelle i, hvordan det tværprofessionelle samarbejde ser ud fra skole til skole eller fra kommune til kommune.

Som spørgeskemaundersøgelsen viser, vurderer skoleledere og særligt dimittender, at dimittenderne i mindre grad opnår kompetencer i forbindelse med forældresamarbejdet, særligt når der opstår konflikter. En skoleleder påpeger i fokusgruppeinterviewene, at det altid har været en udfordring.

*"Det har altid været en mangelvare med forældre[kontakten]. Det er det samme niveau som tidligere." **Skoleleder***

Manglende kompetencer i forældresamarbejdet har ligeledes fyldt meget for dimittender og skoleledere i fokusgruppeinterviewene. Her fremhæver dimittender og skoleledere flere dimensioner i forældresamarbejde og -kommunikation, hvor dimittenderne føler sig udfordrede. Disse er opsummeret i den næste tabel.

Tabel 9. Display med manglende kompetencer vedrørende forældresamarbejde og -kommunikation

	Manglende indsigt i strukturering af forældremøder (Dimittender og skoleledere) <i>"De aner ikke, hvad det [forældrekommunikation] er, og hvad forældremøde er. Hvordan skriver man et nyhedsbrev. De går op i det, men de ved slet ikke, hvordan de gør det." Skoleleder</i>
	Manglende viden om, hvordan der kommunikeres med utilfredse forældre (Dimittender og skoleledere) <i>"Når de står der alene, så bliver det skræmmende, og der mangler de en robusthed. Især når forældrene råber op. Det er sådan noget med, hvordan man håndterer en besværlig forælder. Hvordan går man ind i snak med forældre på en progressiv og tålmodig måde. Der er ingen fast løsning. Man har ikke en fast løsning. Det er man nødt til at se på sådan lidt diplomatisk og med tålmodighed." Skoleleder</i>
	Mange konflikter med forældre i grundskolen, men ingen undervisning i det (Dimittender) <i>"Konflikthåndtering synes jeg slet ikke, at jeg har haft, men nej, hvor er der mange konflikter i folkeskolen, både med forældre og elever. Det kunne jeg godt bruge noget mere af." Dimittend</i>
	Kommunikation med forældre til en elev i problemer (Dimittender) <i>"Det med skole-hjem samtaler er også noget af det, som jeg synes, at jeg ikke kunne og aldrig har lært noget om. Hvordan håndterer man, hvis alt går dårligt. Det er en enorm tung samtale, men det er jo også noget, som man skal kunne. Det er ikke fra uddannelsen, hvor jeg henter redskaber til at håndtere de svære situationer. Det er noget jeg henter i min personlighed." Dimittend</i>
	Manglende praksiserfaringer i forbindelse med forældresamarbejdet (Dimittender og skoleledere) <i>"Når det primære i lærerarbejdet er relationsarbejdet, så skal det også handle om kontakten til forældre. Nu arbejder jeg i whiskybæltet, og forældre er sindssygt nærtagende. Der var noget med samarbejde [på uddannelsen], men der var ikke noget praksis." Dimittend</i>
	Manglende undervisning og teori om mødet med forældre (Dimittender) <i>"Der er ikke særligt meget teori om mødet med forældre. Hvad har forældre krav på at vide om børnene. Der er kun meget få bøger. Der er ikke nogen, der skriver om nogle konkrete situationer med forældre." Dimittend</i>

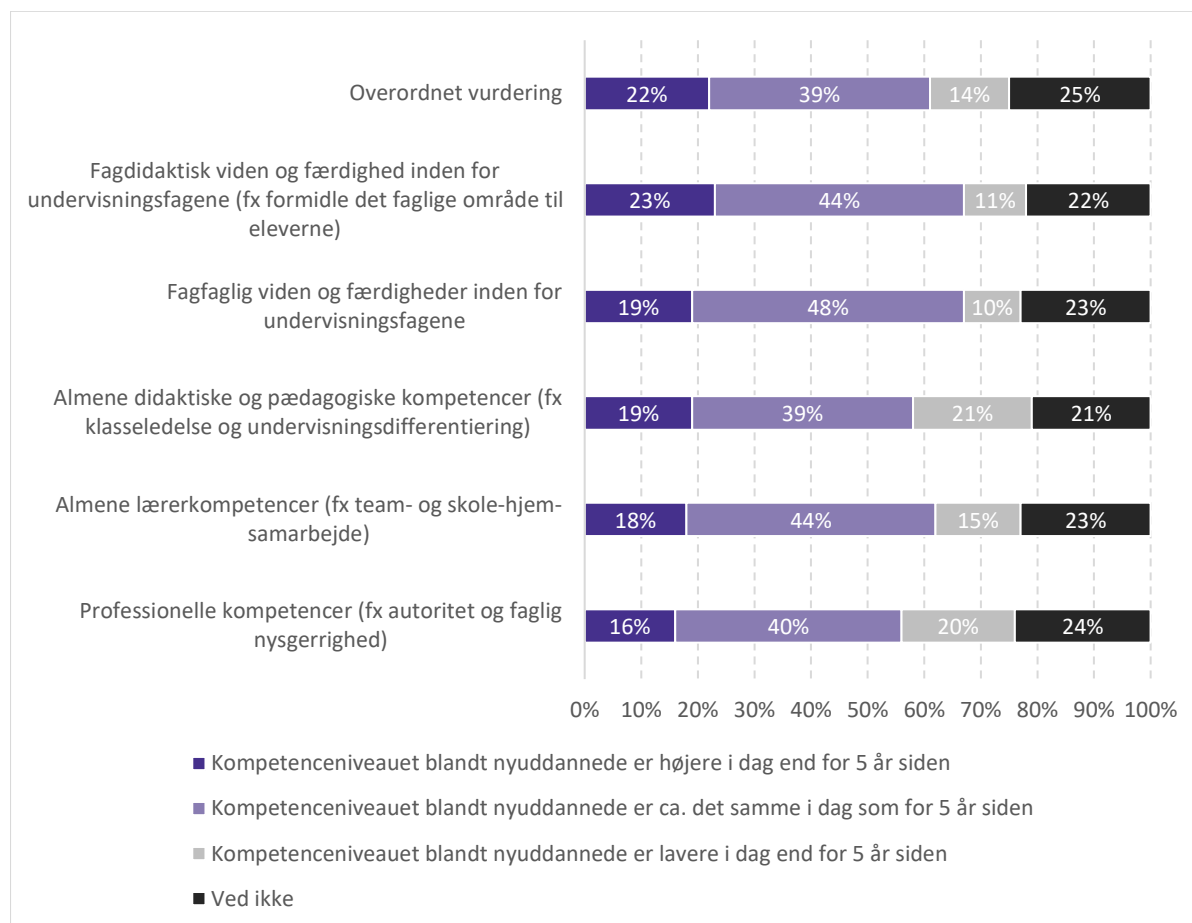
Kilde: Fokusgruppinterview med henholdsvis lærerdimittender fra den nye læreruddannelse og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Parentes angiver, hvorvidt det bygger på dimittender og eller skolelederes oplevelse.

Enkelte dimittender i fokusgrupperne har dog oplevet at være blevet klædt på til forældresamarbejdet igennem rollespil og til dels igennem praktikken.

3.5 KOMPETENCENIVEAUET VURDERES TIL OMTRENT SAMME NIVEAU SOM FOR FEM ÅR SIDEN

Skolelederne blev i spørgeskemaundersøgelsen og fokusgruppinterviewene bedt om at vurdere udviklingen i kompetenceniveauet og sammenligne de nuværende dimittender med dimittender for fem år siden. **Skoleledernes vurdering af udviklingen i kompetenceniveauet tegner ikke noget entydigt billede**, men størstedelen af skoleledere vurderer, at kompetenceniveauet er det samme som for fem år siden (39%). En lidt større andel af skoleledere oplever, at kompetenceniveauet er højere (22%) end at det er lavere (14%), men 25 % svarer "Ved ikke". Spørgsmålet er kun besvaret af skoleledere, som har arbejdet på skolen i minimum fem år.

Figur 1. Skoleledernes vurdering af, hvorvidt kompetenceniveauet er højere/lavere blandt de nyuddannede fra læreruddannelsen i dag, end for nyuddannede, der blev færdige for 5 år siden.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere, der har ansat mindst én dimittend fra den nye læreruddannelse. Spørgsmålet er kun stillet til skoleledere, som har arbejdet på skolen i minimum fem år. N=161.

Henholdsvis 23 % og 19 % af skolelederne vurderer, at dimittendernes fagdidaktiske og fagfaglige kompetenceniveau er højere end for fem år siden, mens henholdsvis 44 % og 48 % vurderer, at det er på samme niveau. Kun omtrent 10 % vurderer, at dimittendernes fagdidaktiske og fagfaglige kompetenceniveau er faldet til trods for, at dimittenderne nu har tre undervisningsfag på læreruddannelsen, hvorimod de tidligere havde to.

Omvendt tyder resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen heller ikke på, at dimittendernes almindelige kompetenceniveau er steget, selvom læreruddannelsens fokus på dimittendernes grundfaglighed er styrket. Omtrent samme andel af skoleledere vurderer, at niveauet er højere (19 %), som at niveauet er lavere (21 %) end for fem år siden.

Spørgeskemaundersøgelsen peger dog på, at **skolelederne kan have svært ved at vurdere udviklingen i kompetenceniveauet**, idet cirka 25 % svarer "Ved ikke". I fokusgruppesamtalerne påpeger skolelederne, at det er de samme typer kompetencer, særligt konflikthåndtering, forældresamarbejde, klasseledelse mv., som dimittenderne er udfordret på, mens de typisk er stærke i det fagfaglige og fagdidaktikken.

4. DIMITTENDER OG SKOLELEDERES VURDERING AF KOMPETENCERNES RELEVANS

Dette afsnit ser nærmere på, dimittender og skolelederes vurdering af de 34 kompetencers relevans. Det er således med til at belyse, hvorvidt læreruddannelsen klæder dimittenderne på i forhold til de kompetencer, som grundskolernes ledere og nyuddannede lærere vurderer som vigtige.

Hovedpointerne i dette kapitel om kompetencernes relevans i grundskolen er:

- **Dimittendernes evne til at udvise og omsætte deres faglige viden og færdigheder ligger tæt på at matche skoleledernes vurdering af grundskolernes behov for disse kompetencer.** Henholdsvis 98 % og 97 % af skolelederne vurderer i høj eller meget høj grad, at det er vigtigt, at dimittenderne kan udvise og omsætte sin faglige viden og færdigheder. Omtrent 80 % af skolelederne vurderer i høj eller meget høj grad, at dimittenderne er i stand til dette.
- **Spørgeskemaundersøgelsen tyder på, at dimittenderne ikke oplever sig tilstrækkelig klædt på til klasseledelse og relationsdannelse i forhold til, hvor relevant de vurderer kompetencerne.** Henholdsvis 90 % og 92 % af dimittenderne vurderer, at de i høj eller meget høj grad skal kunne anvende disse kompetencer i deres arbejde. Til gengæld vurderer kun henholdsvis 40 % og 34 % af dimittenderne, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til disse kompetencer.
- **Kun en lille del af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen har klædt dem på til at kunne anvende digitale læringsplatforme, men størstedelen vurderer, at de skal være i stand til dette.** Kun 13 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de kan anvende digitale læringsplatforme, men 81 % af dimittenderne vurderer i høj eller meget høj grad at skulle gøre brug af kompetencen i deres arbejde.
- **Spørgeskemaundersøgelsen tyder på, at kun en lille del af dimittenderne oplever, at læreruddannelsen i tilstrækkelig grad bidrager til kompetencer inden for forældresamarbejde.** 80 % af dimittenderne vurderer, at de i høj eller meget høj grad skal være i stand til kommunikere og samarbejde med forældrene om elevens skolegang kompetencer i deres job som grundskolelærere, men kun 7 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til dette.

Dette kapitel ser nærmere på, i hvilken grad dimittender og skoleledere vurderer de 34 kompetencer, der er opridset i tabel 1 i afsnit 3.1, som relevante kompetencer for en nyuddannet lærer. I spørgeskemaundersøgelserne har dimittenderne vurderet, i hvilken grad de i deres job gør brug af de forskellige kompetencer. Skolelederne har vurderet, i hvilken grad det for dem som leder er vigtigt, at den nyuddannede lærer har kompetencen. Besvarelsene fra de to spørgsmål er opsummeret i tabel 10. Besvarelsene i tabel 10 kan i sammenhæng med tabel 1 i afsnit 3.1 give indikationer på, i hvilken grad dimittender og skoleledere vurderer, at læreruddannelsen klæder dimittenderne på i forhold til de kompetencer, som grundskolernes ledere og nyuddannede lærere vurderer som relevante.

Tabellen viser overordnet set en **god overensstemmelse i skoleledere og dimittenders vurderinger af, hvilke kompetencer der er relevante**. Det vil sige en overensstemmelse imellem, hvilke kompetencer skolelederne vurderer som de vigtigste, og hvilke kompetencer dimittenderne vurderer at anvende mest i deres arbejde.

Tabellen viser dog også, at stort set alle kompetencer er vigtige for skolelederne. I gennemsnit vurderer 85 % af skolelederne, at en given kompetence er vigtig for dem ved en nyuddannet lærer. Mellem 55 % og 98 % af skolelederne vurderer en given kompetence i høj eller meget høj grad som vigtig ved en nyuddannet lærer. Dimittendernes vurderinger er betydeligt mere spredte end skoleledernes i forhold til, hvilke kompetencer de anvender i deres arbejde. I gennemsnit vurderer 57 % af dimittenderne, at de i deres job skal gøre brug af en given kompetence. Dette dækker dog over et stort spænd. Mellem 22 % og 92 % af dimittenderne vurderer, at de i høj eller meget høj grad gør brug af en given kompetence i deres arbejde.

Skolelederne vurderer i høj grad dimittendernes fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer som relevante. Henholdsvis 98 % og 97 % af skolelederne vurderer i høj eller meget høj grad, at det er vigtigt, at dimittenderne kan gøre fagenes indhold nærværende for eleverne samt kan udvise og omsætte sin faglige viden og færdigheder. Tabel 1 i afsnit 3.1, som viser dimittender og skolelederes vurdering af, i hvilken grad dimittenderne har en given kompetence, viser, at omtrent 80 % af skolelederne i høj eller meget høj grad vurderer, at dimittenderne har kompetencerne til at udvise og omsætte deres faglige viden og færdigheder. Spørgeskemaundersøgelsen peger således på, at **dimittendernes evne til at udvise og omsætte deres faglige viden og færdigheder ligger tæt på at matche skoleledernes vurdering af grundskolernes behov for disse kompetencer**.

Skolelederne oplever i mindre grad, at dimittenderne i tilstrækkelig grad har kompetencen til at anvende varierende, fagdidaktiske metoder. 91 % af skolelederne vurderer i høj eller meget høj grad, at det er en vigtig kompetence, hvilket ligger på niveau med kompetencerne at udvise og omsætte faglig viden og færdigheder. Derimod vurderer kun 66 % af skolelederne, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til dette.

Dimittenderne vurderer derimod i højere grad, at læreruddannelsen ikke i tilstrækkelig grad har bidraget til, at de kan gøre fagenes indhold nærværende for eleverne. Tabel 10 viser, at kun 34 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at dimittenderne kan gøre fagenes indhold nærværende for eleverne. 77 % af dimittenderne vurderer dog, at de i høj eller meget høj grad skal kunne gøre brug af denne kompetence i deres arbejde.

Spørgeskemaundersøgelsen peger således på, at **dimittendernes evne til at planlægge konkrete undervisningsforløb ligger tæt på at matche grundskolernes behov for dette**. 77 % af dimittenderne og 96 % af skolelederne vurderer i høj eller meget høj grad, at dimittenden skal kunne gøre brug af dette. Tabel 1 i afsnit 3.1 viser, at det er den kompetence, som flest dimittender vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til (69 %).

Tabel 10. Andelen af dimittender og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at følgende kompetencer er relevante, pct.,

I mit job gør jeg brug af min kompetence til at... For mig som leder er det vigtigt, at den nyuddannede lærer er i stand til at...	Dimittend (pct.)	Skoleleder (pct.)
Fagfaglige kompetencer, gennemsnit	59	89
Fagfaglige kompetencer		
Udvide stor faglig viden og stærke faglige færdigheder	70	96
Omsætte faglig viden og faglige færdigheder	75	97
Holde faglige kompetencer ajour og selvstændigt opsøge ny fagviden	38	83
En faglig nysgerrighed og lyst til at opsøge ny faglig viden	56	90
Fagdidaktiske kompetencer		
Anvende varierede, fagspecifikke didaktiske metoder	54	91
Vurdere og begrunde valg af læremidler	44	68
Gøre fagenes indhold nærværende og engagerende for eleverne	77	98
Almendidaktiske og pædagogiske kompetencer, gennemsnit	59	84
At sætte mål og evaluere		
Sætte konkrete læringsmål for den enkelte elev	35	73
Planlægge konkrete undervisningsforløb	77	96
Lave systematisk evaluering af den enkelte elevs fremskridt	32	76
Lave systematisk evaluering af klassens fremskridt	38	83
Få eleven til at have en realistisk vurdering af eget niveau	41	77
Kunne anvise, hvad eleven konkret skal gøre for at nå sine mål	53	88
Have en undersøgende og reflekteret tilgang til egen undervisningspraksis	73	93
Differentieret og varieret undervisning		
Variere mine undervisningsformer	61	85
Tilpasse undervisning efter elevers forudsætninger og behov	63	86
Integrere bevægelse i undervisningen	41	61
Klasseledelse, relationsdannelse og inklusion mv.		
Udøve kompetent klasseledelse	90	94
Etablere og udvikle positive sociale relationer, så eleven føler sig tryk	92	98
Håndtere konflikter blandt eleverne	82	89
Inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer	59	80
Inkludere og aktivt inddrage elever med dansk som andet sprog	33	67
Danne eleverne demokratisk	46	74
Digitale kompetencer		
Anvende digitale læremidler og medier som understøtter elevernes læring	68	85
Anvende digitale læringsplatforme	81	83
Styrke elevernes refleksion og dannelse som digitale brugere	47	87
Almene og professionsrettede kompetencer, gennemsnit	61	85
Forældresamarbejde		
Kommunikere og samarbejde med forældrene om elevens skolegang	80	95
Håndtere konflikter i forældresamarbejdet	46	85
Agere og føle mig som en autoritet over for elever og forældre	82	93
Almene lærerkompetencer		
Udarbejde årsplaner	71	84
Bidrage til samarbejdet med de andre lærere	86	93
Tværfprofessionelt samarbejde		
Samarbejde med pædagoger om undervisning og trivsel	50	83
Samarbejde med skoleeksterne parter	22	55
Samarbejde med PPR-medarbejdere, vejledere og andre ressourcepersoner	52	84
Gennemsnitlig vurdering af alle 34 kompetencer	59	85

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerdimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=435-444 (lærerdimitender). N=144-168 (skoleledere). "Ved ikke"-svar er udeladt.

Skolelederen vurderer dimittendernes kompetencer inden for at sætte læringsmål, anviser eleverne, evaluere progression mv. som vigtige, men oplever i mindre grad, at dimittenderne er i stand til dette. Mellem 73 % og 88 % af skolelederne vurderer disse kompetencer i høj eller meget høj grad som vigtige, men kun mellem 33 % og 44 % af skolelederne vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad er i stand til at gøre brug af dem, jf. tabel 1 i afsnit 3.1. Det tyder på, at dimittendernes evner inden for at sætte mål og evaluere ikke matcher grundskolernes behov i skolelederens optik. Som beskrevet i afsnit 3.3, vurderer skolelederne dog også, at det er svære kompetencer for alle lærere, også de mere erfarne. Dimittenderne vurderer primært, at de i deres arbejde i høj eller meget høj grad skal kunne anviser eleverne i, hvad de helt konkret skal gøre (53 %). Som afsnit 3.3.1 viser, er det dog den kompetence, dimittenderne oplever sig mindst klædt på til fra læreruddannelsen.

Dimittenderne vurderer deres kompetencer inden for klasseledelse og relationsdannelse som de mest relevante kompetencer. Henholdsvis 90 % og 92 % af dimittenderne vurderer, at de i høj eller meget høj grad skal kunne anvende disse kompetencer i deres arbejde. Til gengæld vurderer kun henholdsvis 40 % og 34 % af dimittenderne, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til disse kompetencer, jf. tabel 1 i afsnit 3.1. Det tyder på, at **dimittenderne ikke oplever sig tilstrækkelig klædt på til klasseledelse og relationsdannelse i forhold til, hvor relevant de vurderer kompetencerne.**

Spørgeskemaundersøgelsen peger på, at **dimittenderne ikke oplever sig klædt på til at håndtere konflikter blandt elever.** 82 % af dimittenderne vurderer, at de i høj eller meget grad skal kunne gøre brug af kompetencen. Omvendt vurderer kun 8 % af dimittender, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad bidrager til denne kompetence, og 28 % vurderer, at de slet ikke bliver klædt på til dette fra læreruddannelsens side.

Dimittenderne vurderer i mindre grad, at læreruddannelsen i tilstrækkelig grad har klædt dem på til at kunne anvende digitale læringsplatforme. Dimittenderne vurderer kun i mindre grad, at læreruddannelsen har klædt dem på til at kunne anvende digitale læringsplatforme (13 %), men 81 % af dimittenderne vurderer i høj eller meget høj grad at skulle gøre brug af kompetencen i deres arbejde. Skolelederne vurderer i højere grad, at dimittendernes kompetencer matcher deres behov, jf. afsnit 3.3.4.

Spørgeskemaundersøgelsen tyder på, at **dimittenderne ikke oplever, at læreruddannelsen i tilstrækkelig grad bidrager til deres kompetence til at kommunikere og samarbejde med forældre.** Kun 7 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til dimittendernes kompetence til at kommunikere og samarbejde med forældrene om elevens skolegang. 80 % af dimittenderne vurderer til gengæld, at de i høj eller meget høj grad skal kunne gøre brug af kompetencen i deres arbejde.

5. KOMPETENCEDÆKNING I FOLKESKOLEN

Med reformen af læreruddannelsen skal de studerende som norm have tre undervisningsfag, heraf enten dansk eller matematik. Det skal bidrage til, at folkeskolens lærere underviser i fag, som de har undervisningskompetence i. Professionshøjskolerne får pligt til at sikre den regionale og nationale forsyning af lærerundervisningskompetencer i forhold til folkeskolens behov.

Dette afsnit belyser skoleledere og dimittenders vurderinger af, i hvilken grad strukturen med tre undervisningsfag understøtter muligheden for kompetencedækningen i folkeskolen. Det ser derudover på betydningen for kompetencedækningen af, at specialpædagogik og undervisning af dansk som andetsprog ikke længere indgår som undervisningsfag, men som obligatorisk modul i Lærerens Grundfaglighed for alle lærerstuderende.

Hovedpointerne i dette afsnit om kompetencedækningen i folkeskolen er:

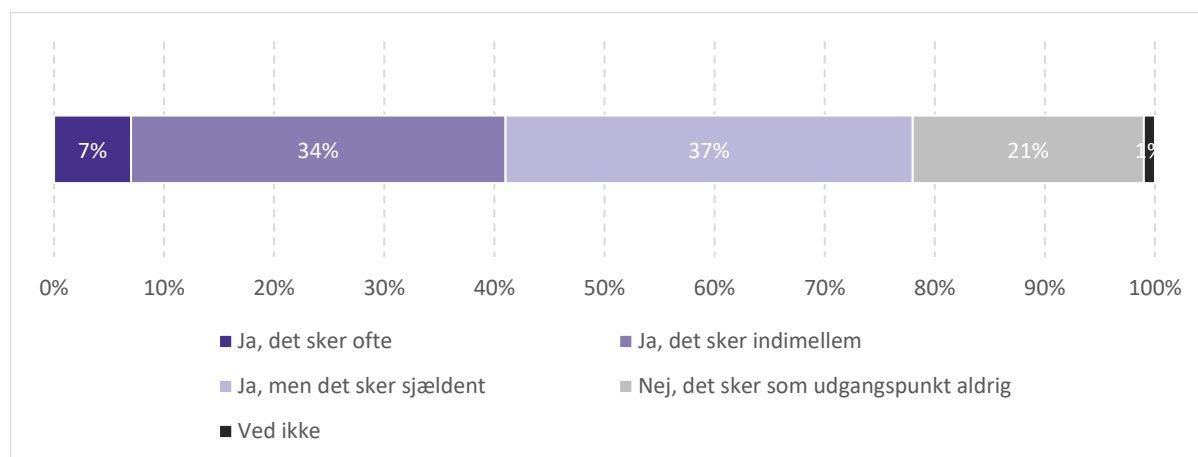
- **Skoleledere oplever, at dimittender skal undervise i fag, som de ikke har formel undervisningskompetence i.** 7 % af skolelederne svarer, at det sker ofte, mens 34 % svarer, at det sker indimellem. For 37 % af skoleledere sker det dog sjældent, og 21 % svarer, at det som udgangspunkt aldrig sker.
- **Skolelederne i fokusgruppeinterviewene oplever det som positivt, at dimittenderne har formel undervisningskompetence i tre frem for tidligere to undervisningsfag.** Samtidigt vurderer henholdsvis 44 % og 48 % af skolelederne dimittendernes nuværende fagfaglige og fagdidaktiske kompetenceniveau på niveau med for fem år siden til trods for, at dimittenderne har et undervisningsfag mere på læreruddannelsen end tidligere.
- **Skolelederne oplever det som en udfordring at finde dimittender, der med deres undervisningsfag har de fagkombinationer, som matcher skolens behov.** 42 % af skolelederne oplever det i høj eller meget høj grad og 36 % i nogen grad som en udfordring.
- **Skolelederne lægger vægt på, at dimittenderne enten har dansk eller matematik som undervisningsfag, og at de vælger fagkombinationer inden for samme skoletrin.** Derved kan dimittenderne i højere grad undervise de samme elever/klasser, hvilket gør relationsdannelse mv. nemmere. Dimittenderne vil samtidigt indgå i færre lærerteams, hvilket gør samarbejdet mellem kollegaerne nemmere.
- **En mindre gruppe af dimittender oplever sig klædt på til at inkludere elever med specialpædagogiske behov,** idet 18 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til denne kompetence. Dimittender og skoleledere i fokusgruppeinterviewene vurderer det positivt, at alle lærerstuderende undervises i inklusion og inddragelse af elever med specialpædagogiske udfordringer.
- **Omtrent samme andel dimittender oplever sig klædt på til at inkludere elever med dansk som andet sprog.** 21 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til deres kompetence til at inkludere og aktivt inddrage elever med dansk som andet sprog i undervisningen. Hvorvidt dimittender og skoleledere i fokusgruppeinterviewene vurderer kompetencen som relevant, virker til at afhænge af skolens elevgrundlag.

5.1 DE FLESTE SKOLELEDERE OPLEVER, AT DIMITTENDER UNDERVISER I ANDRE FAG END DERES UNDERVISNINGSFAG FRA LÆRERUDDANNELSEN

Med reformen af læreruddannelsen skal de studerende som norm have tre undervisningsfag mod tidligere to. Som redegjort for i kapitel 3, peger spørgeskemaundersøgelsen på, at skolelederne oplever, at dimittenderne fortsat har et høj fagfagligt og fagdidaktisk niveau. 67 % af skolelederne vurderer dimittendernes nuværende fagfaglige og fagdidaktiske niveau på niveau med eller højere end for fem år siden. Samtidigt vurderer 81 % af skolelederne, at dimittenderne i høj eller meget høj grad udviser stor faglig viden og stærke faglige færdigheder, og 77 % vurderer, at dimittenderne i høj eller meget høj grad kan omsætte deres faglige viden og faglige færdigheder.

Skoleledere oplever fortsat, at dimittender skal undervise i fag, som de ikke har formel undervisningskompetence i. 7 % af skolelederne svarer, at det sker ofte, mens 34 % svarer, at det sker indimellem. For 37 % af skoleledere sker det sjældent, mens 21 % svarer, at det som udgangspunkt aldrig sker.

Figur 2: Skoleledernes vurdering af, hvor ofte de oplever, at nyuddannede lærere bliver sat til at undervise i fag, som personen ikke har en formel undervisningskompetence inden for.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere, der har ansat mindst én dimittend fra den nye læreruddannelse. N=169.

Omtrent 7 ud af 10 dimittender, der har besvaret spørgeskemaundersøgelsen, underviser eller har undervist i et fag, som de ikke har formel undervisningskompetence i.

Skoleledere i fokusgruppeinterviewene oplever det som positivt, at dimittenderne kan dække flere undervisningsfag, så længe det ikke går ud over kvaliteten i dimittendernes kompetencer.

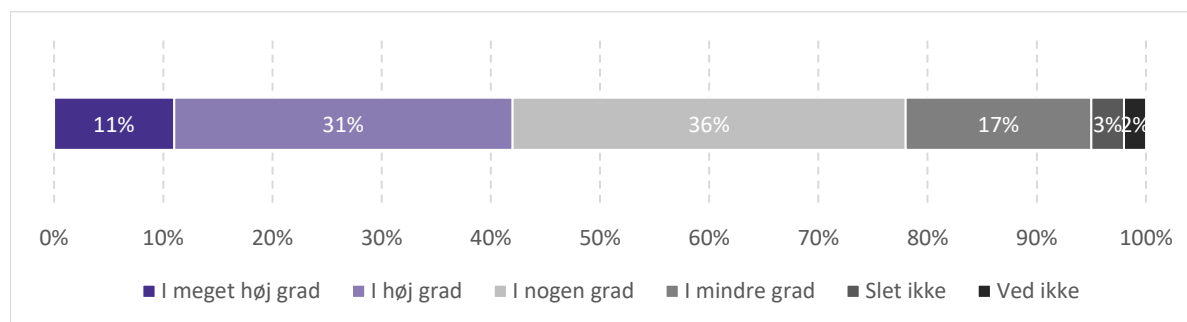
"Som skole synes jeg, at det er godt, at de kan dække nogle flere fag, men det er ikke godt, hvis de springer over andre steder." Skoleleder

Som beskrevet i kapitel 3 vurderer skolelederne dimittendernes fagfaglige kompetenceniveau højt.

5.2 FAGKOMBINATIONEN ER VIGTIG FOR SKOLELEDERNE

Størstedelen af skolelederne oplever det i nogen, høj eller meget høj grad som en udfordring at finde nyuddannede lærere, der med sine undervisningsfag har de fagkombinationer, som matcher skolens behov/efterspørgsel. 42 % af skolelederne oplever det i høj eller meget høj grad som en udfordring, mens 36 % oplever det i nogen grad. Omvendt vurderer 20 % af skolelederne det i mindre grad eller slet ikke som en udfordring.

Figur 3: Skoleledernes vurdering af, i hvilken grad det er en udfordring at finde nyuddannede lærere, der med sine undervisningsfag har de fagkombinationer, som matcher skolens behov / efterspørgsel.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere, der har ansat mindst én dimittend fra den nye læreruddannelse. N=169.

Med reformen af læreruddannelsen skal de studerende som norm have tre undervisningsfag, heraf almindeligvis enten dansk eller matematik. Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittenderne viser, at knap 90 % af dimittenderne enten har matematik eller dansk.

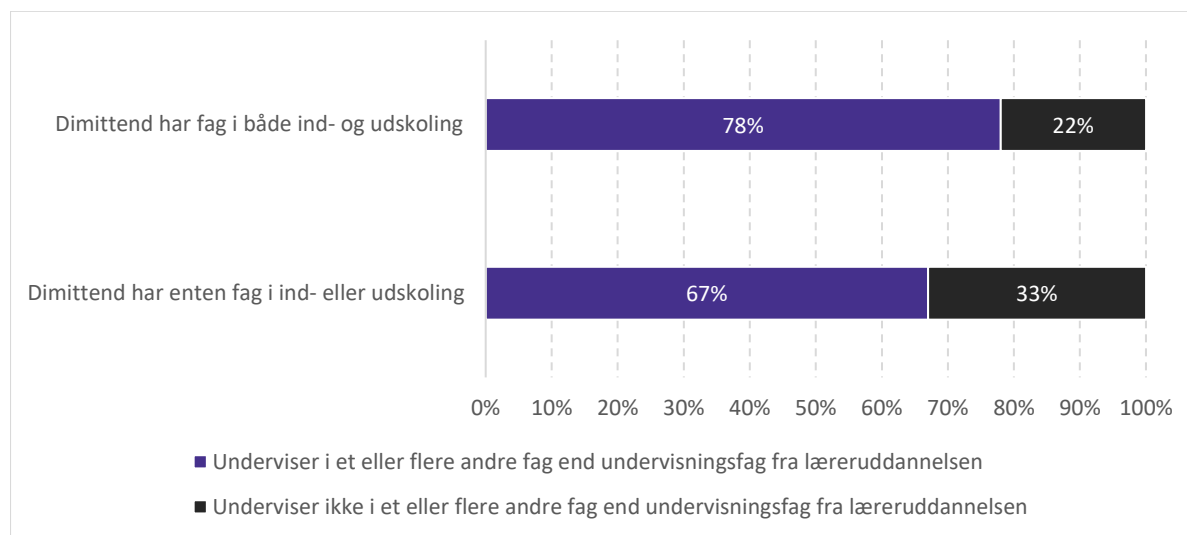
Skolelederne i fokusgruppeinterviewene er enige i, at det er vigtigt, at dimittenderne har undervisningskompetence i enten dansk eller matematik. Da dansk og matematik er fag med forholdsvis mange timer per klasse, kan dimittenderne i højere grad undervise de samme elever/klasser, hvilket gør relationsdannelse mv. nemmere. Dimittenderne vil samtidigt indgå i færre lærerteams, hvilket gør samarbejdet mellem kollegaerne nemmere.

”To fag ville være en katastrofe, for så kan vi ikke bruge dem i folkeskolen. De skal have dansk eller matematik, så de kan få de fag, hvor de kan opbygge relationer til børnene i en klasselærerrolle.” Skoleleder

Omtrent 20 % af dimittenderne har kombineret undervisningsfag fra ind- og udskoling. Den næste figur ser på, hvorvidt dimittenderne har kombineret undervisningsfag fra ind- og udskoling, og hvorvidt dimittenderne underviser i et eller flere fag, som de ikke har undervisningskompetence i. Størstedelen af dimittenderne underviser i andre fag end deres undervisningsfag på læreruddannelsen. Figuren viser ligeledes, at 78 % af dimittenderne, der har kombineret fag på tværs af skoletrin, underviser i andre fag end deres undervisningsfag. For dimittender, der kun har valgt undervisningsfag i enten ind- eller udskoling, gælder det kun for 67 %. Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittender viser således, at dimittenderne i lidt højere grad udelukkende underviser i fag, de har formel undervisningskompetence i, hvis de har fag i enten ind- eller i udskoling.

Figur 4. Andel dimittender, der underviser i andre fag end deres undervisningsfag på læreruddannelsen fordelt på, hvorvidt de angav at have haft undervisningsfag på læreruddannelsen på flere skoletrin eller ej.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole. Fag i både ind- og udskoling: N = 90, Fag i enten ind- eller udskoling: N = 348.

Der er en svag tendens til, at dimittender i lidt højere grad bliver lærere i grundskolen efter endt uddannelse, hvis de på læreruddannelsen har valgt undervisningsfag i enten ind- eller udskoling, end hvis de har kombineret undervisningsfag på tværs af skoletrin. 82 % af de dimittender, der har kombineret undervisningsfag i ind- og udskoling, bliver grundskolelærere efter endt uddannelse, modsat 87 % af de dimittender, der har formel undervisningskompetence i undervisningsfag på ét af trinnene.

Skolelederne i fokusgruppeinterviewene vurderer ligeledes, at det er en fordel, hvis dimittenderne har formel undervisningskompetence i undervisningsfag i enten ind- eller udskoling. Det vil sige, at de ikke blander undervisningsfag på tværs af trin. Ved at have undervisningsfag på samme trin, har dimittenderne i højere grad mulighed for at undervise de samme klasser i flere forskellige fag. Det skaber ifølge skolelederne bedre forudsætninger for relationsdannelse. Dimittenden vil derudover i højere grad kunne indgå i de samme lærerteams på skolen.

"De skal også rådgives bedre i det, fordi det går ikke, at man har et indskolingsfag og så et udskolingsfag. Det hænger ikke sammen. Du er i ét team og kan ikke være i to. Det er dårlig rådgivning, hvis de har biologi og et fag i indskolingen." **Skoleleder**

I fokusgruppeinterviewene fortæller de fleste dimittender, at de valgte deres undervisningsfag ud fra interesse, hvilket de også vurderer som vigtigt. Derudover kan også praktiske omstændigheder spille ind, fx hvis fag ikke bliver oprettet. Nogle få dimittender var i deres valg af undervisningsfag strategiske og valgte ud fra fx at have elever på samme skoletrin. Dimittenderne i fokusgruppeinterviewene husker ikke i særlig høj grad at være blevet vejledt i valg af undervisningsfag. Enkelte fortæller, at fx en praktislærer eller en underviser opfordrede dem til at vælge et bestemt fag. En enkelt dimittend nævner, at der var noget vejledning i forbindelse med jobmulighederne.

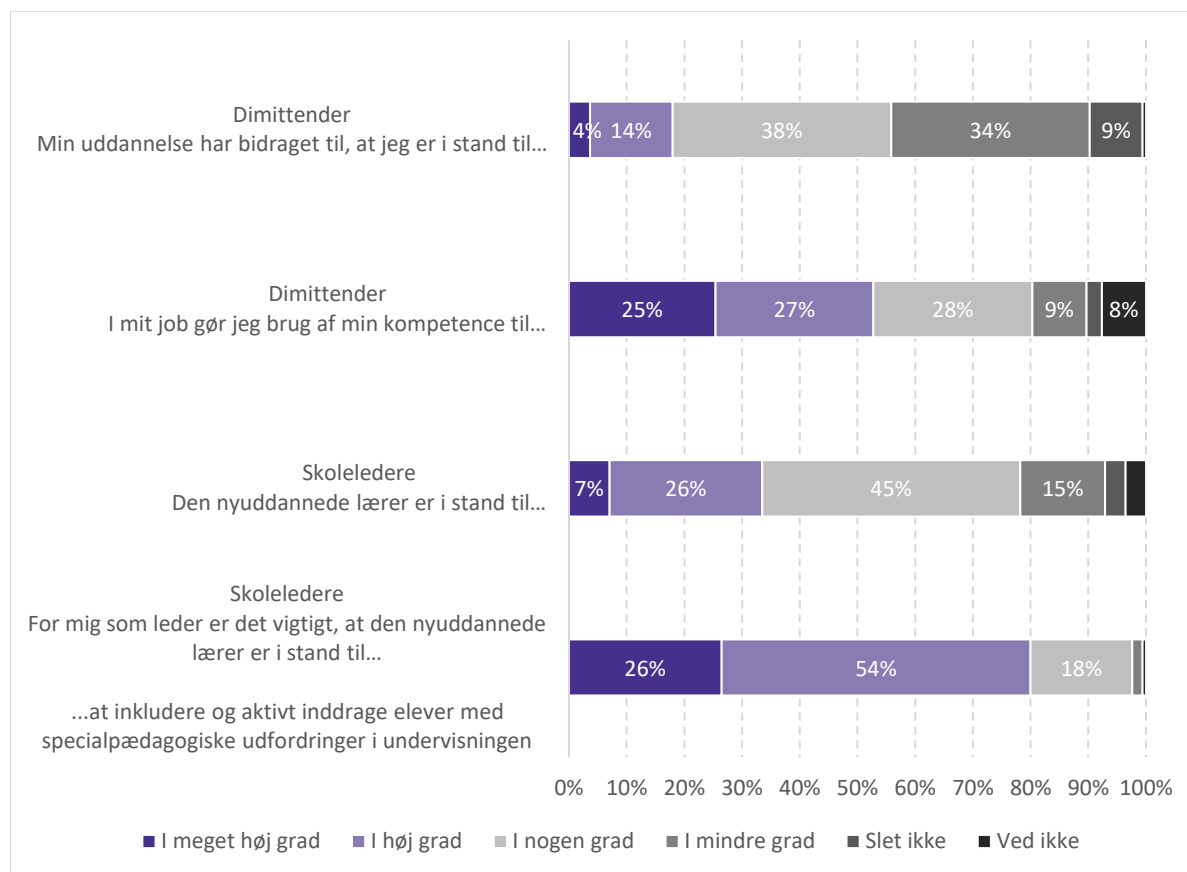
5.3 POSITIVT AT ALLE DIMITTENDER LÆRER OM SPECIALPÆDAGOGIK OG UNDERVISNING AF TOSPROGEDE, MEN KUN HVER FEMTE DIMITTEND VURDERER SIG KLÆDT PÅ

I aftaleteksten fremgår, at reformen af læreruddannelsen har til formål at styrke de læreruddannedes generelle viden og kompetencer i forhold til at undervise elever med særlige behov samt specifik viden og kompetencer i forhold til udvalgte elevgruppers særlige undervisningsmæssige behov. Pædagogik og lærerfaglighed har til formål at give de færdiguddannede lærere generel og specifik specialpædagogisk viden og kompetencer i forhold til at identificere specialpædagogiske problemstillinger samt forberede, gennemføre og evaluere undervisning tilpasset den enkelte elevs behov. Med reformen af læreruddannelsen er specialpædagogik og undervisning af elever med dansk som andet sprog blevet et selvstændigt modul på 10 ECTS-point.

Den næste figur viser dimittendernes og skoleledernes vurderinger af, i hvilken grad læreruddannelsen bidrager til, og i hvilken grad dimittenderne er i stand til at inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer i undervisningen. 18 % af dimittenderne oplever, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til, at de kan inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer. 41 % af dimittenderne vurderer derimod, at læreruddannelsen i mindre grad eller slet ikke har bidraget til det. Omvendt vurderer 52 % af dimittenderne, at de i høj eller meget høj grad skal kunne gøre brug af kompetencen i deres arbejde.

Blandt skolelederne vurderer knap halvdelen, 45 %, at dimittenderne i nogen grad er i stand til at inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske kompetencer. 31 %, at skolelederne vurderer det i høj eller meget høj grad, mens 19 % af skolelederne vurderer, at dimittenden i mindre grad eller slet ikke er i stand til dette. Til gengæld vurderer 80 % af skolelederne, at det i høj eller meget høj grad er vigtigt for dem, at den nyuddannede lærer er i stand til at gøre brug af kompetencen. Spørgeskemaundersøgelsen peger således på, at **dimittenderne ikke i tilstrækkelig grad bliver klædt på til at inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer i undervisningen i forhold til, hvor relevant kompetencen vurderes.**

Figur 5: Dimittendens og skolelederens vurdering af, i hvilken grad dimittenden har lært og gør brug af at inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer i undervisningen.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere, der har ansat mindst én dimittend fra den nye læreruddannelse. N=169 og spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole. N=523.

At spørgeskemaundersøgelsen peger på, at dimittenderne ikke vurderer sig fuldt klædt på til at inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer i undervisningen, kan eventuel forklares ved, at dimittenderne savner koblingen mellem teori og praksis. Flere dimittender i fokusgruppeinterviewene har den oplevelse, at undervisningen i specialpædagogik har et meget teoretisk fokus på forskellige diagnoser. De savner til gengæld mere viden om, hvordan de skal kunne håndtere diagnoserne i praksis.

"Det er nogle svære elever [med specialpædagogiske udfordringer], og det gør det svært, når man kun kan teorien om dem, og ikke ved, hvordan man håndterer det i praksis." Dimittend

Dimittender og skoleledere i fokusgruppeinterviewene vurderer det **positivt, at alle lærerstuderende undervises i inklusion og inddragelse af elever med specialpædagogiske udfordringer**. Dimittenderne i fokusgruppen giver udtryk for, at de i endnu højere grad kunne tænke sig undervisning i dette. De vurderer, at undervisningen i specialpædagogik kan være med til at styrke deres kompetencer i forhold til konflikthåndtering, klasseledelse mv.

”Det man lærer i specialpædagogik, det er det samme man burde lære i alle andre fag også. Det er alt sammen noget, der kan bruges. Det tror jeg virker i alle klasser. Eksempelvis sådan noget med klar struktur i klassen. Jeg tror, at det er en generel ting og ikke kun noget, der kan bruges i specialklasse.” **Dimittend**

Særligt dimittender i fokusgruppeinterviewene, der underviser i specialklasser, efterspørger i endnu højere grad undervisning inden for emnet for at blive klædt bedre på. En enkelt skoleleder i fokusgruppeinterviewene fra en skole med specialklasser påpeger, at de mangler, at dimittenderne kan vælge specialpædagogik som undervisningsfag, da skolelederen vurderer, at dimittender ikke vil være stærk nok til at kunne undervise som lærer i specialklassen.

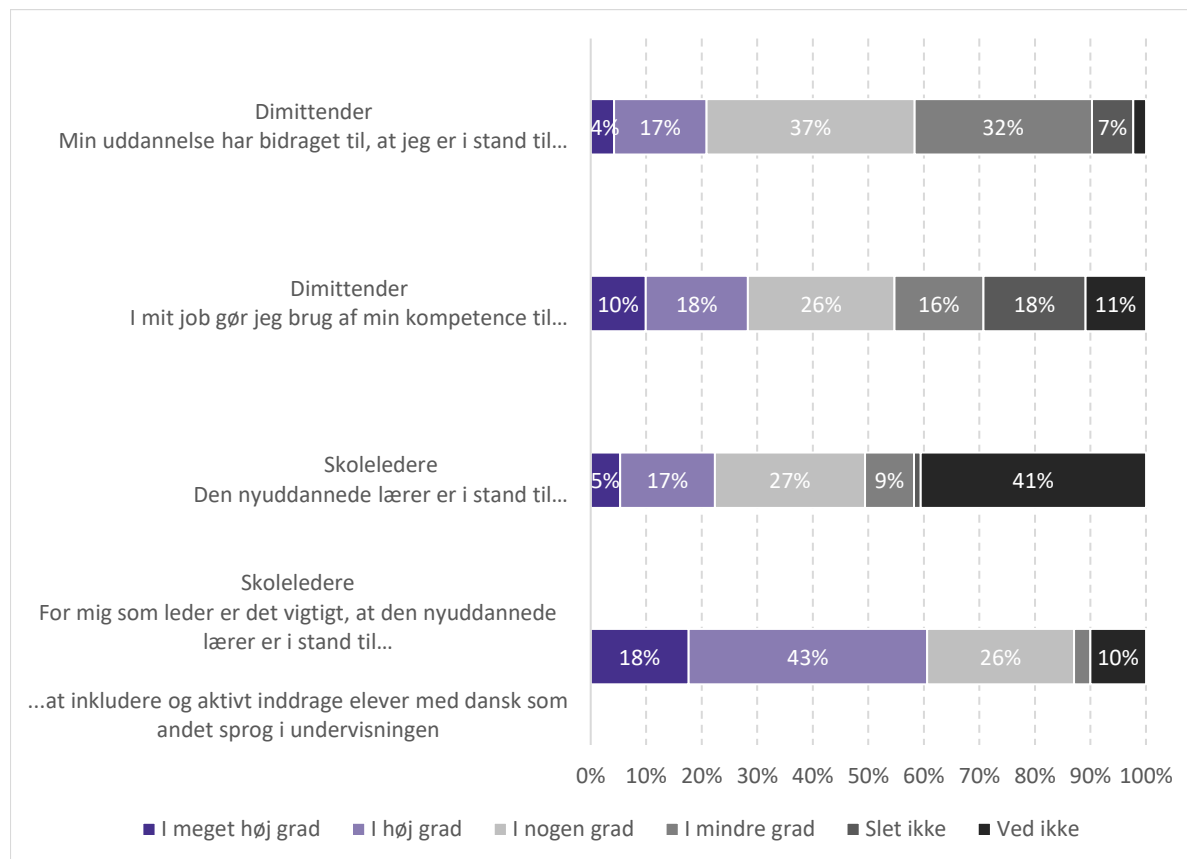

”Vi mangler linjefaget, fordi det bliver for skrabet som et modul. Det er rigtigt fint, at det er blevet en almen kompetence, men vi mangler nogle, der er specialiseret inden for det. Hvis man skal varetage funktionen, som halvdelen af sin lærergerning, så mangler vi linjefaget.” **Skoleleder**

Den næste figur viser dimittender og skolelederes vurdering af dimittendernes kompetence til at inkludere og aktivt inddrage elever med dansk som andet sprog i undervisningen. 21 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til deres kompetence til at inkludere og aktivt inddrage elever med dansk som andet sprog i undervisningen. Omvendt vurderer 41 % af dimittenderne, at læreruddannelsen i mindre grad eller slet ikke har bidraget til dette. Det er dog ligeledes kun 28 % af dimittenderne, der vurderer, at de i høj eller meget høj grad skal kunne gøre brug af kompetencen, mens 34 % vurderer dette i mindre grad eller slet ikke. Der er således markant færre dimittender, der vurderer, at de skal kunne gøre brug af kompetencen til at inkludere og aktivt inddrage *elever med dansk som andet sprog* i undervisningen, end der er dimittender der vurderer, at de skal kunne gøre brug af kompetencen til at inkludere og aktivt inddrage *elever med specialpædagogiske udfordringer* i undervisningen.

Skolelederne har generelt svært ved at vurdere, i hvilken grad dimittenderne er i stand til at inkludere og aktivt inddrage *elever med dansk som andet sprog* i undervisningen. 41 % af skolelederne svarer ”Ved ikke”. 22 % vurderer, at dimittenderne i høj grad er i stand til dette, mens cirka 10 % oplever det i mindre grad eller slet ikke. Størstedelen af skolelederne vurderer dog fortsat, at det er en vigtig kompetence. 61 % af skolelederne vurderer, at det for dem i høj eller meget høj grad er en vigtig kompetence, hvilket dog er noget mindre end andelen af skoleleder, der i høj eller meget høj grad vurderer det som vigtigt, at dimittenden er i stand til at inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske kompetencer (80 %).

Figur 6: Dimittendens og skolelederens vurdering af, i hvilken grad dimittenden har lært og gør brug af at inkludere og aktivt inddrage elever med dansk som andet sprog i undervisningen samt, i hvilken grad kompetencen er vigtig for skolelederen.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere, der har ansat mindst én dimittend fra den nye læreruddannelse. N=169 og spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole. N=446.

Som beskrevet i afsnit 3.3.3, vurderer dimittenderne i fokusgrupperne, at de på læreruddannelsen primært får en teoretisk forståelse af, hvordan de kan inddrage og inkludere elever med dansk som andet sprog i undervisningen, men at de mangler koblingen til praksis. Derudover fortæller en enkelt dimittend i fokusgruppeinterviewene, at han havde svært ved at følge med i undervisningen på professionshøjskolen i modulet (undervisning af elever med dansk som andet sprog).

6. OVERGANGEN FRA UDDANNELSE TIL ARBEJDSMARKEDET

Reformen af læreruddannelsen har til formål at løfte det faglige niveau og styrke de studerendes arbejdsmarkedsparathed. Dette afsnit ser nærmere på dimittendernes overgang fra uddannelse til arbejdsmarked.

Det næste afsnit ser på, i hvilken grad dimittenderne opleves at være klædt på til jobbet som grundskolelærer. Det efterfølgende afsnit belyser, hvordan dimittenderne oplever overgangen fra uddannelse til arbejdsmarkedet. Til sidst rapporteres skoleledernes oplevelse af dimittendernes engagement, da de startede som nyuddannede på skolen.

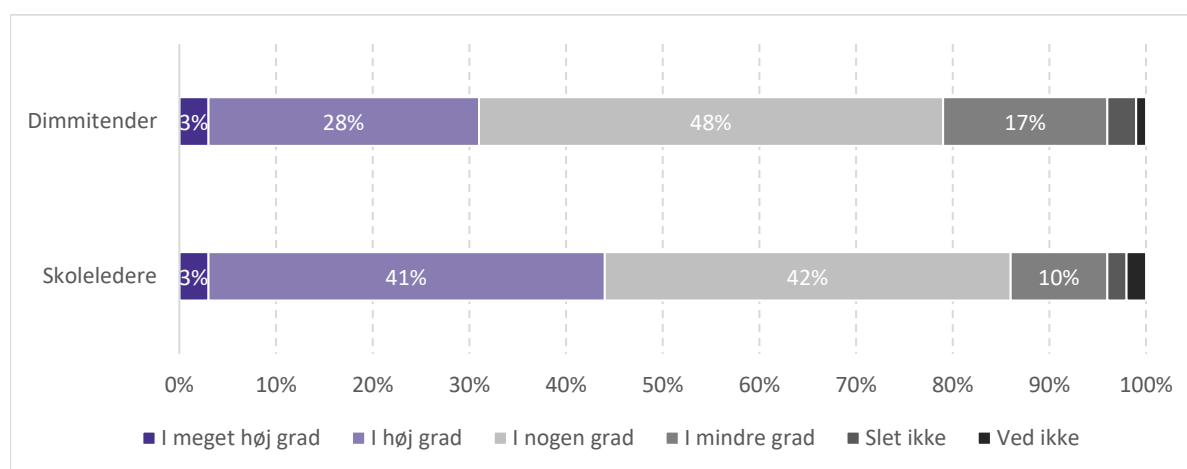
Hovedpointerne i dette afsnit om overgangen til arbejdsmarkedet er:

- **Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittender og skoleledere viser variation i, hvorvidt dimittenderne vurderes klædt på, når de starter lærergerningen.** 45 % af skolelederne og 31 % af dimittenderne vurderer i høj eller meget høj grad, at læreruddannelsen samlet set har klædt dimittenderne på til deres første job. Henholdsvis 42 % og 48 % vurderer, at det i nogen grad er tilfældet.
- **Dimittender og skoleledere vurderer, at overgangen fra studerende til lærere generelt er svær for dimittenderne.** 67 % af dimittenderne oplever, at det er svært at nå alle arbejdsopgaver på en tilfredsstillende måde, og 61 % oplever at jobbet ikke altid lever op til deres forventninger. Spørgeskemaundersøgelsen peger sammen med fokusgruppeinterview blandt dimittender og skoleledere på, at det særligt er tiden til de enkelte opgaver samt håndteringen af de svære situationer i mødet med forældre og elever, der udfordrer dimittenderne i overgangen fra uddannelse til arbejdsmarkedet.
- **Skolelederne oplever, at dimittenderne er engagerede og ambitiøse på elevernes og deres egne vegne.** Over 80 % af skoleledere vurderer i høj eller meget høj grad, at dimittenderne har ambitioner om at gøre en forskel for eleverne og udviser et stort engagement som lærere.

6.1 LÆRERUDDANNELSENS EVNE TIL AT KLÆDE DIMITTENDERNE PÅ VURDERES BLANDET

Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittender og skoleledere viser **variation i, hvorvidt dimittenderne vurderes klædt på, når de starter lærergerningen**. 45 % af skolelederne og 31 % af dimittenderne vurderer i høj eller meget høj grad, at læreruddannelsen har klædt dimittenderne på til deres første job. Henholdsvis 42 % og 48 % vurderer, at det i nogen grad er tilfældet, mens den resterende del vurderer det i mindre grad eller slet ikke. Der er således en gruppe dimittender og skoleledere, der oplever et godt match mellem grundskolens behov og de kompetencer, læreruddannelsen giver dimittenderne, samtidigt med at der er dimittender og skoleledere, der ikke deler denne opfattelse.

Figur 7. Dimittender og skolelederes vurdering af, i hvilken grad læreruddannelsen samlet set har klædt dem/den nyuddannede lærer godt på til første job.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole, og skoleledere, der har ansat mindst én dimittend fra den nye læreruddannelse. N=489 (lærerdimitender). N=169 (skoleledere).

Kompetencevurderingerne i kapitel 3 og 4 kan være med til at forklare, hvorfor dimittenderne i spørgeskemaundersøgelsen ikke opleves fuldt klædt på til lærergerningen. Det kan særligt skyldes de kompetencer, som skoleledere og dimittender vurderer som relevante, men som de i mindre grad vurderer, at læreruddannelsen bidrager til eller som dimittenderne er i stand til. I tillæg til dette bringer en skoleleder i fokusgruppeinterviewene **robusthed i forhold til at kunne varetage et fuldtidsarbejde og et ambitionsniveau, der svarer til dette**, op som vigtige kompetencer for at kunne varetage lærerjobbet. Det bliver ligeledes nævnt i nogle åbne kommentarer i spørgeskemaundersøgelsen blandt skoleledere. Det er dog svært at afdække, hvorvidt dette er specifikt for læreruddannelsen.

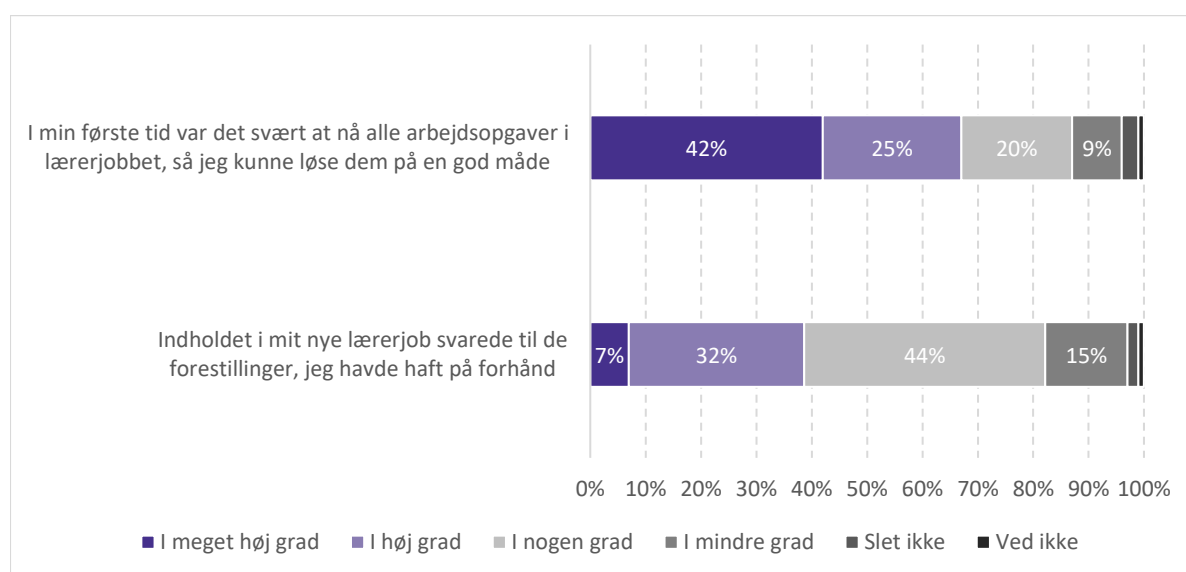

”Den udfordring, jeg har, det er et ekstremt høj sygefravær. Det trætter helt vildt at skulle passe et fuldtidsarbejde. Bør man ikke klæde de unge mennesker på til at få et fuldtidsarbejde. Han fik rigtig mange kurser i mentalt robusthed, og det har hjulpet ham rigtig meget. Det at komme ud at passe et fuldtidsarbejde det er et reelt problem. Man bør kigge på robustheden. Man bør overveje, hvordan man kan klæde dem bedre på til at passe et fuldtidsarbejde. Der skal man have nogle redskaber.” Skoleleder

6.2 OVERGANGEN TIL ARBEJDSMARKEDET KAN VÆRE SVÆR FOR DIMITTENDERNE

Dimittender og skoleledere vurderer, at **overgangen fra studerende til lærere generelt er svær for dimittenderne**. Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittender viser, at 67 % af dimittenderne oplever, at det er i deres første tid i lærerjobbet var svært at nå alle arbejdsopgaver på en tilfredsstillende måde. Derudover indikerer spørgeskemaundersøgelsen, at **dimittendernes forestillinger om lærerjobbet ikke altid svarer til forventningerne**. I spørgeskemaundersøgelsen svarer 39 % af dimittenderne, at indholdet i lærerjobbet i høj eller meget høj grad svarede til de forestillinger, de havde haft på forhånd, mens 44 % svarer i nogen grad.

Figur 8. Dimittenders vurdering af, i hvilken grad, de oplevede følgende ifm. overgangen fra læreruddannelsen til det første job.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse, der er ansat som lærere i en grundskole. N=446.

Dimittender og skoleledere i fokusgruppeinterviewene fortæller, at dimittenderne oplever et "praksischok" i overgangen fra uddannelse til arbejdsmarkedet. Selvom dimittender på mange skoler bliver støttet med fx mentorordning, færre undervisningstimer, supervision mv., er det en stor omvæltning at starte fuldtid som lærer inden for grundskolens rammer.

Spørgeskemaundersøgelsen tyder på, at dimittenderne er udfordrede i forhold til at kunne håndtere konflikter blandt elever og i forældresamarbejdet samt i forhold til at agere som autoritet over for elever og forældre. Dimittender vurderer i mindre grad, at læreruddannelsen har bidraget til disse kompetencer, jf. kapitel 3. Samtidigt vurderer dimittenderne i høj grad, at de i deres arbejde skal være i stand til at anvende disse kompetencer, og skolelederne vurderer dem som vigtige, jf. kapitel 4. I fokusgruppeinterviewene fortæller skoleledere og dimittender, at dimittendernes udfordringer med hensyn til disse kompetencer særligt kan mærkes ved **håndteringen af "de svære situationer"**. Det gælder særligt konflikthåndtering i både elev- og forældrekontakten, som er de situationer, som fylder meget i dimittendernes arbejde samtidigt med at de ikke føler sig klædt på til dette.

"Hvis man ikke kan konflikthåndtere, så er det, at man oplever, at det bliver en personlig sag. For man møder altid de udfordringer, og hvis man ikke kan håndtere det, så bliver det personligt hårdt. Det er nok et af de steder, hvor mange af de nyuddannede knækker nakken." Skoleleder

I forhold til at kunne forklare hvorfor spørgeskemaundersøgelsen indikerer, at dimittendernes forestillinger til lærerjobbet ikke altid er tilsvarende, pæger dimittenderne i fokusgruppeinterviewene på, at **praktikkerne i løbet af læreruddannelse kan give et "glansbillede"** af, hvordan det er at arbejde i en grundskole. I praktikken har de studerende forholdsvis meget forberedelsestid, færre elever (hvis flere praktikanter deler en klasse), høj grad af feedback og sparring mv.

Dimittenderne oplever at have fået forventninger til at kunne levere et bestemt niveau af undervisning, som de ikke kan leve op til inden for grundskolernes rammer, når de er færdiguddannet.

"Man har en idealforestilling om, hvordan man er med eleverne, men når man møder virkeligheden, så handler det om, hvorvidt den relation kan blive ved med at være, som man tænkte, at den skulle, når man møder hverdagens stress og konflikter med børnene. For at kunne klare det andet, så er det vigtigt, at man kan håndtere en konflikt, uden at man går for meget i stykker af det." Skoleleder

Dimittenderne i fokusgruppeinterviewene efterspørger en større grad af praksiserfaring og mulighederne for at afprøve lærergerningen i praksis. Dels for at tilpasse deres forventninger. Dels for at opleve nogle af de svære situationer, inden de bliver færdiguddannet.

"Når man kommer ud til de der elever, så er der en, der ikke kan binde sine snøreband, også er det det, som det handler om. Man får virkeligt et chok, når man står derude. Man kan have en masse fine tanker og teori, men det er svært at forstå, hvad det er, før at man står i det." Dimittend

Derudover er der kompetencer, som dimittenderne vurderes at have lært teoretisk, men ikke har prøvet af i praksis inden de starter som færdiguddannede. Nogle dimittender har **svært ved at omsætte de teoretisk til-lærte kompetencer i praksis**. Praktikken er med til at skabe koblingen mellem teori og praksis. Det kræver dog også, at den lærerstuderende får feedback på sin egen undervisning. Undervisningssituationen i praktikken er tryk og god til at prøve teoretiske kompetencer i praksis.

"Det den [praktikken] kan, det er, at den sætter sig mellem teoretisk og praktisk. Problemet er, at mange af mine lærer aldrig havde været undervisere i folkeskolen. De er jo rigtigt dygtige og har Ph.d'er, men de har bare ikke prøvet det. Det handler meget om kobling af teori og praktik løbende." Dimittend

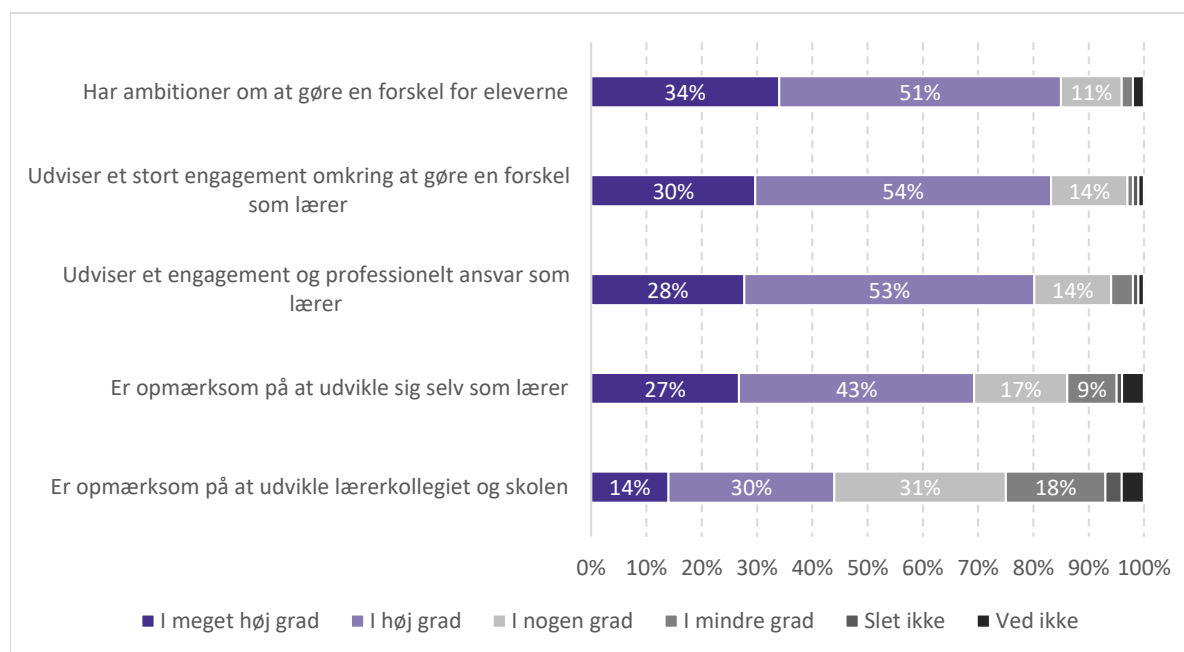
Dimittender og skoleledere tager flere gange praktikken frem i forhold til at styrke dimittendernes kompetencer med hensyn til deres grundfaglige kompetencer, at sætte mål og evaluere i praksis, forældresamarbejdet samt til en vis grad fagdidaktikken, hvor dimittenderne føler sig teoretisk godt klædt på.

6.3 SKOLELEDERNE OPLEVER DIMITTENDERNE SOM ENGAGEREDE OG AMBITIØSE PÅ ELEVERNES OG EGNE VEGNE

Skolelederne i spørgeskemaundersøgelsen oplever dimittenderne som engagerede og ambitiøse på både elevernes og egne vegne. Over 80 % af skolelederne vurderer i høj eller meget høj grad, at dimittenderne har ambitioner om at gøre en forskel for eleverne, udviser et stort engagement omkring at gøre en forskel som lærer og udviser et professionelt ansvar som lærer.

70 % af skolelederne oplever i høj eller meget høj grad, at dimittenderne er opmærksomme på at udvikle sig selv som lærer. Det passer godt i forhold til skoleledernes vurdering af dimittendernes faglige nysgerrighed og til dels evnen til at reflektere over egen praksis, som er beskrevet nærmere i afsnit 3.2 og 3.3.

Figur 9. Skoleledernes vurdering af, i hvilken grad, de oplever, at den nyuddannede lærer ...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere, der har ansat mindst én dimittend fra den nye læreruddannelse. N=169.

I fokusgruppeinterviewene fremhæver flere skoleledere, at dimittenderne netop udviser en stor grad af nysgerrighed og vilje til at gøre et godt stykke arbejde, som nogle af deres vigtigste kompetencer. Det har i flere tilfælde været med til, at skolelederne valgte at ansætte en nyuddannet.

Færre skoleledere, 44 %, vurderer i spørgeskemaundersøgelsen, at dimittenden er opmærksom på at udvikle lærerkollegiet på skolen. Skolelederne i fokusgruppeinterviewene oplever overordnet set, at dimittenderne er nysgerrige på og reflekterer over kollegaernes praksis, men at de ikke nødvendigvis tør sætte spørgsmålstegn ved den. Generelt ligger dimittenderne dog fint på dette parameter i forhold til, hvad skolelederne forventer af en nyuddannet lærer.

Nogle skoleledere i fokusgruppeinterviewene peger på, at de godt kunne tænke sig, at dimittenderne særligt kunne bidrage med kompetencer i forbindelse med de nye undervisningsformer, som fx at integrere bevægelse i undervisning eller anvendelsen af it på skolen. Her har skolelederne i højere grad en forventning om, at nyuddannede lærere kan komme med nye input til lærerkollegiet.

7. KOBLING TIL PRAKSIS OG PRAKTIK I LÆRERUDDANNELSEN

Forligspartierne ville med reformen af læreruddannelsen i 2013 skabe en bedre praktik, hvor de kommende lærere er bedre forberedt med hensyn til undervisningssituationen. Der blev indført karakter ved bedømmelse af praktikken, og der stilles krav om større praksisforankring af professionsbachelorprojektet. Professionshøjskolerne kunne stille kvalitetskrav til praktikskolerne i form af konkrete kvalitetskriterier som forudsætning for at kunne indgå i et praktiksamarbejde med en læreruddannelse.

I dette afsnit ser vi nærmere på praktiklærere, skoleledere og dimittenders oplevelse og vurdering af praktiken, praktikprøven samt samarbejdet mellem praktikskoler og professionshøjskolerne.

Hovedpointerne i dette afsnit om koblingen til praksis og praktikken i læreruddannelsen er:

- **Praktiklærernes vurdering af praktikanternes kompetencer minder i høj grad om skoleledernes vurdering af dimittendernes kompetencer.** Det er de samme kompetencer, hvor praktikanter/dimittenders kompetenceniveau vurderes relativt højt eller lavt. Praktiklærerne vurderer dog generelt kompetenceniveauet lavere end skolelederne.
- **52 % af praktiklærerne vurderer, at praktikanternes skema i tredje praktikforløb kunne indeholde flere timer og aktiviteter på praktikskolen.** 46 % af praktiklærerne vurderer i høj eller meget høj grad, at praktikanternes skema på praktikskolen omfatter tilstrækkelig mange timer og aktiviteter, mens 28 % vurderer, at det kun i nogen grad og 24 % i mindre grad eller slet ikke er tilfældet.
- **Spørgeskemaundersøgelsen blandt praktiklærere peger på, at de lærerstuderende kunne få et større udbytte i praktikkerne,** idet kun omtrent halvdelen af praktiklærerne i høj eller meget høj grad oplever, at de har tilstrækkelig tid til vejledning (57 %), at praktikprøven er vel-fungerende (47 %), at samarbejdet med professionshøjskolerne om de praktiske aftaler fungerer godt (54 %), og at læreruddannelsen forbereder praktikanterne godt til deres tredje praktikforløb (33 %).
- **Praktiklærernes vurdering af praktikanternes ambitioner og engagement ligger lavere end skoleledernes vurdering af dimittendernes.** Omkring 60 % af praktiklærerne oplever praktikanterne som ambitiøse og engagerede på deres egne og elevernes vegne. Til gengæld oplever omkring 30 % af praktiklærerne, at det kun gælder i nogen grad, mens lidt under 10 % vurderer det i mindre grad eller slet ikke.

7.1 PRAKTIKLÆRERES VURDERING AF KOMPETENCER MINDER OM SKOLELEDERNES, MEN DE LIGGER GENERELT LAVERE

Praktiklærere har i spørgeskemaundersøgelsen vurderet praktikanternes kompetencer ved afslutningen af deres tredje praktikforløb. Praktiklæreres vurderinger af praktikanternes kompetencer minder i høj grad om skoleledernes vurderinger af dimittendernes kompetencer i forhold til, hvilke kompetencer praktikanter/dimittender vurderes bedst og mindst klædt på til.

Praktiklærerne vurderer praktikanternes kompetencer stærkest inden for deres fagfaglige kompetencer. Her vurderer 56 % af praktiklærerne, at praktikanterne i høj eller meget høj grad ved praktikens afslutning er i stand til at gøre brug af en given fagfaglig kompetence. Praktikanternes almindelige og pædagogiske kompetencer (40 %) og særligt deres almene lærerkompetencer (25 %) vurderes derimod lavere.

Praktiklærerne vurderer generelt praktikanternes kompetenceniveau lavere end skolelederne gør. I den sammenligning er det vigtigt at holde sig en række faktorer for øje. For det første har praktikanterne endnu ikke afsluttet læreruddannelsen modsat dimittenderne. For det andet er praktikanterne kortere tid i praktik end dimittenderne har været i arbejde. For det tredje vil det sandsynligvis være forskelligt, hvilken rolle en lærerstuderende i praktik tager på sig i forhold til en nyuddannet lærer i en fuldtidsstilling. For praktikanterne er formålet med praktikken at lære og afprøve deres kompetencer i praksis. De kan således i højere grad fokusere på egen læring end en færdiguddannet og har heller ikke samme ansvar. For det fjerde har skolelederne valgt at ansætte dimittenden blandt flere ansøgere, hvorimod praktiklærere ikke har indflydelse på, hvilke praktikanter de får tilknyttet.

Sådan læses figuren på næste side

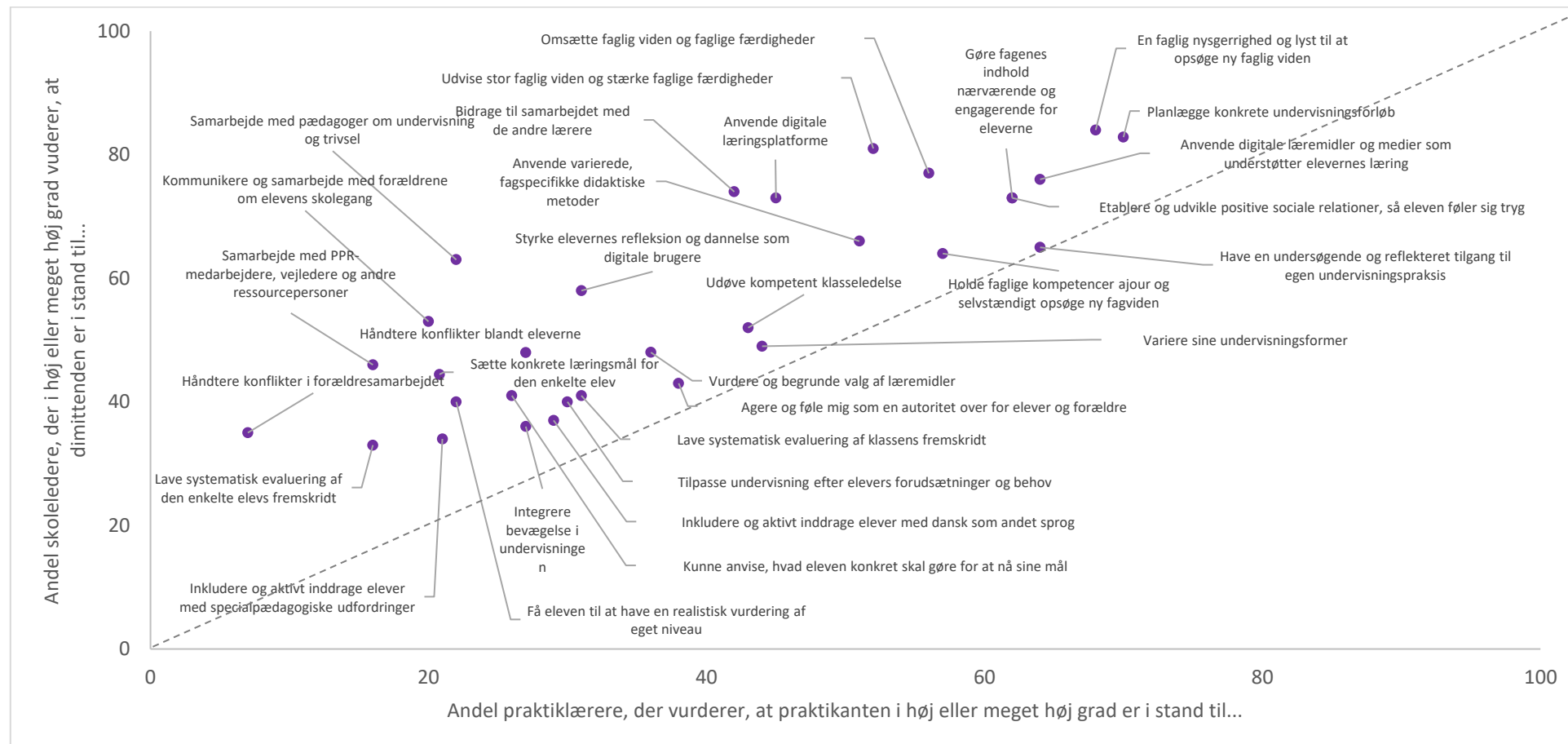
Figuren viser på den ene side andelen af praktiklærere, der i høj eller meget høj grad vurderer, at praktikanterne ved praktikens afslutning er i stand til at gøre brug af de forskellige kompetencer. På den anden side vises andelen af skoleledere, der i høj eller meget høj grad vurderer, at dimittenden er i stand til at gøre brug af kompetencen.

Besvarelsene fra de to spørgsmål er opsummeret i figuren:

- Jo længere mod højre kompetencen ligger, i desto højere grad vurderer praktiklærere, at praktikanterne har kompetencen.
- Jo længere oppe kompetencen ligger, i desto højere grad vurderer skoleledere, at dimittenderne har kompetencen.

Jo tættere en kompetence ligger på linjen, desto tættere ligger skoleledere og praktiklæreres vurderinger.

Figur 10. Praktiklærere og skolelederes vurdering af, i hvilken grad praktikanter/dimittender er i stand til de 34 kompetencer

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt praktiklærere, der har haft mindst én praktikanter fra den nye læreruddannelse i tredje praktikforløb, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. N=149-210 (praktiklærere). N=99-168 (skoleledere). 'Ved ikke'-svar er udeladt.

Praktiklærerne vurderer dimittenderne bedst klædt på i forhold til deres fagfaglige og fagdidaktiske kompetencer. Således vurderer henholdsvis 68 % og 62 % af praktiklærerne, at praktikanterne i høj eller meget høj grad er i stand til at **have en faglig nysgerrighed** samt at **gøre fagenes indhold nærværende og engagerende for eleverne**. Over halvdelen af praktiklærerne vurderer ligeledes, at praktikanterne i høj eller meget høj grad er i stand til at holde deres faglige kompetencer ajour, at udvise og omsætte deres faglige viden samt at anvende varierede, fagspecifikke didaktiske metoder. Ligesom skolelederne vurderer praktiklærerne i mindre grad, at praktikanterne har stærke kompetencer inden for at vurdere og begrunde deres valg af læremidler.

Tabel 11. Andelen af praktiklærere og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at praktikanterne/ dimittenden behersker følgende fagfaglige kompetencer, pct., sorteret efter praktiklæreres vurdering.

I hvilken grad er praktikanter ved praktikkens afslutning i stand til... I hvilken grad er den nyuddannede lærer i stand til at...	Praktiklærer (pct.)	Skoleledere (pct.)
En faglig nysgerrighed og lyst til at opsøge ny faglig viden	68	84
Gøre fagenes indhold nærværende og engagerende for eleverne	62	73
Holde faglige kompetencer ajour og selvstændigt opsøge ny fagviden	57	64
Omsætte faglig viden og faglige færdigheder	56	77
Udvide stor faglig viden og stærke faglige færdigheder	52	81
Anvende varierede, fagspecifikke didaktiske metoder	51	66
Vurdere og begrunde valg af læremidler	36	48
Gennemsnitlig vurdering af de fagfaglige kompetencer	56	74
Gennemsnitlig vurdering af alle kompetencer	36	54

■ : 0 - 20 ■ : 21 - 40 ■ : 41 - 60 ■ : 61 - 80 ■ : 81 - 100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt praktiklærere, der har haft mindst én praktikant fra den nye læreruddannelse i tredje praktikforløb, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=183-210 (praktiklærere). N=146-168 (skoleledere). 'Ved ikke'-svar er udeladt.

Det er bemærkelsesværdigt, at praktiklærerne vurderer praktikanternes evne til at have en faglig nysgerrighed og lyst til at opsøge ny faglig viden lavere end skoleledernes tilsvarende for dimittenderne. I afsnit 3.2 om dimittender og skolelederes vurdering af dimittendernes kompetencer forklarer dimittender i fokusgruppeinterviewene, at de oplever at have evnen til at være fagligt nysgerrig med sig fra læreruddannelsen, men at de har svært ved at finde tid til at gøre brug af den i en travl hverdag som lærer. Afsnit 0 belyser praktiklæreres vurderinger af praktikforløbet og viser, at halvdelen af praktiklærerne kun i nogen eller mindre grad vurderer, at praktikanterne har tilstrækkelig mange timer i praktikken. Samtidigt fortæller dimittender i fokusgruppeinterviewene, at de har god tid i praktikken. Det tyder således ikke på, at det er manglende tid. Til gengæld viser figur 12 i afsnit 0, at praktiklærerne i markant mindre grad oplever praktikanterne som nysgerrige og ambitiøse end skolelederne oplever dimittenderne.

Praktiklærerne vurderer generelt praktikanternes almindelig didaktiske og pædagogiske kompetencer lavere end deres fagfaglige. Vurderingen af praktikanternes almindelig didaktiske og pædagogiske kompetencer dækker dog over et stort spænd. Henholdsvis 70 % og 64 % af praktiklærerne vurderer, at praktikanterne i høj eller meget høj grad er i stand til at planlægge og gennemføre konkrete undervisningsforløb. Samtidigt vurderer 62 %

af praktiklærerne, at praktikanterne i høj eller meget høj grad er i stand til at etablere og udvikle positive sociale relationer. Omvendt vurderer 16 % af praktiklærerne, at praktikanterne i høj eller meget høj grad er i stand til at lave systematisk evaluering af den enkelte elevs fremskridt, mens 21 % af praktiklærerne vurderer, at praktikanterne i høj eller meget høj grad er i stand til inkludere og aktivt at inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer.

Tabel 12. Andelen af praktiklærere og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at praktikanterne/ dimittenden behersker følgende almindidaktiske og pædagogiske kompetencer, pct., sorteret efter praktiklæreres vurdering.

I hvilken grad er praktikanter ved praktikkens afslutning i stand til... I hvilken grad er den nyuddannede lærer i stand til at...	Praktiklærere (pct.)	Skoleledere (pct.)
Planlægge konkrete undervisningsforløb	70	83
Anvende digitale læremidler og medier som understøtter elevernes læring	64	76
Gennemføre planlagt undervisningsforløb i praktikken	64	-
Have en undersøgende og reflekteret tilgang til egen undervisningspraksis	64	65
Etablere og udvikle positive sociale relationer, så eleven føler sig tryk	62	73
Anvende digitale læringsplatforme	45	73
Variere sine undervisningsformer	44	49
Udøve kompetent klasseledelse	43	52
Styrke elevernes refleksion og dannelse som digitale brugere	31*	58
Lave systematisk evaluering af klassens fremskridt	31	41
Tilpasse undervisning efter elevers forudsætninger og behov	30	40
Inkludere og aktivt inddrage elever med dansk som andet sprog	29*	37*
Håndtere konflikter blandt eleverne	27	48
Integrere bevægelse i undervisningen	27	36
Kunne anvise, hvad eleven konkret skal gøre for at nå sine mål	26	41
Få eleven til at have en realistisk vurdering af eget niveau	22	40
Sætte konkrete læringsmål for den enkelte elev	21	44
Inkludere og aktivt inddrage elever med specialpædagogiske udfordringer	21	34
Lave systematisk evaluering af den enkelte elevs fremskridt	16	33
Gennemsnitlig vurdering af de almindidaktiske og pædagogiske kompetencer	37 ²	51 ²
Gennemsnitlig vurdering af alle kompetencer	36	54

0 - 20 : 21 - 40 : 41 - 60 : 61 - 80 : 81 - 100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt praktiklærere, der har haft mindst én praktikant fra den nye læreruddannelse i tredje praktikforløb, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=185-210 (praktiklærere). N=144-168 (skoleledere). 'Ved ikke'-svar er udeladt. *Andelen for praktiklærere bygger kun på henholdsvis 146 og 163 besvarelser, da henholdsvis 30 % og 22 % af praktiklærerne svarer 'Ved ikke' ved denne kompetence. *Andelen for skoleledere bygger kun på 100 besvarelser, da 41 % af skolelederne svarer 'Ved ikke' ved denne kompetence. ²Kompetencen "At danne eleverne demokratisk" og "Gennemføre planlagt undervisningsforløb" er udeladt af gennemsnittet, fordi henholdsvis praktiklærere og skoleledere ikke vurderer kompetencen.

Praktiklærerne vurderer praktikanternes almene og professionsrettede lærerkompetencer noget lavere, end skolelederne vurderer dimittendernes. Praktiklærernes vurdering af praktikanternes kompetencer til at samarbejde med pædagoger, PPR samt at håndtere konflikter blandt forældrene skal dog tolkes varsomt, da knapt halvdelen af praktiklærerne svarede "Ved ikke". Det kan tyde på, at praktikanterne ikke får afprøvet disse kompetencer i praktikken, hvilket kan være med til at forklare, hvorfor dimittenderne i mindre grad vurderer, at læreruddannelsen har bidraget til disse kompetencer.

Tabel 13. Andelen af praktiklærere og skoleledere, der "i meget høj grad" og "i høj grad" tilkendegiver, at praktikanterne/ dimittenden behersker følgende almene og professionsrettede kompetencer, pct., sorteret efter praktiklæreres vurdering.

I hvilken grad er praktikanter ved praktikkens afslutning i stand til...	Praktiklærer (pct.)	Skoleledere (pct.)
I hvilken grad er den nyuddannede lærer i stand til at...		
Bidrage til samarbejdet med de andre lærere	42	74
Agere og føle mig som en autoritet over for elever og forældre	38	43
Samarbejde med pædagoger om undervisning og trivsel	22*	63*
Kommunikere og samarbejde med forældrene om elevens skolegang	20	53
Samarbejde med PPR-medarbejdere, vejledere og andre ressourcepersoner	16*	46
Håndtere konflikter i forældresamarbejdet	7*	35
Gennemsnitlig vurdering af de almene og professionsrettede kompetencer	25	52 ¹
Gennemsnitlig vurdering af alle kompetencer	36	54

0 - 20 : 21 - 40 : 41 - 60 : 61 - 80 : 81 - 100

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt praktiklærere, der har haft mindst én praktikant fra den nye læreruddannelse i tredje praktikforløb, og skoleledere, der har ansat mindst en dimittend fra den nye læreruddannelse. Tabellen viser andelen, der har svaret i høj eller meget høj grad. N=149-204 (praktiklærere). N=147-168 (skoleledere). 'Ved ikke'-svar er udeladt. *Andelen for praktiklærere bygger kun på henholdsvis 107, 107 og 114 besvarelser, da henholdsvis 49 %, 49 % og 46 % af praktiklærerne svarer 'Ved ikke' ved denne kompetence. *Andelen for skoleledere bygger kun på 132 besvarelser, da 22 % af skolelederne svarer 'Ved ikke' ved denne kompetence. ¹Kompetencen "Udarbejde årsplaner" og "Samarbejde med skoleeksterne parter" er udeladt af gennemsnittet, fordi praktiklærere ikke vurderer kompetencen.

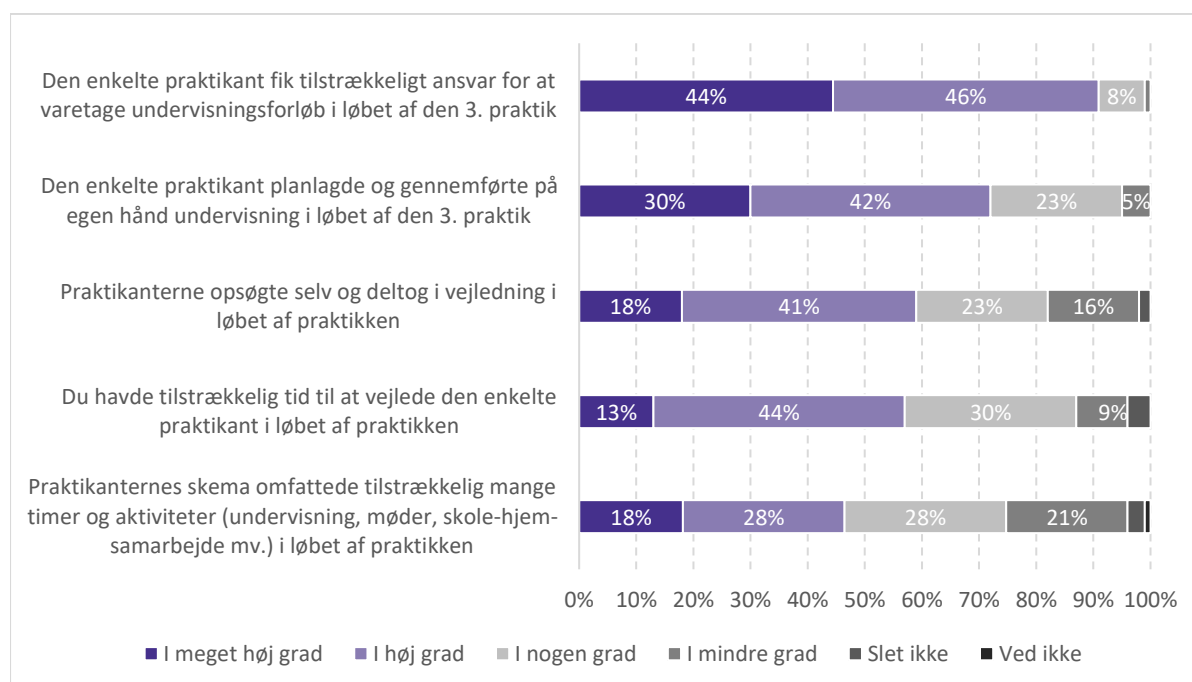
7.2 PRAKTIKANTERNES SKEMA I TREDJE PRAKTIKFORLØB KUNNE INDEHOLDE FLERE TIL- MER OG AKTIVITETER PÅ PRAKTIKSKOLEN IFØLGE HALVDELEN AF PRAKTIKLÆRERNE

Reformen af læreruddannelsen havde til formål at skabe en bedre praktik, som forbereder de kommende lærere på undervisningssituationen. Praktikken indebærer både aktiviteter på praktikskolerne og udarbejdelsen af en skriftlig praktikopgave.

Den næste figur viser praktiklæreres vurderinger vedrørende forløbet af praktikanternes tredje praktikperiode på skolen. 90 % af praktiklærerne vurderer, at praktikanterne i høj eller meget høj grad får et tilstrækkeligt ansvar i praktikken i forhold til at varetage undervisningsforløb. 72 % af praktiklærerne oplever, at den enkelte praktikant i høj eller meget høj grad planlagde og gennemførte undervisningen på egen hånd, mens 28 % vurderer det i nogen eller mindre grad. Samtidigt viser afsnit 7.1, at praktiklærerne vurderer praktikanternes kompetencer inden for at planlægge og gennemføre et undervisningsforløb forholdsvis højt, idet omtrent syv ud af 10 praktiklærerne i høj eller meget høj grad vurderer, at praktikanterne ved afslutning af deres tredje praktikforløb er i stand til dette.

Figuren viser ligeledes, at omtrent halvdelen af praktiklærerne tilkendegiver, at praktikanternes skema i tredje praktikforløb kunne omfatte flere timer og aktiviteter på praktikskolen, idet 28 % af praktiklærerne kun i nogen grad og 24 % i mindre grad eller slet ikke vurderer, at praktikanternes skema omfatter tilstrækkelig mange timer og aktiviteter inkl. undervisning, møder, skole-hjem-samarbejde mv. i løbet af praktikken. 46 % af praktiklærerne vurderer derimod i høj eller meget høj grad, at skemaet omfatter tilstrækkelig mange timer og aktiviteter.

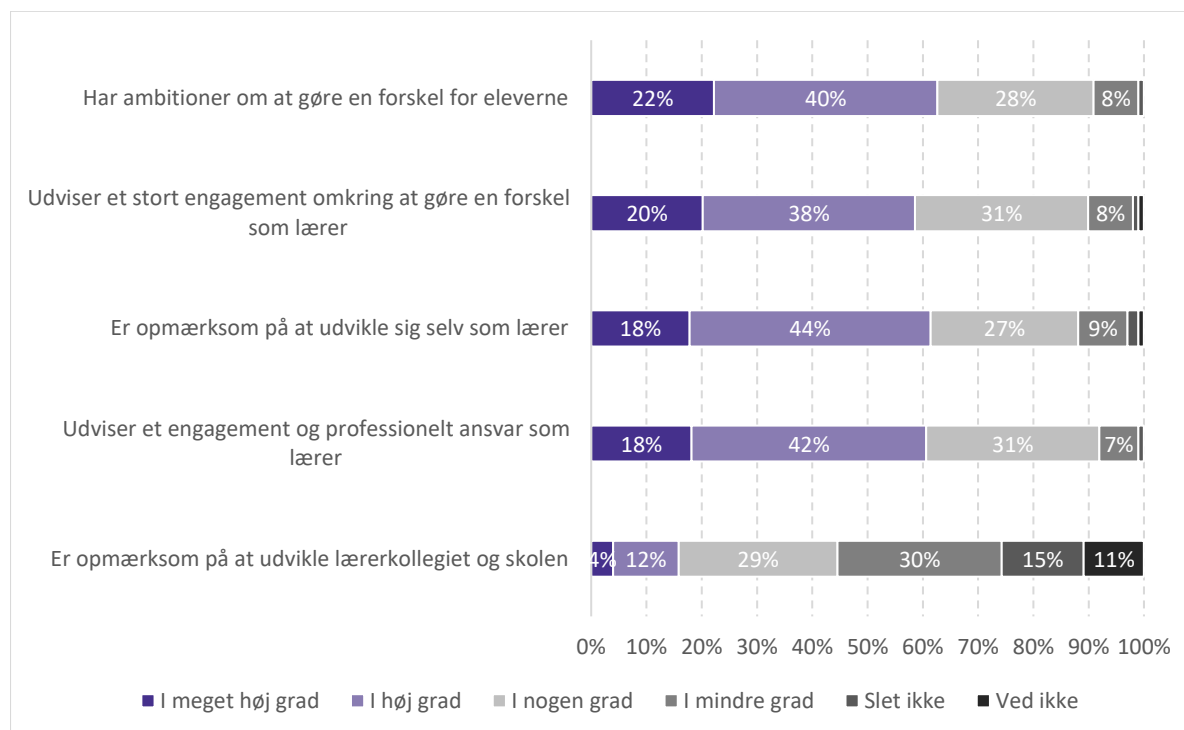
Figur 11: Praktiklæreres vurdering af forløbet af praktikanternes tredje praktikperiode på skolen.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt praktiklærere, der har haft mindst én praktikant fra den nye læreruddannelse i tredje praktikforløb og har haft praktikanter/praktikanterne med i undervisningen. N=210.

Det varierer meget, i hvilken grad praktiklærere oplever, at praktikanterne selv opsøgte og deltog i vejledning i løbet af praktikken. 57 % af praktiklærerne vurderer, at de i høj eller meget høj grad har tilstrækkelig tid til at vejlede den enkelte praktikant i løbet af praktikken, mens 30 % oplever det i nogen grad og 13 % i mindre grad eller slet ikke. Samtidigt oplever 59 % af praktiklærerne, at praktikanterne i høj eller meget høj grad opsøgte og deltog i vejledning, mens 23 % oplevede det i nogen grad og 18 % i mindre grad eller slet ikke. Det tyder på, at der for omtrent 40 % af praktiklærerne kan være potentiale i at udvide vejledningen for praktikanterne ved enten at give praktiklærerne mere tid til vejledning eller i højere grad at opfordre dimittenderne til selv at opsøge og deltage i vejledning i løbet af praktikken.

Sammenlignet med skoleledernes vurdering af dimittendernes ambitioner og engagement, ligger praktiklærernes vurderinger af praktikanternes niveau på de samme spørgsmål markant lavere, som den næste figur viser. Mellem 58 % og 62 % af praktiklærerne oplever praktikanterne som ambitiøse og engagerede på deres egne og elevernes vegne. Til gengæld oplever mellem 28 % og 31 % af praktiklærerne, at det kun gælder i nogen grad, mens mellem 7 % og 9 % vurderer det i mindre grad. Samtidigt vurderer 45 % af praktiklærerne, at praktikanterne i nogen, høj eller meget høj grad var opmærksomme på at udvikle lærerkollegiet og skolen, mens 45 % oplever det i mindre grad eller slet ikke.

Figur 12: Praktiklæreres vurdering af, praktikanternes ambitioner og engagement i forbindelse med deres tredje praktik i deres undervisningsfag.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt praktiklærere, der har haft mindst én praktikant fra den nye læreruddannelse i tredje praktikforløb og har haft praktikanten/praktikanterne med i undervisningen. N=210.

Som figur 11 viser, oplever 28 % af praktiklærerne, at praktikanternes skema kun i nogen grad og 24 %, at den mindre grad eller slet ikke omfatter tilstrækkelig mange timer og aktiviteter. Omtrent halvdelen af praktiklærerne har således et indtryk af, at praktikanternes skema på praktikskolerne kunne udbygges. De studerende har dog også andre opgaver i praktikperioden og skal blandt andet udarbejde en skriftlig opgave. Dimittender og skoleledere i fokusgruppeinterviewene påpeger dog ligeledes, at praktikken kan være et "glansbillede", hvor de lærerstuderende ikke får et reelt indblik i, hvordan det er at arbejde som lærer på fuldtid. Dels er de lærerstuderende flere om at undervise en klasse, hvorfor de ikke får oplevelsen af, hvordan det er at skulle undervise en hel klasse selv. Dels har de lærerstuderende god tid til at forberede sig på undervisningen, hvorved de kan få et urealistisk billede af, hvordan deres undervisning som nyuddannet lærer vil se ud.

"Når man kommer ud [som nyuddannet lærer], så har man virkeligt travlt. Når man er ude i praktik, så er man jo 4 mennesker om 14 timer i ugen. I praktikken, der var der meget planlagt, fordi man havde så meget tid. Men det første år, så spurtede man rundt. Du får planlagt nogle timer, mens andre timer bliver overhovedet ikke planlagt. Man har talt om det, men man har ikke prøvet at lave kedelig undervisning og man bliver nødt til at lave kedelig undervisning, fordi man har travlt og ikke kan planlægge alt, så meget som man gerne vil." Dimittend

Praktiklærere og dimittendernes vurderinger af dimittendernes almene og professionsrettede kompetencer i spørgeskemaundersøgelsen tyder på, at dimittenderne i høj grad efterspørger flere kompetencer inden for

forældresamarbejdet samt det tværprofessionelle samarbejde. Fokusgruppeinterviewene med dimittender og skoleledere peger på, at disse kompetencer i høj grad kan læres i praksis.

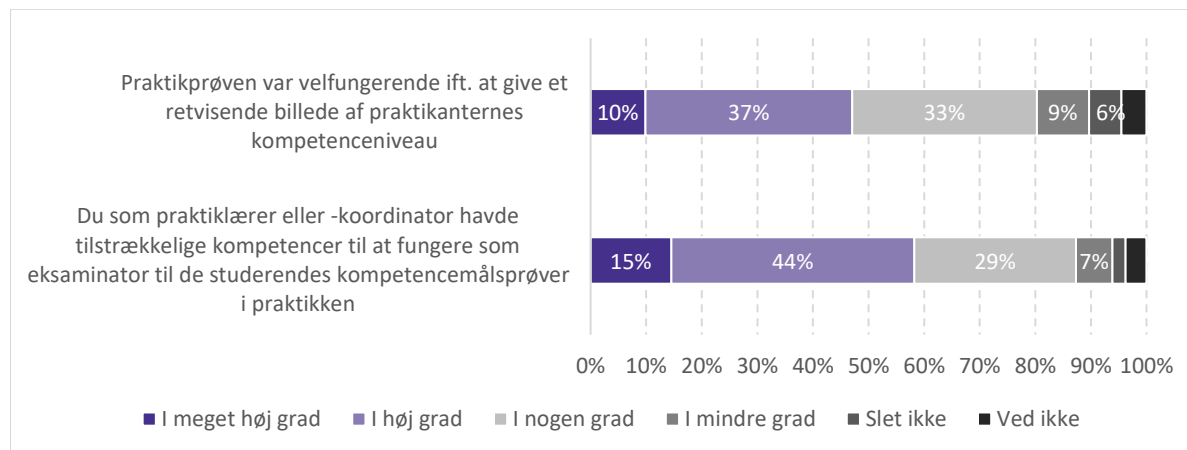
Spørgeskemaundersøgelsen blandt praktiklærere kunne tyde på, at praktikanterne i deres tredje praktikforløb ikke får muligheden for at afprøve deres kompetencer inden for konflikthåndtering i forældresamarbejdet og det tværprofessionelle samarbejde. Således svarer knap halvdelen af praktiklærerne "ved ikke", når de bliver bedt om at vurdere praktikanternes kompetencer til at samarbejde med pædagoger, samarbejde med PPR og til at håndtere konflikter i forældresamarbejdet, jf. afsnit 7.1. Samtidigt svarer under 10 % af dimittenderne i spørgeskemaundersøgelsen, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad bidrager til disse kompetencer, jf. afsnit 3.1. Kapitel 4 viser dog, at omtrent halvdelen af dimittenderne i høj eller meget høj grad vurderer, at de skal kunne gøre brug af kompetencerne.

At godt halvdelen af praktiklærerne i spørgeskemaundersøgelsen svarer, at praktikanternes skema kun i nogen, mindre grad eller slet ikke omfatter tilstrækkelig mange timer, kunne indikere, at der kunne være tid til fx forældresamarbejde og det tværprofessionelle samarbejde på flere praktikskoler. Udfordringer ift. at dække disse kompetencer i praktikken ligger dog ikke kun i mængden af tid i praktikken, men også tidspunktet for praktikken. Hvis tidspunktet for praktikken ikke falder sammen med forældremøder eller skole-hjem-samtaler, vil de studerende ikke have mulighed for at være del af dette i løbet af praktikken, men vil skulle vende tilbage efter praktikkens afslutning for at kunne deltage. Det vil dog være muligt at inddrage de studerende i daglige kommunikation med forældrene.

7.3 OMTRENT HALVDELEN AF PRAKTIKLÆRERNE VURDERER, AT PRAKTIKPRØVEN AFSPEJLER PRAKTIKANTERNES KOMPETENCENIVEAU

Med reformen af læreruddannelsen i 2012 blev der indført kompetencemålsprøver og karakter ved bedømmelse af praktikken.

Omtrent halvdelen af praktiklærerne oplever, at praktikprøven afspejler praktikanternes kompetenceniveau, mens den anden halvdel kun vurderer dette i nogen eller mindre grad. 47 % af praktiklærerne vurderer, at den i høj eller meget høj grad giver et retvisende billede af praktikanternes niveau, mens 33 % oplever det i nogen grad og 15 % i mindre grad eller slet ikke. Samtidigt vurderer 59 % af praktiklærerne, at de i høj eller meget høj grad har tilstrækkelige kompetencer til at fungere som eksaminator til de studerendes kompetencemålsprøver i praktikken. 29 % af praktiklærerne vurderer det i nogen grad, mens 9 % vurderer det i mindre grad eller slet ikke.

Figur 13: Praktiklærere og -koordinatorers vurdering af praktikprøven i forbindelse med lærerstuderendes tredje praktik i deres undervisningsfag.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt praktiklærere og -koordinatorer, der har haft mindst én praktikant fra den nye læreruddannelse i tredje praktikforløb. N=213 og N=223. "Ikke relevant for min rolle" er sorteret fra.

Dimittender og skoleledere i fokusgruppeinterviewene vurderer det generelt meget positivt, at de studerendes kompetencer skal vurderes i praktikprøven. Det kan øge de studerendes fokus på praktikken.

"Det gode er, at praktikken også har fået en eksamen. Det gør, at jeg mærker, at de studerende er mere fokuserede på praktikken." **Skoleleder**

Dimittenderne oplever dog, at det er for nemt at bestå prøven, og at de ikke nødvendigvis prøves i deres undervisningskompetencer. Nogle dimittender har svært ved som studerende at finde ud af, på hvilket grundlag de blev vurderet i praktikprøven og oplever, at de ikke bliver vurderet på praktikken men prøven. Derudover oplever enkelte dimittender, at der blandt underviserne ikke er enighed om, hvad en god praktikeksamen var. Enkelte dimittender har den opfattelse, at de studerende kan bestå praktikken, selvom de ikke har nogen stærke undervisningskompetencer.

"Jeg synes, at det var så vanvittigt, at det var så nemt at bestå praktikkerne. Praktikken var okay, hvis man havde nogle ordentlige undervisere." **Dimittend**

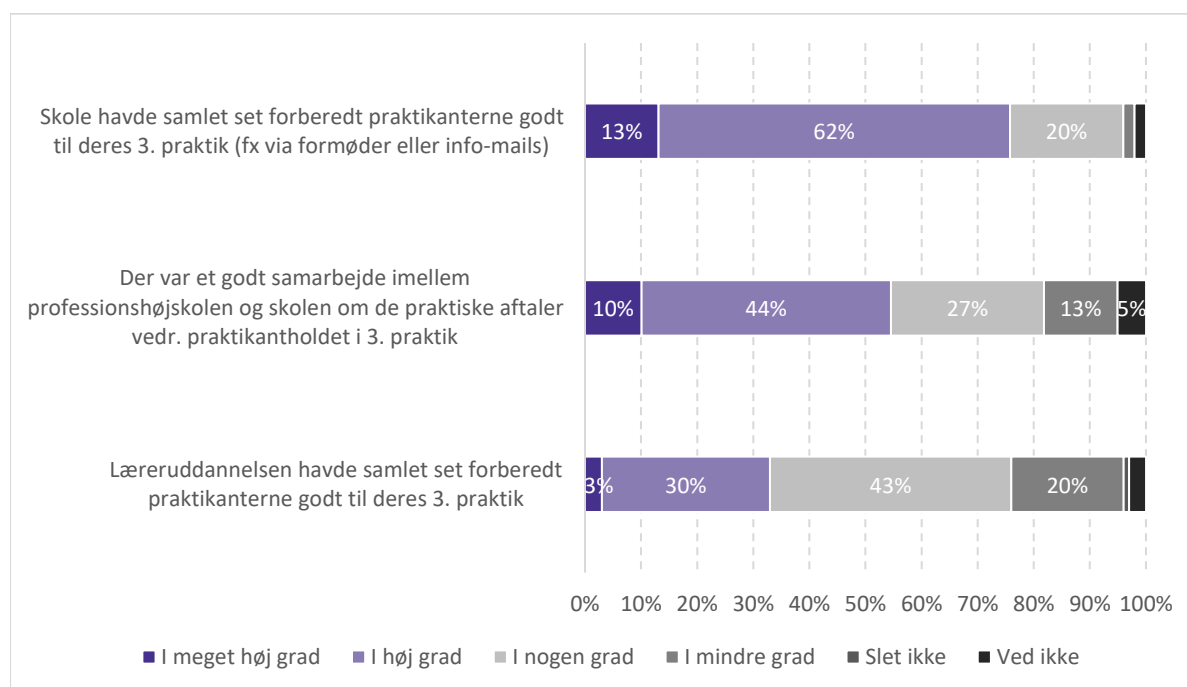
Blandt skolelederne i fokusgruppeinterviewene oplever flere uklarheder forbundet med praktikprøven. Skolelederne vurderer deres praktiklærere godt klædt på til at varetage praktikopgaven men er usikre på, hvilken rolle praktiklæreren har i bedømmelsen af praktikanterne.

7.4 TVIVL OM SAMARBEJDET MELLEM PRAKTIKSKOLER OG PROFESSIONSHØJSKOLER

Praktiklæreres vurdering af samarbejdet med professionshøjskolerne varierer ligeledes, om end praktiklærerne generelt vurderer deres egen skoles forberedelse af praktikanterne bedre end professionshøjskolernes. 54 % af praktiklærerne vurderer i høj eller meget høj grad, at der var et godt samarbejde imellem professionshøjskolen og skolen om de praktiske aftaler vedrørende praktikanternes tredje praktik. 27 % oplever det i nogen grad, mens 13 % vurderer det i mindre grad.

Der er en tydelig tendens til, at praktiklærerne vurderer deres egen skoles forberedelse af praktikanterne bedre end professionshøjskolernes forberedelse. Kun 33 % af praktiklærerne vurderer, at læreruddannelsen forbereder praktikanterne godt til deres tredje praktik, mens 43 % vurderer det i nogen grad og 20 % i mindre grad. Omvendt oplever 75 % af praktiklærerne, at de som skole er gode til at forberede praktikanterne på praktikforløbet. Her er det kun 20 % af praktiklærerne, der vurderer, at de i nogen grad er gode til det.

Figur 14: Praktiklæreres vurdering af samarbejdet med professionshøjskolen og i hvilken grad praktikanterne forberedes til deres tredje praktik.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt praktiklærere, der har haft mindst én praktikant fra den nye læreruddannelse i tredje praktikforløb og har haft praktikanter/praktikanter med i undervisningen. N=210.

At kun omtrent halvdelen af praktiklærerne vurderer, at der i høj eller meget høj grad er et godt samarbejde mellem praktikskoler og professionshøjskolen, kommer i fokusgruppeinterviewene med skoleledere til udtryk ved, at der er usikkerheder blandt nogle skoleledere om, hvordan arbejdsdelingen mellem professionshøjskolen og praktikskolen skal se ud. Nogle af skolelederne i fokusgruppeinterviewene oplever derudover, at professionshøjskolerne ikke forbereder praktikanterne i forhold til både indhold i praktikken og det mere praktiske.

"Det jeg mangler er, at seminariets undervisere følger med i praktikken. Vi har så mange eksempler på, hvordan praktikanterne får forskellige oplysninger fra forskellige undervisere både indholdsmæssigt og lavpraktisk. Der er det skolen, der må fortælle dem om, hvordan praktikken skal sammensættes. Det, synes jeg, må være seminariets opgave." **Skoleleder**

Dimittenderne sætter stor pris på koblingen mellem teori og praksis i praktikken samt den feedback, de kan få i praktikken. Det kræver dog, at praktiklærere engagerer sig i dimittendernes undervisning, og at underviserne på professionshøjskolen sætter sig ind i deres forløb. Dimittenderne i fokusgruppeinterviewene fortæller, at det ikke altid er tilfældet, men at det har stor betydning for deres udbytte af praktikken.

8. KULTUR OG MOTIVATION PÅ LÆRERUDDANNELSEN

I aftaleteksten fremgår, at reform af læreruddannelsen i 2013 skal være med til stille højere krav til de studerende. Formålet er, at læreruddannelsen skal være præget af en ambitiøs kultur, der afspejler professionens betydning for samfundet. Dette er forsøgt bl.a. ved at øge de studerendes studieaktivitet, de studerendes arbejdsindsats, forventninger fra undervisere og studerende til de studerendes engagement og deltagelse samt en samlet oplevelse af kvaliteten af læreruddannelsen.

Dette afsnit ser nærmere på dimittendernes vurdering af kulturen på læreruddannelsen, herunder i hvilken grad de oplever en ambitiøs kultur samt høje forventninger fra undervisere og studerende. Afsnittet belyser derudover, i hvilken grad læreruddannelsen motiverer de studerende til at undervise i grundskolen efter endt uddannelse.

Hovedpointerne i dette afsnit om kulturen og motivationen på læreruddannelsen:

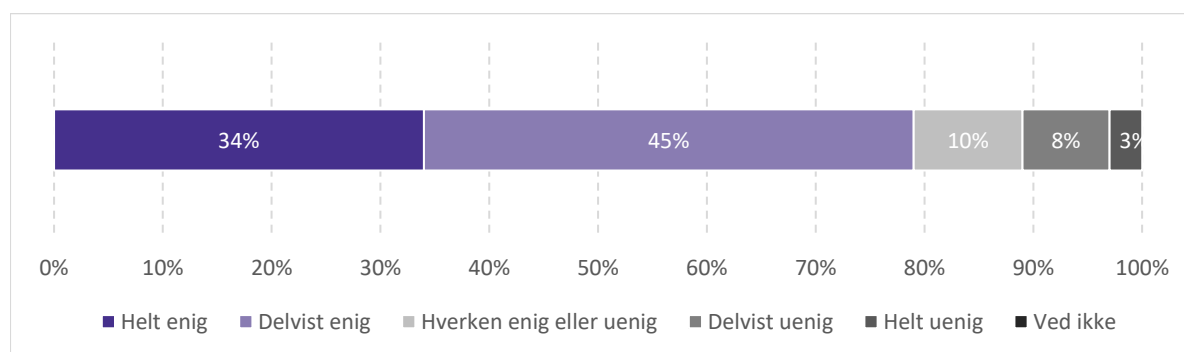
- **Dimittenderne har forskellige oplevelser af, hvor krævende læreruddannelsen er som studie.** 61 % af dimittenderne vurderer, at læreruddannelsen er krævende, men kun 4 % oplever den som meget krævende. Størstedelen af dimittenderne, 79 %, vurderer, at de generelt ydede deres maksimale på uddannelsen. Spørgeskemaundersøgelsen tyder på, at dimittender, der oplever læreruddannelsen som krævende, lægger en større indsats og får et større fagligt udbytte.
- **Dimittenderne oplever i højere grad en ambitiøs kultur blandt deres undervisere end blandt deres medstuderende.** Størstedelen af dimittenderne vurderer, at der er en ambitiøs kultur blandt underviserne (71 %), og at underviserne har høje forventninger til de studerendes deltagelse og engagement i undervisningen (61 %). Omvendt vurderer færre, at der er en ambitiøs kultur blandt de studerende på uddannelsen (53 %), og at de studerende har høje forventninger til hinandens deltagelse og engagement sig i undervisningen (31 %).
- **Dimittenderne i fokusgruppeinterview oplever, at det er for nemt at komme igennem læreruddannelsen.** Primært fordi nogle få medstuderende kunne komme igennem uddannelsen uden at yde en indsats.
- **Dimittenderne har ligeledes forskellige oplevelser af, hvorvidt læreruddannelsen motiverede dem til at blive grundskolelærere.** 56 % af dimittenderne er helt enige eller delvist enige i, at læreruddannelsen motiverede dem til at skulle undervise i en grundskole. Der er dog også en gruppe på 43 % af dimittenderne, der ikke er enige i dette. Således er 22 % af dimittender hverken enige eller uenige, mens 21 % er helt eller delvist uenige heri. Dimittender, der oplever en ambitiøs kultur med høje forventninger, vurderer i højere grad at læreruddannelsen har motiveret dem til at blive lærer i grundskolen efter endt uddannelse.
- **Dimittenderne var i høj grad afklarede om deres uddannelsesvalg.** 78 % af dimittenderne i høj eller meget høj grad var afklarede om deres uddannelsesvalg, og 92 % af dimittenderne prioriterede læreruddannelsen som førsteprioritet.

8.1 DIMITTENDERNE VURDERER DERES EGEN OG UNDERVISERNES INDSATS HØJERE END DERES MEDSTUDERENDES

Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittenderne viser, at dimittenderne vurderer deres egen og underviserens indsats højt, mens de i mindre grad oplever, at deres medstuderende er ambitiøse og har forventninger til hinanden.

Langt størstedelen af dimittenderne i spørgeskemaundersøgelsen, 79 %, er helt eller delvist enige i, at de generelt ydede deres maksimale på læreruddannelsen. Samtidigt er 10 % hverken enige eller uenige og 11 % helt eller delvist uenige i det. Der er således en mindre gruppe af dimittender i spørgeskemaundersøgelsen, der ikke vurderer, at de på læreruddannelsen generelt ydede deres maksimale.

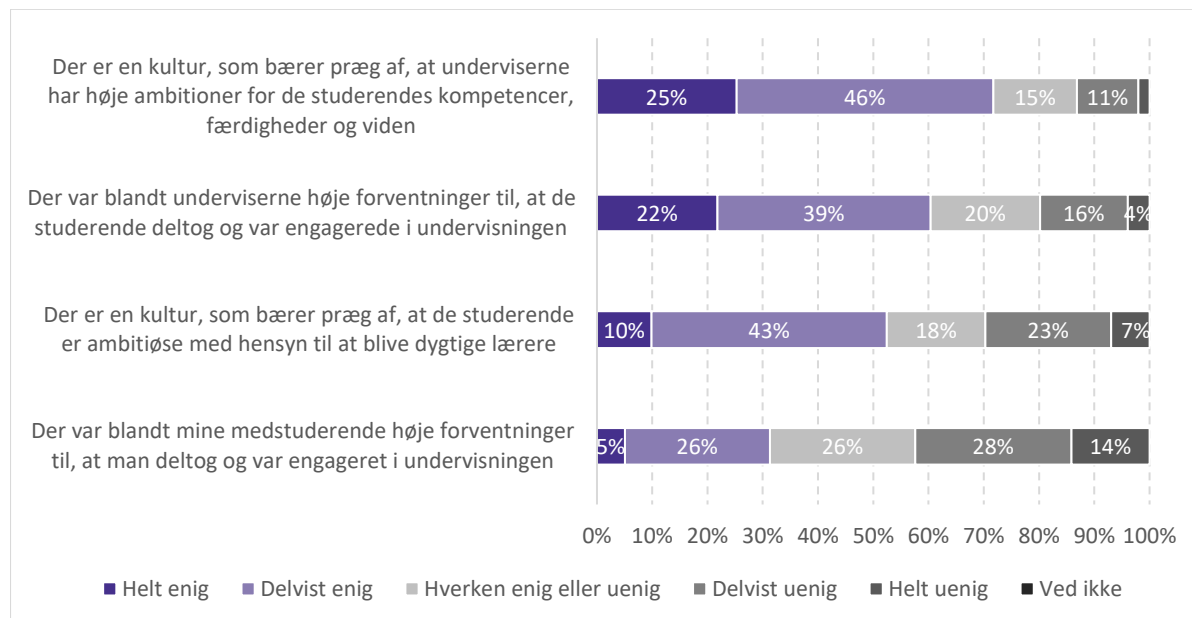
Figur 15: Dimittendernes vurdering af, hvor enige eller uenige de er i, at de generelt ydede deres maksimale på læreruddannelsen.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse. N=523.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittender viser ligeledes, at dimittenderne vurderer undervisernes ambitionsniveau og til dels forventninger højt, mens deres medstuderendes ambitionsniveau og forventninger vurderes lavere. 71 % af dimittenderne vurderer, at underviserne har høje ambitioner for de studerende, og 61 % oplever, at undervisere havde høje forventninger til de studerendes deltagelse. Der er dog også dimittender, der hverken enige eller uenige i dette, mens henholdsvis 11 % og 16 % er delvist uenige. De oplever således ikke en ambitiøs kultur blandt underviserne.

Godt halvdelen, 53 %, af dimittenderne er helt eller delvist enige i, at der på læreruddannelsen er en ambitiøs kultur blandt de studerende. Mens omtrent samme andel, 47 %, ikke er enige i dette. Kun 31 % af dimittenderne er helt eller delvist enige i, at der var høje forventninger blandt deres medstuderende til, at de studerende deltog og var engagerede i undervisningen. Omvendt er 42 % helt eller delvist uenige i dette, mens 26 % svarer hverken/eller. Det er således et mindretal blandt dimittenderne, som mener, at der var høje forventninger om deltagelse og engagement blandt deres medstuderende.

Figur 16: Dimittendernes vurdering af, hvor enige eller uenige de er i følgende udsagn om kulturen på læreruddannelsen.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse. N=523.

Det kan virke modstridende, at en større andel dimittender svarer, at de generelt ydede deres maksimale på læreruddannelsen (79 %), end der svarer, at læreruddannelsen bærer præg af en kultur, hvor de studerende er ambitiøse med hensyn til at blive dygtige lærere (53 %). I fokusgruppeinterviewene forklarer dimittenderne, at de som studerende kan få meget ud af undervisningen på læreruddannelsen, det vil sige at de kan lægge en stor indsats og kan få stort udbytte. De har dog samtidigt en oplevelse af, at nogle af deres medstuderende kan komme igennem uddannelsen, på trods af en minimal indsats, bl.a. fordi prøverne ikke nødvendigvis måler de rette kompetencer, eller fordi det var for nemt at bestå. Dimittenderne fortæller således, at de ikke har kendskab til studerende, der ikke har bestået læreruddannelsen.

"Der har været en konsensus omkring, at de første en til to år har været utroligt nemme og man har ikke behøvet lægge så meget i det for at gennemføre det. Man kunne komme igennem med en meget lav indsats. Hvis man ikke gad, så behøvede man heller ikke. Man kunne også få rigtig meget ud af undervisningen, hvis man læste stoffet osv." **Dimittend**

I fokusgruppeinterviewene er det dimittendernes vurdering, at det var en mindre andel af de studerende, som ikke var ambitiøse, men at dette kunne påvirke alle studerendes ambitionsniveau.

"Min oplevelse er, at det er et fåtal, der er uambitiøse, men at det smitter lidt af på de andre. De mest ambitiøse bliver lidt mindre ambitiøse." **Dimittend**

Deres medstuderendes indsats har betydning for oplevelsen af kulturen og den indsats, de studerende selv lægger. Således kan særligt mødet med engagerede medstuderende være med til, at dimittenderne lægger en ekstra indsats.

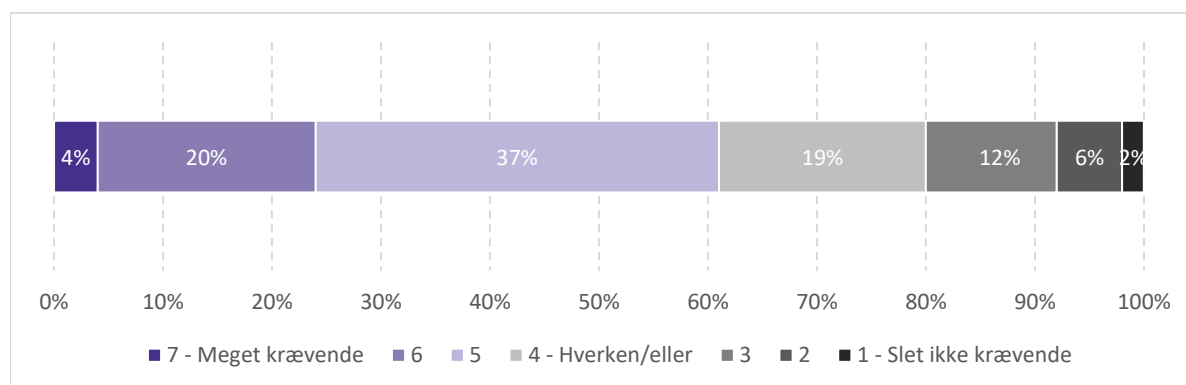
"Jeg har modul med meritstuderende, som var ude i arbejde. Der var kulturen helt anderledes. Der føltes det helt forkert ikke at have styr på teksten. Det var helt anderledes. De medstuderende havde selv eksempler på noget, som de ville forbedre. Nu er vi nogle forskellige lærer med et mål og ikke bare studerende på et hold. [...] Det smittede af på min egen indsats. Det var også det modul, som jeg husker som det bedste. Det kan jo godt havde noget med det at gøre." Dimittend

Undervisernes ambitionsniveau for og forventninger til de studerende har ifølge dimittenderne i fokusgruppeinterviewene ligeledes stor betydning for deres opfattelse af kulturen, deres egen indsats og motivationen. Hvis undervisere ikke følger op på en opgave, får dimittenderne i fokusgruppeinterviewene et indtryk af, at det ikke har så stor betydning, hvilken indsats de selv lægger i det.

8.2 DIMITTENDER, DER OPLEVER UDDANNELSEN SOM KRÆVENDE, YDER GENNEMSNITLIGT EN STØRRE INDSATS OG VURDERER DERES KOMPETENCER FRA UDDANNELSEN HØJERE

Det varierer, hvorvidt dimittenderne i spørgeskemaundersøgelsen vurderer læreruddannelsen som krævende. 61 % af dimittenderne vurderer læreruddannelsen som krævende eller noget krævende. Mere præcist vurderer 24 % af dimittenderne uddannelsen som værende krævende eller meget krævende, idet de har svaret 6 eller 7 på nedenstående skala. 37 % vurderer læreruddannelsen til at være noget krævende svarende til værdien 5. De resterende 39 % af dimittenderne vurderer ikke læreruddannelsen som hverken krævende eller ikke krævende ved at svare 1-4.

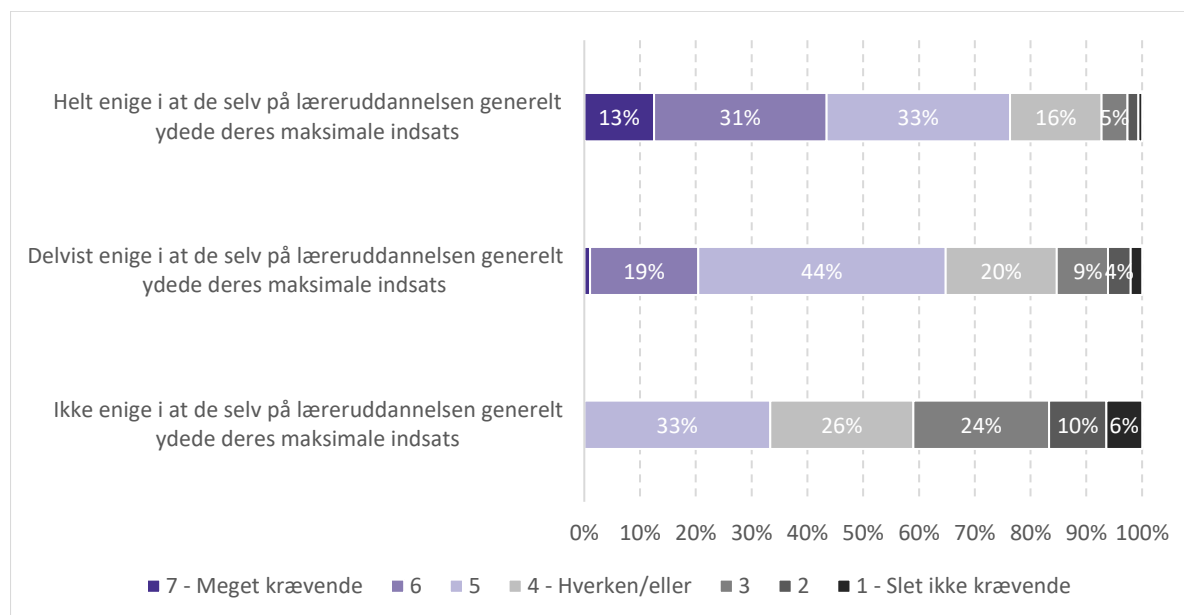
Figur 17: Dimittendernes vurdering af, hvorvidt de generelt oplevede læreruddannelsen som krævende på en skala fra 1 'Slet ikke krævende' til 7 'Meget krævende'.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse. N=523.

Som den næste figur viser, er der en sammenhæng mellem dimittendernes oplevelse af, hvor krævende læreruddannelsen har været og deres vurdering af egen indsats. Det er særligt dimittender, der oplever læreruddannelsen som krævende, der også lægger en høj eller meget høj indsats på læreruddannelsen. Blandt dimittender, der er helt enige i, at de generelt på læreruddannelsen har ydet deres maksimale, svarer således 77 %, at de oplever læreruddannelsen som noget eller meget krævende. Blandt dimittender, der ikke er enige i, at de generelt har ydet deres maksimale på læreruddannelsen, svarer kun 33 %, at de oplevede læreruddannelsen som et noget krævende studie. Dette tyder på, at jo mere krævende uddannelsen opleves, desto mere vurderer dimittenderne at have ydet deres maksimale indsats på læreruddannelsen.

Figur 18: Dimittendernes vurdering af, hvorvidt de generelt oplevede læreruddannelsen som krævende på en skala fra 1 'Slet ikke krævende' til 7 'Meget krævende' opdelt på deres vurdering af egen indsats på uddannelsen.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse. N=523.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittender peger ligeledes på en sammenhæng mellem dimittendernes vurdering af egen indsats og deres vurdering af, i hvilken grad læreruddannelsen har klædt dem på i forhold til deres fagfaglige samt almindidaktiske og pædagogiske kompetencer: Dimittender, der vurderer deres egen indsats høj, er mere tilbøjelige til at vurdere, at læreruddannelsen i høj grad har bidraget til kompetencerne.

Således vurderer i gennemsnit 56 % af dimittenderne, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til deres fagfaglige kompetencer, når de er helt enige i at have ydet deres maksimale på læreruddannelsen. Omvendt er det kun 32 % af dimittenderne, der vurderer, at læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til deres fagfaglige kompetencer, når de ikke er enige i, at de har ydet deres maksimale på læreruddannelsen. Omtrent samme billede gør sig gældende for dimittendernes vurdering af, hvorvidt læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til deres almindidaktiske og pædagogiske kompetencer, om end forskellene ikke er så store som for vurderingen af de fagfaglige kompetencer. Vurderingen af, hvorvidt læreruddannelsen i høj eller meget høj grad har bidraget til dimittendernes almene og professionsrettede kompetencer, ligger på omtrent samme niveau, uanset hvordan dimittenderne vurderer deres egen indsats.

Tabel 14. Andel dimittender, der i (meget) høj grad vurderer at læreruddannelsen har bidraget til de forskellige kompetencer, opdelt på deres vurdering af, hvor krævende læreruddannelsen er.

Andel dimittender, der i (meget) høj grad vurderer, at læreruddannelsen har bidraget til deres...	Helt enige i at have ydet deres maksimale (pct.)	Delvist enige i at have ydet deres maksimale (pct.)	Ikke enige i at have ydet deres maksimale (pct.)
Fagfaglige kompetencer	56	42	32
Almendidaktiske og pædagogiske kompetencer	40	38	28
Almene og professionsrettede kompetencer	13	10	10

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse. N=523. Kategorierne er opstillet på baggrund af dimittendernes besvarelse af spørgsmålet om hvor enige eller uenige dimittenderne er i, at de generelt ydede deres maksimale på læreruddannelsen. Kompetencevurderingerne er gennemsnit beregnet på de i alt 34 kompetencer, opdelt i de tre overordnede kategorier.

Analysen af dimittendernes besvarelser af, hvor krævende de oplevede læreruddannelsen viser samme tendens. Dimittender, der oplever læreruddannelsen som krævende, dvs. værdien fem eller højere, vurderer også i højere grad, at læreruddannelsen har bidraget til deres fagfaglige samt almenlærende og pædagogiske kompetencer. Dimittender, der ikke oplever læreruddannelsen som krævende, dvs. værdien fire eller lavere, vurderer i mindre grad, at læreruddannelsen har bidraget til disse kompetencer. Vurderingen af de almene og professionsrettede kompetencer ligger derimod på omtrent samme niveau, uanset hvor krævende dimittenderne oplever uddannelsen.

Tabel 15. Andel dimittender, der i (meget) høj grad vurderer at læreruddannelsen har bidraget til de forskellige kompetencer, opdelt på deres vurdering af, hvor krævende læreruddannelsen er.

Andel dimittender, der i (meget) høj grad vurderer, at læreruddannelsen har bidraget til deres...	(Meget) krævende (pct.)	Noget krævende (pct.)	Ikke krævende (pct.)
Fagfaglige kompetencer	56	46	36
Almendidaktiske og pædagogiske kompetencer	40	38	33
Almene lærerkompetencer	12	11	10

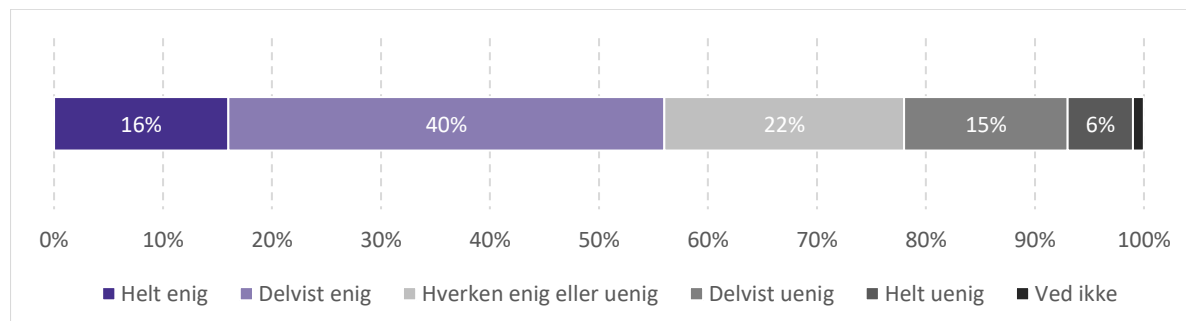
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse. N=523. Kategorien (Meget) krævende svarer til værdierne 6 og 7, kategorien noget krævende til værdien 5 og ikke krævende til værdierne 1-4. Kompetencevurderingerne er gennemsnit beregnet på de i alt 34 kompetencer, opdelt i de tre overordnede kategorier.

Dette tyder på, at dimittenderne får et større faglig udbytte, når de oplever læreruddannelsen som krævende, jf. tabel 15. Dette kan hænge sammen med, at dimittenderne lægger en større indsats, når de oplever uddannelsen som krævende, end når de ikke gør det, jf. figur 18.

8.3 UDDANNELSENS EVNE TIL AT MOTIVERE TIL AT ARBEJDE I EN GRUNDSKOLE HÆNGER SAMMEN MED OPLEVELSEN AF KULTUREN

Dimittenderne har i spørgeskemaundersøgelsen besvaret, hvor enige de er i, at læreruddannelsen motiverede dem til at skulle undervise i grundskolen. Dimittendernes svar kan kategoriseres i to grupper. 56 % af dimittenderne er enige eller delvist enige i, at læreruddannelsen motiverede dem til at skulle undervise i en grundskole. 43 % af dimittender er ikke enige heri. Dette skal ses i lyset af, at 78 % af dimittenderne i høj eller meget høj grad var afklarede omkring deres uddannelsesvalg, og 92 % af dimittenderne havde læreruddannelsen som første prioritet.

Figur 19: Dimittendernes vurdering af, hvor enige eller uenige de er i, at læreruddannelsen motiverede dem til at skulle undervise i grundskolen.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse. N=523.

Figur 20 illustrerer de pull- og push-faktorer, som dimittenderne fremhæver i fokusgruppeinterviewene i forhold til, hvad der motiverede og demotiverede dem i løbet af læreruddannelsen med henblik på at skulle undervise i en grundskole efter endt uddannelse.

Figur 20. Illustration af pull- og pushfaktorer, der virkede henholdsvis motiverende og demotiverende for dimittenderne i forhold til at skulle undervise på en grundskole efter endt uddannelse.

	Faktorer, der motiverede dimittenderne til at undervise i grundskolen	Faktorer, der demotiverede dimittenderne til at undervise i grundskolen	
PULL	• Mødet med eleverne i praktikken • Når det lykkes at bringe kompetencerne i spil i praksis • Engagerede undervisere og/eller med-studerende • Undervisere og/eller medstuderende, der har praksiserfaring og kan relatere undervisning til praksis • Studiesocialaktiviteter	• For meget teori, der ikke kobles til praksis • Oplevelsen af, at uddannelsen er ”for nemt”, og alle kan komme igennem uddannelsen • Uengagerede medstuderende • Manglende opfølgning fra undervisere på opgaver • Oplevelse af at prøver ikke afspejler de studerendes reelle kompetenceniveau	PUSH
Kilde: Fokusgruppeinterview med henholdsvis lærerdimittender fra den nye læreruddannelse.			

Dimittenderne i fokusgruppeinterviewene nævner praktikken som et af læreruddannelsens "lyspunkter" og som en stor motivationsfaktor. Praktikken har været motiverende for praktikanterne, fordi de i praktikken kunne arbejde med børn, hvilket for mange var en af hovedårsagerne for at læse til lærer, jf. afsnit 8.4. Derudover oplever dimittenderne det som motiverende, når de i praktikken kunne lykkes med at omsætte deres kompetencer i praksis.

"Den udstrakte praktik gav god mening, fordi man løbende blev motiveret. Det som har motiveret mig var den relation, som man fik opbygget til børnene. Man lærte, hvad der var ud over teorierne." **Dimittend**

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen peger på, at dimittendernes oplevelse af kulturen på læreruddannelsen og deres motivation for at arbejde i grundskolen hænger sammen.

Den næste tabel viser, hvor stor en andel af dimittenderne der er helt eller delvis enige i, at læreruddannelsen motiverede dem til at undervise i grundskolen, opdelt på, hvorvidt dimittenderne er enige i, at der er en ambitiøs kultur og høje forventninger eller ej. Dimittendernes besvarelser tyder på, at oplever dimittenderne en ambitiøs kultur blandt studerende og undervisere, bliver de mere motiverede for at arbejde som lærer i grundskolen i løbet af læreruddannelsen.

67 % af dimittenderne, der er helt eller delvist enige i, at der er en ambitiøs kultur blandt undervisere og medstuderende, er ligeledes helt eller delvist enige i, at læreruddannelsen motiverede dem til at arbejde i grundskolen. Omvendt er kun henholdsvis 46 % og 33 % af dimittenderne enige i, at de blev mere motiveret igennem læreruddannelsen, hvis de ikke oplevede kulturen som ambitiøs blandt medstuderende og undervisere. Samme billede gør sig gældende for dimittendernes vurdering af underviserne og medstuderendes forventninger og læreruddannelsens evne til at motivere dem. Dimittender, der oplevede høje forventninger, er også mere tilbøjelige til at opleve at være blevet mere motiveret igennem læreruddannelsen.

Tabel 16. Andel dimittender, der i (meget) høj grad vurderer at læreruddannelsen har bidraget til de forskellige kompetencer, opdelt på deres vurdering af, hvor krævende læreruddannelsen er.

	Andel dimittender, der i høj eller meget høj grad vurderer, at læreruddannelsen motiverede til at arbejde i grundskolen	Dimittender (pct)
Ambitiøs kultur blandt medstuderende	Helt eller delvist enige i, at der er en kultur, som bærer præg af, at de studerende er ambitiøse med hensyn til at blive dygtige lærere	67
	Ikke enige i, at der er en kultur, som bærer præg af, at de studerende er ambitiøse med hensyn til at blive dygtige lærere	46
Ambitiøs kultur blandt undervisere	Helt eller delvist enige i, at der er en kultur, som bærer præg af, at underviserne har høje ambitioner for de studerendes kompetencer, færdigheder og viden	67
	Ikke enige i, at der er en kultur, som bærer præg af, at underviserne har høje ambitioner for de studerendes kompetencer, færdigheder og viden	33
Høje forventninger blandt undervisere	Helt eller delvist enige i, at der blandt underviserne var høje forventninger til, at de studerende deltog og var engagerede i undervisningen	67
	Ikke enige i, at der blandt underviserne var høje forventninger til, at de studerende deltog og var engagerede i undervisningen	42
Høje forventninger blandt medstuderende	Helt eller delvist enige i, at der blandt mine medstuderende var høje forventninger til, at man deltog og var engageret i undervisningen	72
	Ikke enige i, at der blandt mine medstuderende var høje forventninger til, at man deltog og var engageret i undervisningen	50

Dimittenderne i fokusgruppeinterviewene forklarer dette ved, at kulturen på læreruddannelsen har virket demotiverende for deres lyst til at arbejde i en grundskole efter end uddannelse, hvis de oplever, at det er "for nemt" at komme i gennem uddannelsen.

"Jeg blev også meget demotiveret af at starte på læreruddannelsen, fordi jeg tænkte, at det kan simpelthen ikke passe, at var så nemt, så var det vel ikke det, som jeg skulle bruge tiden på." Dimittend

Spørgeskemaundersøgelsen peger ligeledes på, at der er en sammenhæng mellem dimittendernes vurdering af egen indsats, og hvorvidt de blev mere motiverede af at arbejde i en grundskole. 64 % af de dimittender, der vurderer at have ydet en høj indsats, er også enige i, at de blev mere motiverede igennem uddannelsen. Blandt dimittender, der ikke er enige i at have ydet det maksimale på uddannelsen, er kun 30 % enige i, at læreruddannelsen har motiveret dem til at undervise i grundskolen.

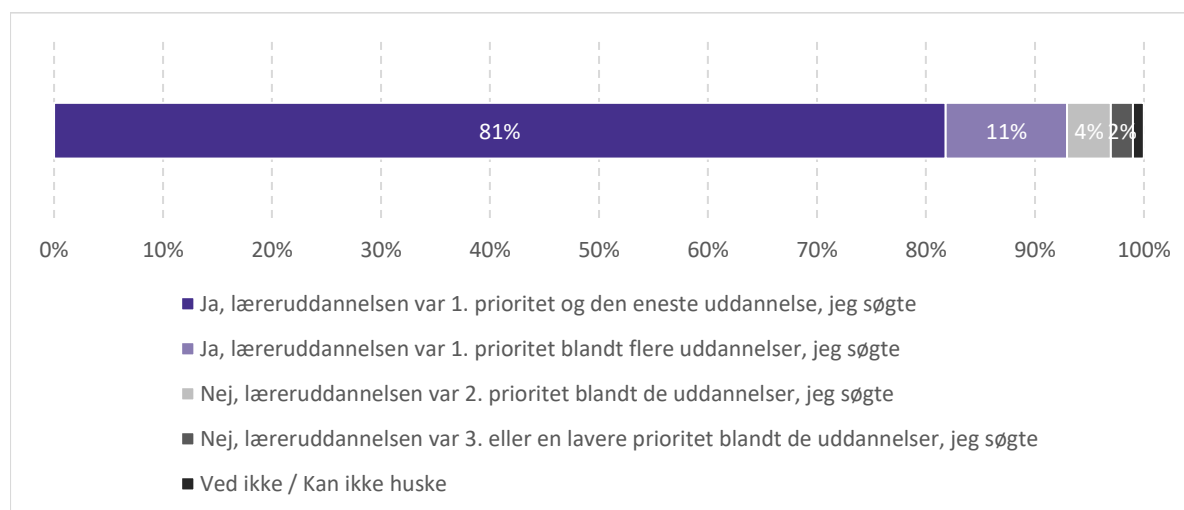
Tabel 17. Andel dimittender, der i (meget) høj grad vurderer at læreruddannelsen har bidraget til de forskellige kompetencer, opdelt på deres vurdering af, hvor krævende læreruddannelsen er.

	Andel dimittender, der i høj eller meget høj grad vurderer, at læreruddannelsen motiverede til at arbejde i grundskolen	Dimittender (pct)
Ydede maksimal indsats	Helt eller delvist enige i, at jeg føler, at jeg generelt ydede mit maksimale på læreruddannelsen	64
	Ikke enige i, at jeg føler, at jeg generelt ydede mit maksimale på læreruddannelsen	30

8.4 DIMITTENDERNE VAR AFKLAREDE OM DERES UDDANNELSESVALG

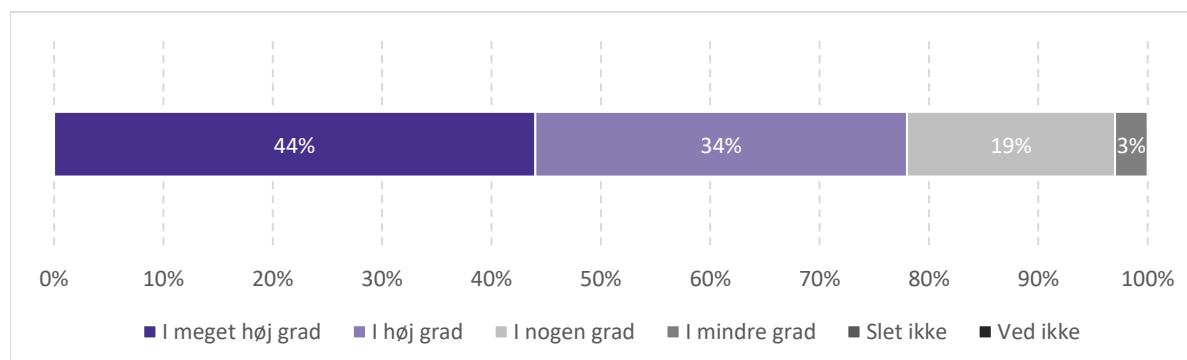
Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittender tyder på, at dimittenderne i høj grad var afklarede om at ville læse til lærer. Dimittenderne prioriterede læreruddannelsen. 92 % af dimittenderne havde læreruddannelsen som deres første prioritet, som figur 21 viser. Der er således kun 6 % af dimittenderne, der havde en anden uddannelse som deres første prioritet⁴.

⁴ En undersøgelse af lærerstuderendes studievalg af Danmarks Evalueringsinstitut viser ligeledes, at lærerstuderende prioriterer læreruddannelsen højt.

Figur 21: Dimittendernes svar på, hvorvidt læreruddannelsen var 1. prioritet, da de søgte ind på uddannelsen.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse. N=523.

Langt størstedelen, 77 %, af dimittenderne følte sig i høj eller meget høj grad afklaret om, at de ville studere på læreruddannelsen. 19 % svarer, at de i nogen grad var afklaret, mens 3 % vurderer i mindre grad at have været afklaret om at læse til lærer.

Figur 22: Dimittendernes vurdering af, i hvilken grad de følte sig helt afklaret om, at de netop ville studere på læreruddannelsen.

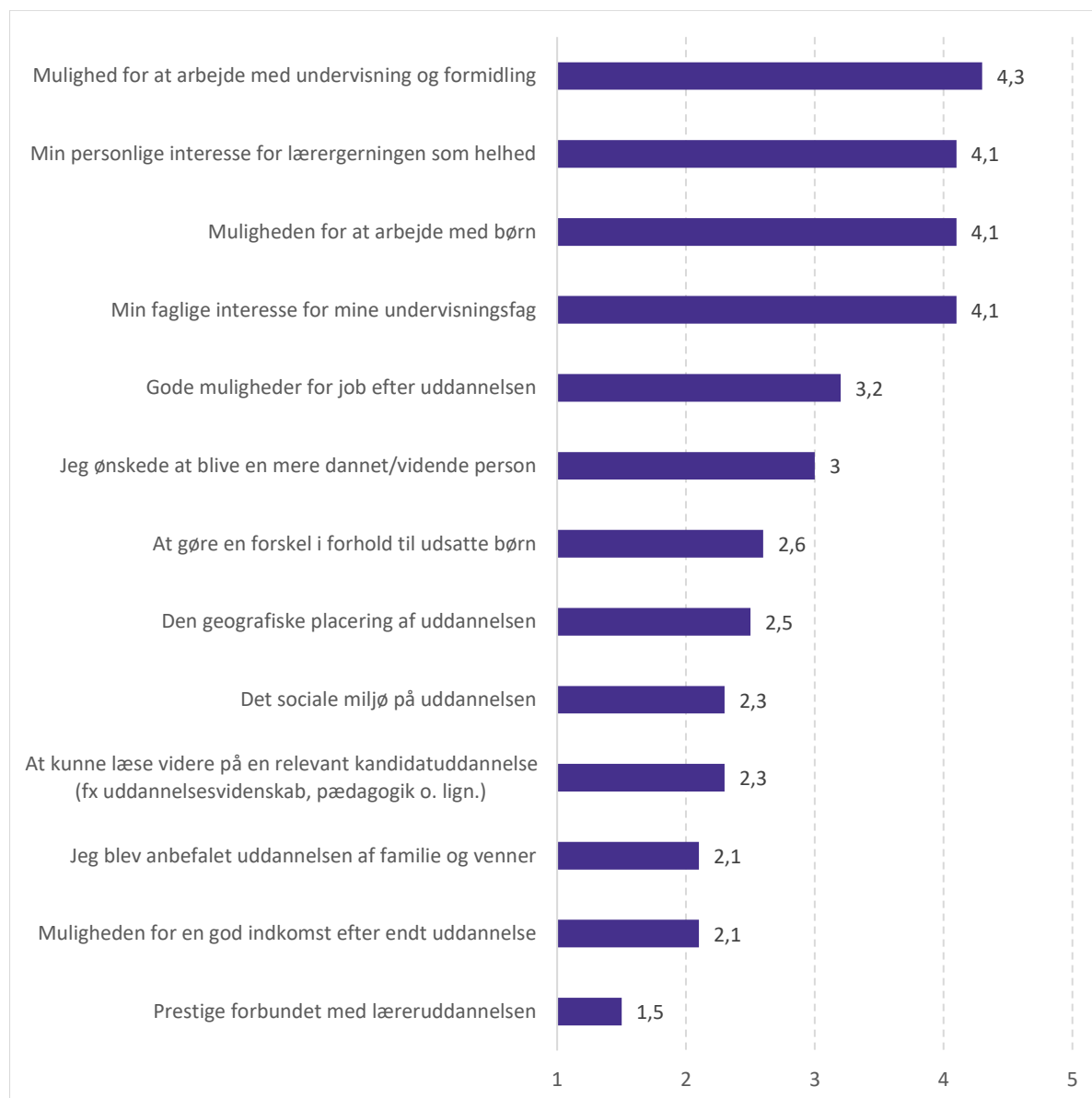
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse. N=523.

For dimittenderne havde følgende forhold størst betydning for at søge ind på læreruddannelsen:

- Mulighed for at arbejde med undervisning og formidling
- Personlig interesse for lærergerningen som helhed
- Mulighed for at arbejde med børn
- Faglig interesse for deres undervisningsfag

Alle disse faktorer vurderes i gennemsnit til at være ”i høj grad” vigtige for dimittendernes beslutning om at søge ind på læreruddannelsen. Det er interessant, at det netop også er nogle af de forhold, dimittenderne i fokusgruppeinterviewene fremhæver som motiverende ved praktikken i løbet af praktikken.

Figur 23: Dimittendernes vurdering af, i hvilken grad de følgende forhold var afgørende for deres beslutning om at søge ind på netop læreruddannelsen, sorteret efter gennemsnit.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender fra den nye læreruddannelse. N=505-523. Figuren viser et gennemsnit på skalaen 5 "I meget høj grad" til 1 "Slet ikke". "Ved ikke"-svar er udeladt i beregningen af gennemsnit.

En faktoranalyse af motivationsfaktorerne viser, at der primært er to typer af lærerdimittender⁵. Den første type er primært fagligt motiveret, hvorimod den anden type i højere grad er motiveret af muligheden for at arbejde med børn. Der er en tendens til, at dimittender, der er fagligt motiveret, oplever et lidt højere kompetencematch end dimittender, der primært er motiveret af at arbejde med børn. Dimittender, der primært er motiveret af at arbejde med børn, oplever særligt et manglende kompetencematch i forhold til deres evner inden for klasseledelse, relationsdannelse, inklusion og inddragelse samt det tværprofessionelle samarbejde.

⁵ Der er også en meget lille, tredje gruppe, som primært valgte uddannelsen af praktiske årsager.

9. METODE OG DATAGRUNDLAG

Evalueringens tredje del og analyse er baseret på fem datakilder:

- **Spørgeskemaundersøgelse med besvarelser fra 523 dimittender** fra den nye læreruddannelse, der dimitterede i sommeren 2017. Hermed opnås en besvarelsesprocent på **36 procent**, hvilket er tilfredsstillende, særligt da dimittendernes besvarelser fordeler sig forholdsvis repræsentativt i forhold til deres uddannelsessted, jf. tabel 18.
- **Spørgeskemaundersøgelse med 169 skoleledere** på folkeskoler og private grundskoler, der har ansat en eller flere dimittender, som færdiggjorde læreruddannelsen i sommeren 2017. Besvarelsesgrundlaget er tilfredsstillende, særligt da skoleledernes fordeling på region og skoletype er repræsentativ for de danske grundskoler, jf. tabel 19 og 20. Det forholdsvis lave antal respondenter på 169 gør dog, at udsving i skoleledernes besvarelser skal tolkes mere varsomt end i dimittendernes besvarelser.
- **Spørgeskemaundersøgelse med 251 praktiklærere fra 198 grundskoler**, som i skoleåret 2017/18 eller 2016/17 havde praktikanter/studerende fra læreruddannelsen i deres tredje praktik i deres undervisningsfag. Udsendelsesgrundlaget for denne gruppe er mere usikkert, og det er derfor ikke muligt at beregne en svarprocent på praktiklærerniveau. Afsnit 9.1.3 viser, at de 198 grundskoler ikke er repræsentative for fordelingen af skolerne i udsendelsesgrundlaget. Robusthedstjek tyder dog ikke på, at disse skævheder påvirker resultaterne.
- **To fokusgruppeinterview med sammenlagt 17 dimittender** fra den nye læreruddannelse, der dimitterede i sommeren 2017.
- **To fokusgruppeinterview med sammenlagt 10 skoleledere** på folkeskoler og private grundskoler, der har ansat dimittender, som færdiggjorde læreruddannelsen i sommeren 2017.

Spørgeskemaundersøgelserne er gennemført i perioden 31. maj til 29. august 2018, mens fokusgrupperne er gennemført i Aarhus og København i slutningen af august måned.

9.1 SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

Spørgeskemaundersøgelsen består af tre spørgeskemaer til henholdsvis dimittender fra den nye læreruddannelse, skoleledere fra skoler med en eller flere dimittender ansat fra den nye læreruddannelse samt praktiklærere på skoler med 3. års praktikanter fra den nye læreruddannelse. Besvarelse af spørgeskemaerne til dimittender og skoleledere strækker sig fra den 31. maj til den 22. august 2018, mens besvarelserne af spørgeskemaet til praktiklærerne strækker sig fra den 22. juni til den 29. august 2018.

Spørgeskemaerne har til formål at afdække dimittenderne, skolelederne og praktiklæreres baggrund, dimittendernes motivation for at søge ind på læreruddannelsen, kulturen på læreruddannelsen, kompetencebidrag fra læreruddannelse, kompetencebehov for dimittenderne samt dimittendernes overgang til arbejdsmarkedet.

Derudover blev spørgeskemaet til dimittender og skoleledere yderligere udarbejdet med henblik på at rekruttere interviewpersoner til fokusgrupperne.

Spørgeskemaundersøgelsens spørgsmål er formuleret med ensartede spørgsmål og samme ordlyd på tværs af dimittender, skoleledere og praktiklærere, da det således har været muligt at sammenligne besvarelsene i analyserne.

9.1.1 Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender

Spørgeskemaundersøgelsen blandt dimittender på læreruddannelsen omfatter alle dimittender fra den nye læreruddannelse, der dimitterede i sommeren 2017.

Etableringen af kontaktgrundlag er sket ved kontakt til de uddannelsesinstitutioner, som udbyder læreruddannelsen. Forinden har SFU afsendt et varslingsbrev til institutionerne, der informerer om undersøgelsen og behovet for kontaktoplysninger. Epinion har efterfølgende kontaktet institutionerne skriftligt og telefonisk for at indhente kontaktoplysningerne ved hjælp af en skabelon med dimittendernes CPR-nummer, navn, adresse, e-mailadresse, telefonnummer og undervisningsfag.

I alt har Epinion modtaget oplysninger på 1.438 dimittender, der påbegyndte læreruddannelsen i 2013 og dimitterede i sommeren 2017, hvilket udgør godt halvdelen af de 2.954 studerende, der i 2013 tilgik læreruddannelsen (seneste tilgængelige opgørelse).

Blandt de 1.438 studerende Epinion har modtaget oplysninger på har i alt 523 besvaret spørgeskemaet, hvorved der er opnået en besvarelsesprocent på 36 procent blandt dimittenderne, hvilket er en tilfredsstillende svarprocent.

Tabel 18 viser, at Epinion har modtaget besvarelser fra dimittender på alle professionshøjskoler i udsendelsesgrundlaget. Svarprocenterne varierer mellem 22 % af dimittenderne fra Læreruddannelsen i Esbjerg til 52 % af dimittenderne fra VIA University College, Nørre Nisum. Professionshøjskolen UCC Bornholm toppe med en svarprocent på 80 %, hvilket dog kun dækker over besvarelser fra 4 dimittender. Der er generelt en lidt højere svarprocent på professionshøjskoler med få studerende, men det er fortsat de store uddannelsessteder Professionshøjskolen UCC – Campus Carlsberg og VIA University College, Campus Aarhus C, der fylder mest i besvarelsesgrundlaget.

Tabel 18: Svarprocenter fordelt på uddannelsessted

Uddannelsessted	Dimittender	Besvarelser	Svarprocent
Absalon, Campus Roskilde	100	27	27%
Absalon, Campus Vordingborg	40	13	33%
Læreruddannelsen i Esbjerg	50	11	22%
Professionshøjskolen Metropol, Nylandsvej	154	48	31%
Professionshøjskolen UCC - Bornholm, Rønne	5	4	80%
Professionshøjskolen UCC - Campus Carlsberg, Kbh.	279	97	35%
UC SYD Campus Haderslev	77	22	29%
UCL Campus Jelling	39	17	44%
UCL Campus Odense	114	41	36%
UCN Mylius Erichsensvej	140	70	50%
UCN Skolevangen	45	19	42%
VIA University College, Campus Aarhus C	251	95	38%
VIA University College, Campus Silkeborg	89	34	38%
VIA University College, Nørre Nisum	25	13	52%
VIA University College, Skive	30	12	40%
Hovedtotal	1438	523	36%

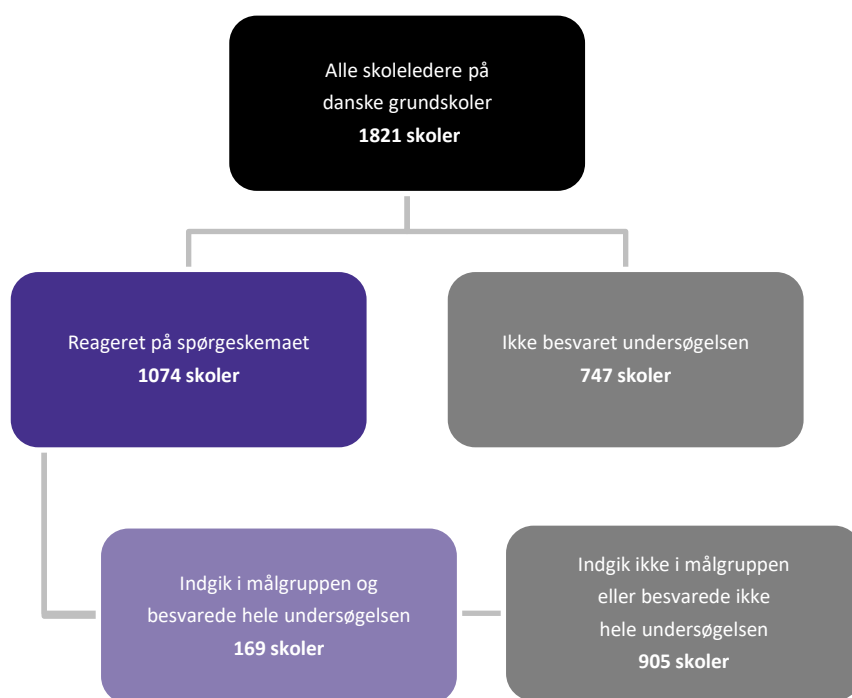
Blandt de 523 besvarelser fra dimittender er i alt 446 ansat som lærere, således er det i flere af rapportens analyser disse 446 dimittenders overgang til arbejdsmarkedet, der forekommer interessant.

9.1.2 Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere

Spørgeskemaundersøgelsen blandt skolelederne omfatter besvarelser fra ledere på folkeskoler og private grundskoler, der har ansat dimittender, som færdiggjorde læreruddannelsen i sommeren 2017.

Alle skoleledere på danske grundskoler har modtaget en e-mailinvitation med et link til undersøgelsen. Skolelederne fik muligheden for enten selv at besvare undersøgelsen eller at videresende spørgeskemaet til den person på skolen, der har størst indsigt i dimittendens daglige arbejde som lærer, og som meningsfuldt kan tage stilling til personens kompetencer. Skolelederforeningen havde på forhånd udsendt en opfordring til at deltage i undersøgelsen.

I alt har 1.074 skoleledere ud af 1.821 besvaret undersøgelsen, hvilket svarer til en besvarelsesprocent på 59 % i første trin. 211 ud af de 1074 skoler (20 %) har angivet at have ansat en nyuddannet lærer, da de påbegyndte besvarelsen af spørgeskemaet. I alt har 169 skoleledere besvaret hele undersøgelsen. Det er besvarelsene fra disse 169 skoler, som danner grundlag for analyser i denne rapport. I nedenstående figur fremgår, hvordan undersøgelsen har resulteret i besvarelser fra de 169 skoler.

En svarprocent på 59 % i første trin er tilfredsstillende. Det forholdsvis lave antal respondenter på 169 gør dog, at udsving i skoleledernes besvarelser skal tolkes mere varsomt end i dimittendernes besvarelse. Eksempelvis dækker en forskel i 10 %-point over en forskel på 17 skolelederes besvarelser. Overordnet fremstår undersøgelsens 169 skoler som repræsentative i forhold til region og skoletype.

I nedenstående tabel kommer det til udtryk, at den geografiske spredning i stikprøven ligger tæt op ad den faktiske geografiske spredning af skolerne.

Tabel 19: Faktisk fordeling og stikprøvefordeling af regioner

Region	Faktiske fordeling (procent/antal)		Stikprøvefordeling (procent/antal)	
Region Hovedstaden	423	23%	35	21%
Region Midtjylland	450	25%	42	25%
Region Nordjylland	219	12%	19	11%
Region Sjælland	294	16%	28	17%
Region Syddanmark	435	24%	45	27%
TOTAL	1821	100%	169	100%

Endvidere fremstår det af følgende tabel, at fordelingen af skoleledere fra folkeskoler samt friskoler og private grundskoler ligeledes er tæt på den faktiske fordeling.

Tabel 20: Faktisk fordeling og stikprøvefordeling af privat og folkeskoler

Privat/folkeskoler	Faktiske fordeling (procent/antal)		Stikprøvefordeling (procent/antal)	
Folkeskoler	1276	70%	122	72%
Friskoler og private grundskoler	535	30%	47	28%
TOTAL	1821	100%	169	100%

9.1.3 Spørgeskemaundersøgelse blandt praktiklærere

Spørgeskemaundersøgelsen til praktiklærere omfatter praktiklærere på grundskoler, som i skoleåret 2017/18 eller 2016/17 har haft praktikanter/studerende fra læreruddannelsen i deres tredje praktik i deres undervisningsfag. Udsendelsesgrundlaget for denne målgruppe er behæftet med større usikkerheder end for de to øvrige målgrupper.

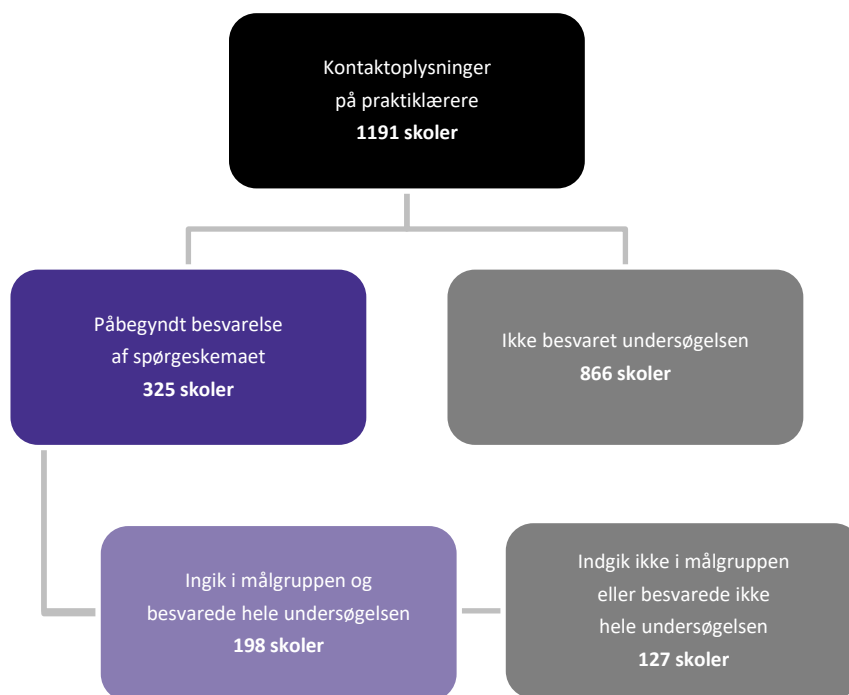
Det var muligt for flere praktiklærere fra samme skole at besvare undersøgelsen. Undersøgelsens resultater omhandlende praktiklærerne er således ikke et udtryk for praktikskolernes opfattelse af praktikanterne fra læreruddannelsen, men den enkelte praktiklærers oplevelse, hvorfor flere praktiklærere fra samme skole kan indgå i undersøgelsen.

Alle praktiklærere, der var registreret som kontaktpersoner ved professionshøjskolerne, modtog en e-mailinvitation. Praktiklærerne kunne vælge at besvare spørgeskemaet omhandlende praktikanterne selv, videregive kontaktoplysninger på mere relevante praktiklærere på skolen, som efterfølgende fik tilsendt en e-mailinvitation, eller både besvare spørgeskemaet selv samt videregive kontaktoplysninger på relevante praktiklærere på skolen.

I alt blev der sendt e-mailinvitationer til praktiklærere på 1191 skoler. Der blev i gennemsnit sendt e-mailinvitationer til tre praktiklærere pr. skole, men med et spænd fra én praktiklærer til 33. I tillæg til dette virker den

benyttede data med kontaktpersoner fra professionshøjskolerne usikker i nogle sammenhænge, da flere af kontaktpersonerne på undersøgelsens tidspunkt ikke havde haft 3. års praktikanter på skolen de seneste to år. Det gør det svært at beregne en svarprocent, da det er usikkert, hvad udsendelsesgrundlaget dækker over.

Praktiklærere fra 325 skoler ud af de 1.191 skoler reagerede på undersøgelsen, hvilket svarer til 27 procent af skolerne. I alt besvarede 251 praktiklærere fra i alt 198 skoler undersøgelsen. Dette er illustreret i den næste figur.

De 251 besvarelser fra i alt 198 skoler dækker både over praktiklærere, der har praktikanter i undervisningen, og praktikkoordinatorer, der ikke har haft praktikanter i undervisningen. De fleste spørgsmål vises for de 210 praktiklærere, der har praktikanter med i undervisningen. I nedenstående figur fremgår, hvorledes undersøgelsen har resulteret i besvarelser fra de 198 skoler.

Undersøgelsen med praktiklærerne er overordnet baseret på et mere usikkert grundlag, hvilket kan have været medvirkende til, at det i nedenstående tabel fremstår, at den geografiske spredning i stikprøven adskiller sig fra den faktiske geografiske spredning af skolerne, idet Region Hovedstaden er væsentlig overrepræsenteret, mens praktiklærere fra grundskoler i Region Sjælland, Midtjylland og Nordjylland er underrepræsenteret. Praktiklærernes vurderinger af dimittendernes kompetencevurderinger blev derfor genkørt med forskellige vægte, der vejer respondenterne i forhold til fordelingen i udsendelsesgrundlaget. Det har til formål at sikre, at resultaterne i praktiklærernes besvarelser ikke er drevet af den store overvægt af praktiklærere fra grundskoler i Region Hovedstaden. Dette robusthedstjek viser, at der opnås stort set samme kompetencevurderinger, uafhængig af om besvarelserne vejes efter region eller ej.

Tabel 21: Faktisk fordeling og stikprøvefordeling af regioner

Region	Faktiske fordeling (procent/antal)		Stikprøvefordeling (procent/antal)	
Region Hovedstaden	299	25%	87	44%
Region Midtjylland	193	16%	15	8%
Region Nordjylland	136	11%	6	3%
Region Sjælland	206	17%	17	9%
Region Syddanmark	246	21%	37	19%
Postnummer er ikke oplyst	184	15%	44	22%
TOTAL	1192	100%	198	100%

9.2 FOKUSGRUPPEINTERVIEW

9.2.1 To fokusgruppeinterview med dimittender

I spørgeskemaet kunne dimittenderne angive, om de kunne have interesse i at deltage i et fokusgruppeinterview. Blandt dimittender, der gerne ville deltage i et fokusgruppeinterview, har otte dimittender deltaget i et fokusgruppeinterview i Aarhus og ni dimittender i et fokusgruppeinterview i København.

Dimittenderne blev udvalgt med størst mulig spredning på uddannelsessted. Endvidere blev dimittenderne udvalgt med spredning på kompetencevurderinger, således at der i fokusgruppeinterviewene både deltog dimittender, der vurderede, at læreruddannelsen i høj grad har bidraget til de givne kompetencer, og dimittender, der i mindre grad vurderede dette i spørgeskemaundersøgelsen. Dertil blev dimittenderne udvalgt fra både privatskoler og folkeskoler, med forskellige skoletrin og spredning på køn. Fordelingen på omtalte parametre forefindes i nedenstående tabel.

Tabel 22: Fordelingen af professionshøjskoler, privat/folkeskoler og køn i fokusgrupperne i Aarhus og København med dimittender fra den nye læreruddannelse.

Fokusgruppeinterview	Uddannelsessted	Privat eller folkeskole	Kønsfordeling
Aarhus (8 dimittender)	VIA University College, Nørre Nisum (1 dimittend) VIA University College, Campus Silkeborg (1 dimittend) VIA University College, Campus Aarhus C (5 dimittender) UCC - Campus Carlsberg, Kbh. (1 dimittend)	Ansæt på folkeskole (8 dimittender)	6 mænd og 2 kvinder
København (9 dimittender)	Professionshøjskolen UCC - Campus Carlsberg, Kbh. (5 dimittender) Professionshøjskolen Metropol, Nylandsvej (3 dimittender) Absalon, Campus Vordingborg (1 dimittend)	Ansæt folkeskole (7 dimittender) Ansæt i friskole eller privat grundskole (2 dimittender)	3 mænd og 5 kvinder

Formålet med fokusgrupperne er todelt. For det første bidrager fokusgruppeinterviewene med en dybdegående forståelse af dimittendernes vurdering af læreruddannelsens kultur, evne til at motivere samt kompetencevurderingen. For det andet bidrager fokusgruppeinterviewene med dimittendernes vurderinger af de centrale fund i spørgeskemaundersøgelsen. Hovedvægten i fokusgruppeinterviewene med dimittenderne har ligget på dimittendernes kompetencevurderingerne samt vurderingen af læreruddannelsens kultur og motivation.

9.2.2 To fokusgruppeinterview med skoleledere

Blandt skoleledere, der i spørgeskemaet har angivet en interesse for at deltage i et fokusgruppeinterview, blev der fundet fire skoleledere til deltagelse i et fokusgruppeinterview i Aarhus samt seks skoleledere til deltagelse i et fokusgruppeinterview i København.

Skolelederne blev først og fremmest udvalgt efter, at de havde en dimittend ansat fra den nye læreruddannelse. Derudover blev skolelederne udvalgt efter skolernes beliggenhed og antal af ansatte dimittender fra den nye læreruddannelse. Skolelederne blev udvalgt således, at der både indgik skoleledere fra privatskoler og folkeskoler, hvor tre ud af 10 var skoleledere på en privatskole.

Formålet med fokusgrupperne med skolelederne var ligeledes todelt. For det første bidrager fokusgruppeinterviewene med en dybdegående forståelse af skoleledernes vurderinger af kompetencematchet og kompetencedækningen. For det andet bidrager fokusgruppeinterviewene med skoleledernes vurderinger af de centrale fund i spørgeskemaundersøgelsen. Hovedvægten i fokusgruppeinterviewene med skolelederne ligger på kompetencevurderingen.

9.2.3 Kvalitativ indholdsanalyse

De fire fokusgruppeinterview er alle blevet skriftligt refereret direkte i løbet interviewet og optaget via video. Efterfølgende er referaterne gennemskrevet ved hjælp af videooptagelserne. Videooptagelserne er blevet slettet efter gennemsyn.

Der er herefter blevet gennemført en kvalitativ indholdsanalyse af samtlige fokusgruppeinterview. For at sikre en stringent og systematisk håndtering af de store datamængder er kodningen foregået i det kvalitative analysesprogram NVivo.

Kodningen af datamaterialet er foretaget med udgangspunkt i undersøgelsens typologisering. Løbende er relevante kategorier, der ligger uden for typologiseringen, blevet tilføjet og inddraget i analysen for at sikre, at flest mulige nuancer indfanges. Den endelige slutkodeliste rummer således 83 specificerede koder (child nodes) fordelt under syv overkoder (parent nodes).

EPINION

OM OS

Vi er et af Skandinaviens største konsulent- og analysefirmaer med kontorer i Danmark, Grønland, Norge, Storbritannien, Sverige, Tyskland, Vietnam og Østrig.

Vi er en mangfoldig arbejdsplads med internationalt perspektiv og samarbejdspartnere i hele verden og beskæftiger mere end 150 fastansatte medarbejdere og 500 interviewere.

Vi leverer skræddersyede undersøgelser, der sikrer et solidt grundlag for optimale beslutninger. Vores mål er altid at præsentere analyseresultater og yde rådgivning af højeste kvalitet.

EPINION AARHUS

HACK KAMPMANN'S PLADS 1-3
8000 AARHUS C
T: +45 87 30 95 00
E: TV@EPINION.DK
W: WWW.EPINION.DK

EPINION KØBENHAVN

RYESGADE 3F
2200 KØBENHAVN N
T: +45 87 30 95 00
E: TYA@EPINION.DK
W: WWW.EPINION.DK